

**Norges Kvinne- og
familieforbund**

Årbok 2016

Midt i samfunnet – fortsatt videre

- Kvinner og pensjon
- Familien i sentrum
- Et varmere samfunn
- Inkluderende lokalmiljø
- Motarbeide vold og mobbing

INNHold

Forbundsleder har ordet	4
Årsmelding fra forbundet	5
Marie-prisen	12
Årsmeldinger fra komitéer og utvalg	13
Årsregnskap	19
Øremerkede midler	21
Revisjonsberetning	22
Henvendelser til offentlige myndigheter og andre	24
Høringer	30
Pressemeldinger og leserinnlegg	38
Årsmeldinger fra kretsene	51
Årsmeldinger fra lag direkte tilknyttet forbundet	65
Statistikker	68
Tillitsvalgte og ansatte	70
Representasjon	71

En stor takk til lagene og medlemmene for flott innsats i lokalmiljøet.
Vi håper at Årboken 2016 kan inspirere til å fortsette dette arbeidet.
Takk til alle kretser og komitéer som har levert inn årsmeldinger for 2016
og med det bidratt til innholdet i denne Årboken.

Redaksjon: May-Britt Havnsund
Layout: David Keeping
Utgitt: September 2017

Norges Kvinne- og familieforbund

Prinsesse Astrid fru Ferner, vår høye beskytter, som vi er meget stolte av.

(Foto: Svein Brimi, Det kongelige hoff)

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) er en partipolitisk nøytral interesseorganisasjon som arbeider med kvinne- og familiepolitiske spørsmål og som ble stiftet i 1915 under navnet Hjemmenes Vels landsforbund. Hjemmenes Vels landsforbund var den første husmororganisasjonen i Europa. I 1933 endret organisasjonen navn til Norges Husmorforbund, og i 1997 til Norges Kvinne- og familieforbund.

K&Fs formålsparagraf

Norges Kvinne- og familieforbund er en landsomfattende, partipolitisk uavhengig kvinneorganisasjon som bygger arbeidet på kristne og humanistiske grunnverdier.

K&Fs arbeid

K&F er spredt i nesten alle landets kommuner. Vi har medlemmer i alle aldre, yrker, partier og livssituasjoner. Som medlem kan man velge å jobbe med nærmiljøet, med kvinne- og familiepolitikk eller forbruker- og internasjonale spørsmål. Som medlem får du muligheten til å luften tanker, ideer og kreativitet i et lag i nærmiljøet. K&F arrangerer møter, kurs og studieringer, som betyr

trivsel og selvutvikling, mens vi påvirker nærmiljø og samfunn. K&F har siden 1997 utgitt et eget prinsippprogram. "Kvinner & familie" er vårt medlemsblad. Vi hjelper med å starte lokallag der folk bor. Som K&F-medlem er man med å påvirke både nærmiljø og sentrale myndigheter.

K&F setter disse sakene på dagsorden 2014–2016:

- Kvinner og pensjon
- Familien i sentrum
  - Innføring av skolemåltid
  - Omsorg
  - Omsorgslønn
- Et varmere samfunn
- Motarbeide vold og mobbing
  - Prosjektet «Omsorg som varmer» Guinness rekord lappeteppe
- Inkluderende lokalmiljøer
  - For integrering av innvandrere/asylsøkere

I tillegg til dette har forbundet prosjekter flere steder i verden. Vi arbeider også med kvinne- og familiepolitiske spørsmål internasjonalt.

Vi tar ansvar for fremtiden

Når vi ser tilbake på året 2016 så er det en ting som er sikkert. Vi tar ansvar for nåtiden og fremtiden både lokalt og nasjonalt. Årsmeldingene fra kretsene og fra våre utvalg og komiteer viser at engasjementet er stort. Vi ser via ulike informasjonskanaler at våre nesten 200 lokallag gir viktige bidrag til utviklingen i sine nærmiljøer.

Riktignok er antall lokallag noe lavere ved årets slutt. Desto mer gledelig er det at nedgangen i medlemstall ikke lenger er så stor som tidligere. Vi noterer også at alderen

på de som melder seg inn er yngre. Det lover godt. Samtidig er det signal om at vi har saker som engasjerer. Både nye grupper, men også dagens medlemmer. Det er nettopp den kombinasjonen som er viktig og som gir oss et vidsyn i våre argumenter.

Debatten rundt hvordan vi skal organisere arbeidet i fremtiden ble avsluttet under landsmøtet. Kretsene skal beholdes dersom de ønsker det. Så er signalene nå likevel at mange legger ned kretsene. Men med alle de vitale lokallagene vi har, er dette ikke nødvendigvis bekymringsfullt. Vi må innse, som mange andre, at folk i dag har noe mindre tid. Og det er lagene og medlemmene våre som er grunnmuren i organisasjonen vår.

I løpet av året har vi hatt flere politiske innspill. I hovedsak har vi hatt fokus på skolemat, husmorvikar, bevaring av kontantstøtten, bevaring av lokalsykehus og selvsagt også vold. Vi har i innlegg, henvendelser og deltagelse i den offentlige debatt gang på gang tatt til ordet for at ulike former for strafferabatt i f.eks voldtektsaker er uakseptabelt. Videre så må vi fortsette arbeidet slik at vold i krig og konflikt fortsetter.

Vi har understreket betydningen av tiltak som bedrer og styrker familiers hverdag. Sykdom oppstår og som regel uventet. Da vil noen ha behov for bistand. Husmorvikar er en slik ordning vi gjerne skulle sett forbedret til et nasjonalt tilbud. Når vi bringer saken frem, mottar vi henvendelser både fra kommuner, leger og de som har behov. Dette understreker at vi er på rett vei og at saken er viktig.

Skolemat som sak er ofte oppe. Vi ser at det rundt i landet er spredte forsøk og ulike modeller. Vi savner likevel en samlet politisk beslutning om

Forbundsleder Elisabeth Rusdal

at skolemat skal innføres. Norge er eneste land i Norden uten et slikt tilbud. De ulike tilbudene rundt omkring er viktige og erfaringer som man kan bygge på. Samtidig må vi sørge for at skolemat blir en sak som diskuteres i forbindelse med stortingsvalget 2017.

Debatten rundt fødetilbudet og arbeidet for å stanse nedleggelsen av fødeavdelinger lokalt ser ut til å bli en langvarig sak. Her fortsetter vi arbeidet – det må være mulig å unngå at fødende kvinner og deres familier skal oppleve uforutsigbarhet og transport lange veier.

Landsmøtet ble så langt vi kan se, en inspirasjon.

Her var det gode debatter både om organisasjonsutvikling og ikke minst om sakene og hva vi skal prioritere. Det viser at energien og innsatsen er tilstede for fullt i organisasjonen.

Internasjonalt lar vi vår stemme høres. Vi deltok aktivt i vårt internasjonale forbunds verdenskonferanse høsten 2016. I tillegg har vi medlemmer som tar verv i vårt internasjonale forbund. Dette engasjementet gir oss mulighet til påvirkning i viktige saker. Til gjengjeld får vi nyttig informasjon og kunnskap og knytter kontakter vi kan benytte for å få gjennomslag.

Vi avsluttet vårt ansvar for Nordens Kvinneforbund som presidentskap i 2016. Vårt nordiske engasjement vil fortsette med uforminsket styrke. Det at kvinneorganisasjoner i Norden står samlet gir tyngde når uttalelser fremmes og vedtas. Samhold og samhandling gir styrke.

Årboken er stor. Selv om vi hardt prioriterer hva som skal med, så blir den ikke tynnere. Årsaken er rett og slett det store engasjementet som er i hele organisasjonen. Dette er det viktig å synliggjøre. Og at engasjementet er såpass stort skyldes aktive medlemmer og tillitsvalgte over hele landet.

Dette engasjementet ser vi i starten av 2017 er like stort, om ikke enda større. Det betyr at vi tar ansvar – vi viser at fremtiden er et felles ansvar. Vi har tatt i mer enn 100 år dette ansvaret og vi vil fortsatt gjøre det!

Elisabeth Rusdal

Innledning

Nok et år der tendensen til mer positiv utvikling i forbundet fortsetter. Det er gode aktiviteter ute og nedgangen i medlemstall er ikke så stor som tidligere, selv om medlemstallet fortsatt synker noe.

Fortsatt inviteres vi til å komme med innspill og forslag til saker og tiltak fra ulike politiske miljøer. Vi ser at våre saker er på den politiske dagsorden. Vi får noe taletid i media, men har nok ennå muligheten til å bedre dette.

Organisasjon

Medlemmer

31. desember 2016 hadde vi 3 311 medlemmer. Dette er en nedgang på 142 medlemmer som er en betydelig mindre nedgang enn tidligere år.

Disse fordelte seg som følger:

2992 hovedmedlemmer

57 juniormedlemmer

189 direktemedlemmer

60 familiemedlemmer.

Det er registrert 13 æresmedlemmer, hvorav 1 æresmedlem i forbundet sentralt.

Vi har 199 lokallag, hvorav 8 lag som er direkte tilsluttet forbundet.

Vi har 18 kretser. 1 krets la ned sin virksomhet i løpet av året. Det er 2 kretser som har grupper.

I løpet av året har 9 lag lagt ned sin virksomhet. Dette er adskillig færre nedleggelse enn de senere årene. De lag som legger ned gjør dette som regel på grunn av medlemmenes høye alder. Mange av disse fortsetter sitt medlemskap enten som medlem i nærliggende lag eller som direktemedlem.

Sentralstyret

Sentralstyret har bestått av:

Forbundsleder: Elisabeth Rusdal

Nestleder: Sonja Kjørhaug

Nestleder: Wenche Rolstad – fra 25. oktober

Styremedlemmer: Christine Andreassen
Olav Tveit Pedersen – til 25. oktober

Wenche Rolstad – til 25. oktober

Anne Eggestøl – fra 25. oktober

Oddlaug Hovdenak – fra 25. oktober

Edel Mikkelsen – fra 25. oktober

Varamedlemmer: Liselotte Bjelke – til 25. oktober
Ann-Louis Nordstrand – til 25. oktober

Elin Hvidsten – fra 25. oktober
Inger Berger – fra 25. oktober

Det har i løpet av året vært avholdt 7 sentralstyremøter, hvorav 1 ekstraordinært som telefonomøte. De øvrige over minst 2 dager. Mellom styremøtene har styret hatt kontakt via e-post.

Styret har i løpet av året behandlet 100 saker. Fortsatt er økonomien og medlemsutviklingen viktige saker. Styret er av den oppfatning at man har god kontroll på situasjonen og klarer å møte de utfordringer som har kommet.

Kretser og lag

Fullstendig oversikt over aktiviteten i kretsene fremgår av kretsenes årsmeldinger.

Fortsatt sliter noen kretser med å klare å få nok tillitskvinner til de ulike vervene.

Det har frem til landsmøtet vært en debatt om kretsenes videre fremtid. Meningene er ulike og landsmøtet fattet endelig beslutning i saken. Det har vært sterke krefter for å beholde kretsene. Samtidig har de kretsene som sliter med å få tillitskvinner, tatt til ordet for at de ønsker å kunne legge ned og i stedet bruke kreftene i lagene. Landsmøtet fattet endelig vedtak i saken som da endte med at kravene for å kunne legge ned kretsen, ble justert.

Det har vært stor aktivitet i lokallagene. De lagene som er aktive og har aktiviteter i sine nærmiljøer rekrutterer lettere medlemmer. Lag med barnehager får også nye medlemmer. Utfordringen i 2016 og i fremtiden blir å klare å beholde disse medlemmene.

Gledelig noterer vi at noen lag også står på stand for forbundets saker og for å verve medlemmer. Vi er imponert over alt som skjer – mange lag har medlemmer med etterhvert relativt høy alder eller laget sliter med å få tillitskvinner. Men aktiviteten holder de i gang. Det står det stor respekt av.

Komiteer og utvalg

Det har vært kontakt mellom forbundets ledelse og Kontrollkomiteens leder for å utveksle informasjon om situasjonen. I forbindelse med forberedelsene til valgene på landsmøtet var det løpende kontakt mellom ledelsen og valgkomiteens leder. I tillegg hadde hele valgkomiteen møte med sentralstyret i august rundt situasjonen rundt valgene og valgkomiteens innstilling.

Det har ikke vært holdt møte med Prinsippprogramkomiteen i 2016. Sentralstyret har hatt en representant i komiteen som har stått for kommunikasjonen mellom komiteen og sentralstyret. Dette har vært innspill til saker i Prinsippprogrammet og oppdatering av arbeidet. Ellers har kontakten med komiteen skjedd gjennom e-poster til komiteens leder.

Det har vært jevnlig og god kontakt med internasjonalt utvalg og med beredskapsutvalget. Denne kontakten har skjedd via e-post og telefon. Dessverre har ikke økonomien tillatt store bevilgninger til utvalgene. Dette har medført at beredskapsutvalget ikke har kunnet møtes.

Internasjonalt utvalg har ansvar for forbundets prosjekter og mottar tilskudd fra myndighetene til administrasjon av prosjektene, og dermed klarer de å møtes. Forbundsleder og nestleder har møtt i møter i internasjonalt utvalg i den utstrekning det har vært mulig.

Både internasjonalt utvalg og beredskapsutvalget har bidratt med innspill og forslag til høringsuttalelser i de tilfeller det har vært saker innenfor deres arbeidsområde.

Sentralstyret er glade for den kunnskap og kompetanse som utvalgenes medlemmer besitter. Det bidrar til at forbundet kan komme med gode og velbegrunnede innspill i sakene.

Sentralstyret oppnevnte et adhoc-utvalg som på bakgrunn av landsmøtets vedtak i 2014 i saken om fremtidig organisering av arbeidet i forbundet, skulle foreta utredning og komme med forslag. Utvalget som avleverte sin rapport i midten av desember 2015 og har vært ledet av Liv Aasa Holm, Oslo krets. Utvalget har ellers bestått av Oddlaug Hovdenak, Sunnmøre og Romsdal krets og Sølvi Skram Vedø, Østfold. Utvalgets rapport dannet grunnlaget for videre arbeid. Utvalgets leder møtte i sentralstyrets møte og redegjorde for utvalgets arbeid, forslag og innstilling.

Økonomi

Sentralstyret har fortsatt fokus på økonomi og følger utviklingen tett. Situasjonen er nå god og stabil og det gjør at vi ser lettere på hverdagen. Medlemsutviklingen har mye å si for den økonomiske situasjonen. Kontingentinntektene er svært viktige for oss. I tillegg betyr medlemstallet noe med tanke på statlig støtte.

Vi har også i 2016 hatt lotteri. Takket være bidrag til gevinster fra kretser og lag og god innsats med salg av lodd, så har lotteriet også i år sikret oss et viktig tilskudd økonomisk. Lotteriet ga et overskudd på litt over 114.000 kroner i 2016. I forbindelse med landsmøtet ble det holdt et eget landsmøtelotteri. Dette innbrakte litt over 10.000 kroner.

Vi mottok kroner 250.000 i statlig driftstilskudd. Dette var en svak økning fra 2015. Momskompensasjonen utgjorde 137.012 kroner og dette er en liten økning fra 2015. Vi ble også tildelt 237.509 kroner som tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping.

Annonser i Kvinner&familie ga en inntekt på litt over 9.000 kroner.

Fra Norstat, som er markedsundersøkelser under panel.no har vi i 2016 mottatt 7.900 kroner. Her har vi muligheten til å øke inntektene ved å motivere flere medlemmer til å melde seg på å besvare undersøkelser. Poeng de opparbeider seg kan de donere til forbundet.

Til forbundsleders deltakelse på ACWWs verdenskonferanse mottok vi 5.000 kroner i støtte fra Hulten til Bulter-fondet.

Forbundsleder hadde et honorar på 40% av lønnstrinn. 47 i Staten frem til landsmøtet. Etter landsmøtet er dette økt til 40% av lønnstrinn 50 i Staten. Nestleder hadde frem til landsmøtet 20% av lønnstrinn 47 i Staten. Etter landsmøtet ble det to nestledere. Nestledernes honorar er halvparten av 20% av lønnstrinn 47 i Staten.

Sentralstyrets medlemmer mottar en godtgjørelse per møte. Denne ble økt i 2016 fra 400 til 500 kroner per møte.

Regnskapet for 2016 viser et underskudd på 103.162 kroner Dette er meget bra i og med at budsjettet ga muligheter for et underskudd på litt over 400.000 kroner. Grunnen til det gode resultatet er. Gaver fra kretser, økte offentlige tilskudd, lavere nedgang i medlemstall sammen med en god økonomistyring og et våkent øye på den økonomiske situasjonen.

Sekretariatet

Det var ved årets start 1,8 årsverk i sekretariatet fordelt på tre stillinger. I tillegg har vi regnskapsfirma til føringen av dette. Redaktøren for medlemsbladet er honorert med fast sum for hver utgave av bladet.

Den midlertidige stillingen som sekretær i 50 % ble avsluttet ved utgangen av september.

Det ble opprettet en hospitantstilling fra midten av oktober. Denne stillingen er 50 %.

I forbindelse med sykdom og lite bemanning har forbundsledelsen avlastet noe med oppgaver.

Ved årets slutt var det fortsatt 1,8 årsverk i sekretariatet.

Sekretariatet er et viktig bindeledd og informasjonsformidler mellom de ulike leddene i organisasjonen.

Medlemsregister

Det nye medlemsregisteret fungerer, men vi har fortsatt ting vi må utbedre eller utarbeide rutiner på. Vi har ved å ha medlemsregisteret hos oss, bedre kontroll på medlemsmassen vår. Vi kan lettere følge opp inn- og utmeldinger og status løpende.

Lag får tilsendt medlemslister på forespørsel så ofte de ønsker.

Ordningen med å sende ut lister til faste tider er avvirket. Dette var et betydelig merarbeid, og vi har erfart at lagene da ikke ber om oppdaterte lister. Det gjør at nye medlemmer ikke får så god kontakt med laget sitt.

I løpet av året har det vært arbeidet med oppdateringer av de lagene vi har. Lag som er lagt ned er slettet.

Landsmøtet

Landsmøtet ble arrangert i på Gardermoen 23. – 25. oktober.

Tema for landsmøtet var «Fremtiden – et felles ansvar». Landsmøtet samlet 69 delegater med stemmerett. I tillegg var det 18 observatører tilstede. Det var hilsener fra KFB og FOKUS i tilknytning til åpningen.

Under åpningen av landsmøtet ble Marie-prisen delt ut. Prisen gikk denne gangen til Bente Øie Hauge for hennes engasjement for bevaring av lokalsykehus og fødetilbud.

Hovedtaler til landsmøtet var Catherine Lema-réal. Tema for hennes innlegg var «Hemmelighe-ten bak god kommunikasjon».

I løpet av landsmøtet ble den korte videoen fra jubileet vist. I tillegg ble resultatene av medlemsundersøkelsen som ble gjennomført i 2016 presentert.

En fullsatt sal på landsmøtet i oktober

Landsmøtets store sak gjaldt fremtidig organisering av arbeidet i forbundet. Her var engasjementet stort og landsmøtet fikk god tid til debatt. Vedtaket endte med oppmyking av vilkår for at kretser kan legge ned. Det er ikke lenger et krav om antall lag før kretsen kan legge ned.

I tillegg til ordinære landsmøtesaker behandlet landsmøtet sentralstyrets forslag om å øke antall sentralstyremedlemmer fra 3 til 5. Det var også forslag om å ha to nestledere. Dette ble vedtatt. Totalt består nå sentralstyret av 7 medlemmer.

Landsmøtet vedtok å opprettholde kontingenten på 490 kroner i kommende landsmøteperiode.

Landsmøtet vedtok følgende resolusjoner:

- Forbud mot salg av GTA-spill
- Me vil ha husmorvikaren attende
- Krav til faget mat og helse
- Gratis fysioterapi til de gruppene som treng det mest
- Blikkfang eller ikke – om plassering av godteri i butikkene
- Avskaff strafferabatt i volds- og overgrepssaker

Nytt sentralstyre valgt på landsmøtet, fra venstre forbundsleder Elisabeth Rusdal, nestleder Wenche Rolstad, medlem Christine Andreassen, varamedlem Elin Hvidsten, medlem Oddlaug Hovdenak og medlem Edel Mikkelsen. Nestleder Sonja Kjørlaug var ikke til stede.

Rett før landsmøtet kom en ny bok, Husmorboka. Forbundet har på ulike måter bidratt noe til innspill og stoff til boken. Boken ble derfor solgt på landsmøtet og bokens forfatter, Iris Furu leste fra boken under landsmøtets festmiddag.

Takket være god planlegging fra landsmøtekomiteen og sekretariatet og gode hjelpere ble det igjen et vellykket og inspirerende landsmøte.

Prioriterte oppgaver

Fødetilbudet

Arbeidet med fødetilbudet fortsatte også i 2016. Gjennom innlegg i media og henvendelser til regjeringen har vi forsøkt å få stanset nedleggelsen av lokale fødestuer. Så langt har nedleggelsene bare fortsatt.

Vi frykter fremtiden i og med at regjeringen foreslår nedleggelse av akuttkirurgisk tilbud flere steder i landet. Det betyr nedleggelse av fødetilbudet. Hvor langt skal fødende kvinner reise? En ting er sikkert det registreres nå et større antall transportfødsler enn tidligere.

Slik saken nå står må vi fortsette dette arbeidet også i 2017.

Skolemat

Skolemat er fortsatt på dagsorden. Vi noterer at det etableres ulike ordninger ved noen skoler spredd rundt i landet. Vi har fortsatt vårt press og stilt krav. Så langt har dette medført at regjeringen synes å ville overlate dette til den enkelte kommune. Dette betyr at vi må fortsette vårt arbeid.

Storfint besøk på Hundstund Skolerestaurant på Snarøya. Statssekretær i Helse- og omsorgsdepartementet Cecilie Brein - Karlsen og Bodil Blaker fra Folkehelseavdelingen i Helse- og omsorgsdepartementet

Pensjon

Kvinner og pensjon er igjen et aktuelt tema. Vi har fortsatt arbeidet med gruppen av kvinner i bestemorgenerasjonen som ikke har fått den enkepensjon de burde hatt fra Statens pensjonskasse. Dette skyldes en lovendring med tilbakevirkende kraft. Det har vært vanskelig å få politikere i tale om dette spørsmålet, men mot vi har likevel fortsatt arbeidet. Det ble i løpet av 2016 avholdt flere møter i politiske miljøer. Positive holdninger har vi møtt, men ingen løsning. Vi har foreslått konkrete løsninger på situasjonen. Dette vil vi fortsette arbeidet med i 2017 også.

Husmorvikar

Media har med ujevne mellomrom presentert situasjoner der barnefamilier hadde hatt behov for akutt hjelp ved sykdom. Det har vært familier med små barn, familier med flerbarnsfødsler og aleneforeldre med barn. Debatten har gått i media. Politikere har stort sett skjøvet problemet over på kommunene. De sakene som har vært i media har fått en løsning der og da. Men på sikt, har lite skjedd. Vi har tatt opp spørsmålet med departement og med Stortinget. Endelige løsninger er ikke på plass, men vi ser at media gjennom de saker de har tatt opp, har sett problemet med å finne husmorvikar eller hvor man skal henvende seg. Dette håper vi vil bidra til økt mediefokus på saken.

Vi har håp om å få til bedring, men frustreres over at navnet på ordningen synes å være viktigere enn selve innholdet.

Vold

Arbeidet med vold har fortsatt i 2016. Vi har hatt fokus på vold i media også i 2016. I tillegg har vi tatt opp spørsmål knyttet til vold i nære relasjoner.

På høsten 2016 kom det i media frem at voldtaktsutøvere kunne oppnå strafferabatt dersom de bare tilsto. Dette synes for oss som feil. Vi tok mediedebatten i saken. I tillegg sendte vi henvendelser til regjeringen. Saken ble også debattert og vedtatt som resolusjon i landsmøtet.

Åpent møte og seminar

Åpent møte

I juni inviterte vi til åpent møte. Tema for møtet var «Familien i morgendagens samfunn».

Foredragene var:

- Familien i endring
- Familien før
- Familien nå

Pappa – en rolle i endring
– Refleksjoner ved «Verdens beste pappa»
Morgendagens familiepolitikk

Innledere var Linn Stalsberg, Lars Karelius Noer og Mette Tønder.

Inspirasjonsseminar

Seminarer ble arrangert etter det åpne møtet. Hensikten med seminaret var å gi inspirasjon til lokalt arbeid.

- Slik vokser vi
- Slik synliggjør vi oss

Politikk lokalt

- Hvordan er systemet bygget opp
- Mulighet for påvirkning

Innledere var forbundets egne medlemmer i tillegg til en kommunepolitiker.

Fremtidsverksted

For å diskutere hvordan vi i fremtiden skal organisere arbeidet i forbundet ble det invitert til et fremtidsverksted. Her ble det tatt utgangspunkt i dagens situasjon og forslagene fra ad-hoc-gruppen. Gjennom gruppearbeid ble forslagene diskutert. Oppsummeringen i plenum etterpå viste at det var klare signaler om at kretsene skulle beholdes.

Debatten på dette seminaret sammen med de innspill som tidligere var kommet og ad-hoc-gruppens forslag dannet så grunnlaget for sentralstyrets innstilling til landsmøtet.

Internasjonalt engasjement

Vårt internasjonale engasjement er fortsatt stort. Det fremgår av internasjonalt utvalgs egen årsmelding. Engasjementet spenner fra prosjekter til arbeid i vårt internasjonale forbund; Associated Country Women of the World (ACWW) til internasjonale kvinnespørsmål.

Bidrag i form av Pennies for friendship ble samlet inn på forbundets ulike arrangementer. I tillegg går 1

ACWWs 28. Triennial Conference i Warwick University, Coventry i England

krone av medlemskontingenten til dette. Flere kretser og lag er flinke til å samle inn ekstra bidrag. Dette gjorde at vi i 2015 sendte 6.758 kroner til ACWW.

ACWW avholdt sin verdenskonferanse i begynnelsen av august i Warwick, England. Fra forbundet deltok forbundsleder på vegne av forbundet. I tillegg deltok sentralstyremedlem Christine Andreassen og medlem av forbundets internasjonale utvalg Merethe Brattaule. Disse to skaffet og dekket sine utgifter selv. I tillegg deltok Anne Marit Hovstad som leder av ACWWs prosjektkomite. Tema for konferansen var: «Vi jobber sammen for en bedre fremtid». Mer enn 350 delegater var tilstede. Forbundet hadde ingen egne saker denne gangen, men var likevel meget aktive i debattene.

Anne Marit Hovstad, leder av forbundets internasjonale utvalg ble gjenvalgt som leder av ACWWs prosjektkomite for en ny 3-års periode. Dette er et stort ansvar og en arbeidskrevende oppgave.

Island hadde ansvaret for Nordens Kvinneforbunds konferanse i 2016. Denne ble holdt i på Vestmannaøyene i midten av juni. Tema var «I samklang med naturen». Fra forbundet deltok 26 medlemmer i tillegg til forbundsleder og nestleder.

Vårt forbund avsluttet sin periode med presidentskapet i Nordens Kvinneforbund i forbindelse med konferansen. Ansvaret ble overtatt av Island.

Internasjonalt utvalg har ansvaret for forbundets prosjekter. Tilskudd til prosjektene mottas fra Norrad. I tillegg mottar vi mye støtte fra kretser og lag. Mer om dette kan leses i utvalgets egen rapport.

Våren 2016 gjennomførte vi en tur for medlemmene til Romania. Formålet var å besøke krisesenteret i Sibiu som forbundet støtter. I tillegg ble det noe sightseeing i områdene rundt Sibiu. 5 personer deltok, en lavere oppslutning enn forventet. Tilbakemeldingene viser at medlemmene var fornøyd med turen.

I forbindelse med turen ble det prosjektet vi har hatt i 3 år sammen med krisesenteret støttet av EEA avsluttet. Avslutningsmøtet hadde deltakere fra po-

Merethe Brattetaule, Christine Andreassen og Elisabeth Rusdal har det hyggelig på ACWWs Verdenskonferanse

liti, politikere, lærere, sosialarbeidere og andre fra Sibiu og kommunene rundt. Tilbakemeldingene på tiltaket er at flere har fått opp øynene og fått økt kunnskap om vold i nære relasjoner. En bieffekt har vært økt kontakt mellom de ulike instansene som kommer i kontakt med vold i nære relasjoner. Videre synes det som om prosjektet kan føre til at kritesenteret kan motta sårt tiltrengte tilskudd fra offentlige myndigheter.

Studiearbeid

Mange lag arrangerer kurs og har gjort dette i mange år. Tradisjonelt er det mange kurs rundt håndarbeidsteknikker. I tillegg har det vært kurs i organisasjonsarbeid og prinsippprogrammet.

Anne Enger er medlem av studieforbundets styre. Olaug Tveit Pedersen har vært medlem av studieforbundets valgkomite.

Kommunikasjon

Medlemsbladet er fortsatt vår viktigste informasjonskanal. *Kvinner& familie* kom også i 2016 ut med 3 utgaver. Suksessen med å ha et tema for hver utgave har vi fortsatt. I tillegg har vi viet lokalt stoff plass, i den grad vi har mottatt dette fra lagene eller kretsene.

Temaer i 2016 har vært: Likestilling og omsorg, Hvor går fremtiden, Kvinneidealet før og nå. Redaktør for bladet er Lene Sjøgaard Gloslie.

Kommunikasjon med medlemmene.

Direktemedlemmer og nye medlemmer har fått tilbud om å få nyhetsoppdateringer via e-post innenfor kvinnepolitikk, familiepolitikk, forbrukerpolitikk og vårt internasjonale engasjement. En del har takket ja til dette. Informasjonen har vært sendt ut med ujevne mellomrom.

I forbindelse med utsendelsen av kontingenten ble det også i 2016 laget et eget brev som vedlegg til giroen med informasjon om viktige saker forbundet hadde arbeidet med og hvilke planer vi hadde videre. Brevene har vært positivt mottatt.

For å vite mer om medlemmenes syn på forbundet samt hvilke ønsker de har for fremtiden ble det gjennomført en medlemsundersøkelse. Vi fikk inn over 300 svar, nesten 10% av medlemmene svarte. Svarene danner nå grunnlaget for utviklingen av arbeidet i forbundet.

Lagsutsendelse

I løpet av året har det vært 3 lagsutsendelser. Innholdet har vært både tips/ideer, informasjon og annet organisasjonsstoff.

Kretsene. Informasjon til kretsene har skjedd via e-post. Vi har forsøkt å sende informasjon noe mer samlet. De ganger vi har hatt utspill i media som vi har regnet med ville medføre oppslag har vi sendt informasjon til kretsene fortløpende. Stadig flere kretser sender informasjonen videre til lagene sine. Vi noterer også gledelig at både kretser og lag benytter våre pressemeldinger som grunnlag for egne leserinnlegg i sin lokalpresse.

Vi har også sendt saker vi får på høring til kretsene for å få innspill og synspunkter. Her savner vi noe mer engasjement.

Nettsidene.

Vi har arbeidet med å få en raskere oppdatering av nettsidene. Vi har i løpet av året klart å ha kapasitet til raskere og oftere oppdatering av nettsidene. Det er også laget en egen forslagskasse på nettsidene. Her kan medlemmene komme med forslag til saker, ris og/eller ros.

Facebooksiden har vi klart å holde oppdatert. Der ser vi også at vi treffer mange og nye grupper. Vi ser at aktiviteten øker ganske raskt og at vi når stadig større grupper. Utfordringen blir å klare å få de som følger oss her, til å melde seg inn i forbundet. For medlemmene er flinke til å dele innleggene på Facebooksiden og vi ser at flere av de som engasjerer seg her, ikke er medlemmer.

Media

Forbundet sentralt har sendt ut en rekke pressemeldinger om aktuelle saker. I tillegg opplever vi oftere at media selv tar kontakt for å få forbundets kommentarer og syn.

Gledelig er det at flere kretser sender pressemeldingene til sine aviser. Stadig oftere kommer dette på trykk. I tillegg sendes det leserinnlegg – her sliter vi nok noe ennå med å få det på trykk i riksdekkende medier. Lag og kretser er flinke til å sende inn og dette kommer lettere på trykk.

Høringer og henvendelser til myndighetene

Vi mottar en rekke saker fra myndighetene og andre til uttalelse. Mengden er såpass stor at sentralstyret prioriterer dette fortløpende. Vi har ikke kapasitet til å besvare alle. Utgangspunkt i slike prioriteringer er landsmøtets vedtatte prioriterte oppgaver og saker som er særlig viktige for forbundet. Uttalelsen har i hovedsak vært utarbeidet av sentralstyrets medlemmer. I de tilfeller der det er aktuelt har uttalelsene vært sendt kretser eller utvalg for å få innspill.

På eget initiativ har forbundet sendt henvendelser til departementer, de politiske partiene på Stortinget og andre etater med aktuelle og viktige saker for forbundet. Dette arbeidet krever tid, men er viktig for å kunne få gjennomslag for de sakene forbundet arbeider med.

Vi har også ved et par anledninger vært invitert til å komme med innspill i seminarer i regi av enkelte departement. Vi har også deltatt i innspillseminarer på Stortinget enten i regi av komiteer på Stortinget eller enkelte av partiene.

Sluttord

I den grad vi måtte ha vært bekymret for hvordan 2016 skulle gå, så har dette vært en unødvendig bekymring. Entusiasmen rundt i landet er stigende.

Det er mange og flotte aktiviteter. Lokalmiljøene rundt i landet slutter noe opp om aktivitetene lagene våre skaper. I tillegg gis det oftere og oftere uttrykk for at mange lokalsamfunn er avhengig av aktivitetene.

Vi som organisasjon er privilegerte som har så mange kunnskapsrike og arbeidsvillige medlemmer som er villige til å ta av sin tid for å bidra i utviklingen av fremtiden.

Resultatene i 2016 har vi oppnådd takket være meget innsatsvillige ansatte, engasjerte tillitsvalgte og medlemmer som bryr seg.

Vi takker alle for innsatsen i 2016 – året som er starten på vårt engasjement for å bidra til å skape fremtidens samfunn – noe som er et felles ansvar.

Oslo, 28. januar 2017

Elisabeth Rusdal
Forbundsleder

Sonja Kjølhaug
Nestleder

Wenche Rolstad
Nestleder

Christine Andreassen
Styremedlem

Elin Heidsøen
for Anne Eggestøl
Styremedlem

Oddlaug Hovdenak
Styremedlem

Edel Mikkelsen
Styremedlem

Marie-prisen ble innstiftet av forbundets sentralstyre i 2015 og ble første gang utdelt under jubileumsfeiringen i september 2015. Prisen består av en statuett og et diplom.

Marie-prisen er oppkalt etter forbundets grunnlegger, Marie Michelet. Prisen kan deles ut til en som i Marie Michelets ånd har utmerket seg i arbeidet i saker som er viktig for kvinner og deres familier. Prisen skal i utgangspunktet tildeles utenfor forbundets egne rekker.

Marie Michelet

Fra venstre: Sentralstyremedlem Olaug Tveit Pedersen, Bente Øien Hauge og forbundsleder Elisabeth Rusdal

Marie – prisen 2016 ble delt ut på forbundets landsmøte i oktober. Prisen dette året ble tildelt Bente Øien Hauge, Sogn og Fjordane.

Bente Øien Hauge fikk prisen for sin innsats for å bevare lokalsykehus og kampen for lokale fødetilbud. Hennes store og frivillige engasjement har bidratt til å sette behovet for lokalsykehus og fødetilbud på dagsorden. Hun har klart å bevege folket til engasjement og satt disse sakene på dagsorden.

Valgkomitéen

Komiteén 2015 og 2016 har bestått av:

Leder: Anna Solberg

Varamedlem: Inger Vestby

Varamedlem: Gjertrud Vik

Det har ikke vært behov for assistanse av vararepresentantene i 2016.

I uke 2 ble årets valginformasjon oversendt til medlemsbladet og i uke 3 ble informasjon til lagsutsendelsen gjort klar og sendt til forbundet for distribusjon.

I uke 11 kontaktet valgkomitéens medlemmer de ulike kretslederne og minnet dem på kretsårsmøtene og inn-satsen for å skaffe kandidater. Dette ble fulgt opp i uke 13.

Utover våren begynte forslagene til forbundsleder og nestleder så smått å komme inn med en økning i juni da fristen skulle gå ut ved St. Hans tider. I tillegg var det en del kretser som hadde fulgt valgkomitéens henstilling om å gjøre unna så mye som mulig av valgforberedelser mens de ennå var opptatt med slikt arbeid. På den måten fikk vi inn en del forslag til andre verv og et lite grunnlag å jobbe videre med.

I løpet av sommeren og siste halvdel av august kom etterfølgerne med sine forslag og listene begynte så smått og fylles opp. Det krevde mye arbeid å få alt på plass til møtet i valgkomitéen den 26. og 27. august, da Sentralstyret hadde sitt møte før landsmøtet. Vi fikk dermed møte dem og diskutere ulike løsninger.

Høsten er tiden for å sjekke at alt er korrekt og at alle har bekreftet sitt kandidatur. I tillegg kommer jobben med presentasjonene av forbundsleder og nestleder til bladet. Dette ble ferdigstilt i uke 33. Videre fulgte presentasjonene av alle kandidatene som skulle legges ved landsmøtepapirene. 29. september hadde vi siste korrektur på valgoppsettet. Uke 41 ble siste hånd på Power point oppsettet klart og så var vi klar for landsmøtet uka etter.

Valgkomiteen møtte til landsmøtet med blanke ark når det gjaldt Prinsipp-programkomitéen, for der hadde det ikke vært mulig å få folk til å stille. Selv forbundsleder med sine unike overtalelsevner, hadde måttet gi tapt. Siste halmstrå var derfor å finne noen på landsmøtet. Og dem fant vi som ved et under: Mari Solgaard og Vigdis Vetvik fra Oslo krets og Bente Tangstad Juul fra Akershus krets. Nå er det Østlandets tur til å boltre seg i gode ideer og formuleringer. Saken var i boks og valgkomitéen kunne puste lettet ut. Annen vara til valgkomitéen ble også fikset i siste liten, Anna Solberg, som likevel ikke regner med mer arbeid på dette feltet.

Arbeidet i valgkomitéen har stort sett foregått pr. e-post og telefon. Det har vært til dels hyppig bruk av begge deler. Den eneste samlingen hadde vi i Oslo i slutten

av august. Vi var da enige om at det ville være en fordel med flere fysiske møter, noe det ikke har vært rom for. Vi kom i land, til tross for dette.

Dermed anser valgkomitéen sin misjon for fullført og overlater rorpinnen til neste lag: Inger Vestby, Anne Enger, begge Oppland krets og Ingebjørg Rasmussen fra Rogaland krets.

Anna Solberg

Leder

Kontrollkomitéen

Komiteén har hatt følgende sammensetting:

Leder: Kristin Hansen

Medlem: Vigdis Løseth

Medlem: Anne Enger

Varamedlem: Kari Johnsen

Kontrollkomitéens mandat i følge vedtektene er å føre tilsyn med K&Fs virksomhet og påse at alle vedtak er i tråd med organisasjonens formål, vedtekter og landsmøtevedtak. Det skal også legges vekt på de økonomiske forhold og disposisjoner for virksomheten, i tillegg kan komitéen vurdere spesielle organisasjonsmessige forhold.

I denne perioden har Kontrollkomitéen fått forelagt følgende saker:

1. Spørsmål vedrørende medlemskap i evt. to lokallag for mulighet til barnehageplass i barnehager drevet av lokallag av Kvinne- og familieforbundet
2. Uttalelse i forbindelse med å innstille samme kandidat til to verv ved valg på Landsmøtet 2016.

Saksbehandlingen er foretatt ved og e-post og om nødvendig pr. telefon.

Kontrollkomitéen har fått tilsendt sakliste, regnskapsoversikt og all dokumentasjon til sentralstyremøtene, samt alt som er blitt sendt til lag og kretser. Komiteen er videre blitt godt orientert om aktuelle saker i forbundet og ad hoc løsninger rent administrativt. Det har vært god kontakt mellom Kontrollkomitéen og Forbundsleder og ved spørsmål fra komitéen, har informasjonen blitt gitt raskt og tilfredsstillende.

Kontrollkomitéen finner ikke å utsette noe på sentralstyrets saksbehandling, den er i tråd med forbundets formål, vedtekter og landsmøtevedtak og vedtak er blitt fulgt opp.

Kontrollkomitéen har mottatt revisjonsberetning og signert regnskap for 2016. Underskudd for dette året er fullt ut forklarlig og akseptabelt i forhold til aktiviteter. I tillegg til god egenkapital, er det full tillit til god økonomistyring av Forbundsleder og sentralstyret. Kontrollkomitéen vil berømme ledelsen for arbeidet som er lagt ned på alle plan, da også særlig med tanke på at dette for de er mye frivillig arbeid!

Det har for Kontrollkomitéen ikke bydd på problemer at det har vært kun ett varamedlem også dette året.

På Landsmøtet 2016 ble disse valgt:

Medlem: Kristin Hansen, Haldri Karin Engenes og Randi Støre Gjerde.

Varamedlem: Anny Karin Forthun, Kari Johnsen

Kristin Hansen ble i Sentralstyremøte 26.11.2016 oppnevnt som leder.

Kristin Hansen   *Vigdis Løseth*   *Anne Enger*
(sign.) Leder   (sign.) medlem   (sign.) medlem

Prinsippprogramkomiteen

Komiteen har hatt følgende medlemmer:

Leder: Randi Støre Gjerde

Fra Sentralstyret: Christine Andreassen

Medlem: Anny Forthun

Varamedlem: Edel Mikkelsen

Varamedlem: Eldbjørg Gunnarson

Arbeidet med prinsippprogrammet har for det meste foregått via e-post. Vi hadde et arbeidsmøte i februar før første utkast skulle sendes til Sentralstyret 1. mars. Komiteen har mottatt to innspill fra medlemmer som er vurdert, og delvis tatt med i det nye programmet. Vi mottok også et godt gjennomarbeidet forslag til et nytt kapittel om skole og utdanning fra Elisabeth Andreassen. Siden vårt program er sentrert rundt våre fire søyler, og vi ikke ønsket å utvide PP med et nytt kapittel, har vi tillatt oss å bruke deler av teksten med underpunkter i forskjellige avsnitt i eksisterende program. Vi sender en stor takk til Elisabeth for bidraget.

Nytt utkast til program skulle vært sendt inn til Sentralstyret 1. mai. Komiteen hadde ikke mottatt flere innspill fra lag eller medlemmer innen den tid og heller ikke kommet videre med eget arbeid på programmet slik at vi ikke hadde et nytt utkast å sende til Sentralstyret på det tidspunkt.

Komiteen avsluttet sitt arbeid 1. juni og sendte inn sitt endelige forslag til Prinsippprogram 2017-2019 til Sentralstyret.

Arbeidet med å ajourføre alle våre ”vi vil at ” punkter i programmet er ganske omfattende og tidkrevende. Det gjøres stadig endringer fra statlig hold på beløpsgrenser, aldersgrenser, behovsvurderinger og andre reguleringer som vårt omfattende program omhandler. Som komitémedlem må man sette seg inn i mange fagområder, noe som har vårt lærerikt og gitt ny kunnskap som har kommet til nytte også i andre sammenhenger.

Randi Støre Gjerde
Komiteleder

Internasjonalt utvalg

Internasjonalt utvalg

Utvalget har bestått av:

Leder: Anne Marit Hovstad

Kasserer: Eva Vatile Skeie

Sekretær: Merethe Brattetaule

Prosjektleder: Kristin Hansen

Forbundsleder og ACWW-representant:

Elisabeth Rusdal

Representant Nordens Kvinneforbund:

Sonja Kjølraug

Varamedlem utvalget: Tone C.R. Gulowsen

2. representant ACWW: Ann Louis Nordstrand

Vara til 2.representant ACWW: Grete Frogn Brænd

Vara til Nordens Kvinneforbund:

Merethe Brattetaule

Prosjektgruppen har bestått av:

Prosjektleder: Kristin Hansen

Utvalgsleder: Anne Marit Hovstad

Det har vært 3 utvalgsmøter og 35 saker har vært til behandling. Styremøtene har vært holdt i forbundets lokaler. Internasjonalt utvalg mottar nå mye mindre i administrasjonspenger, som regnes ut i forhold til prosjektstøtte fra FOKUS og møter blir derfor arrangert når vi har behov for å møtes. Kommunikasjonen ellers har gått via e-post og evt. vedtak har blitt protokollert på første påfølgende møte i utvalget. Informasjon fra møter i prosjektgruppen blir gitt på utvalgsmøtene og på e-post hvis noe haster. Uttalelser på spørsmål vedr. internasjonalt arbeid, FOKUS, ACWW m.m. blir oversendt forbundsledelsen til videre behandling.

Møteprotokollen sendes internasjonale kretskontakter, kretsledere, Kontrollkomitéen, sentralstyret, og sekretariatet.

Utvalget har mottatt kr. 1.000 i støtte fra forbundet for 2016.

Prosjekter

MAFA, Maganjo Farmers Association, kvinner og landbruk, Kampala i Uganda

UMWA, Uganda Media Women Association, kvinner og media, Kampala i Uganda

Disse 2 organisasjonene sammen med vår tidligere samarbeidspartner COWA jobber sammen i programmet: EAGWEN, The East African Program for Empowerment of Grassroots Women, Uganda.

Gaver:

Gaver fra medlemmene/lag/kretser:

Til Cowa: kr. 318.620

Til Romania: kr. 31.000

Til MAFA: kr 2.750

Til UMWA: kr. 5.500

Fra Cultura Bank til «De glemte kvinnene på Sri Lanka» (Unit 2): kr 24.342

Salg av kurver, laget av våre samarbeidspartnere på prosjektene og tatt med hjem etter prosjektbesøk, kr. 29.750. Dette er penger som sendes tilbake til prosjektene til egenandeler og gaver.

Salg av Care Teddies fra Romania kr 2.100

Til Unit 2, Nest Sri Lanka ble det i desember oversendt kr.30.000, (saldo fra 31.12.2015 + Cultura bank) Når vi ikke lenger har vanlig prosjektsamarbeid med Nest er vi veldig glade for å kunne bidra med midler fra forbundets medlemmer sammen med Cultura Bank til Nest og Unit2. Vi mottar oversikt over bruk av midlene fra lederen Sally Hullugalle.

Krisesenteret i Romania som i 2014 ble tildelt prosjektmidler fra EØS for en periode på 2 år med kr. 1.8 mill., har hatt kurs og opplæring på temaet. Dette er nå avsluttet og Forbundsleder og Utvalgsleder var til stede på det siste seminaret der i april. Vårt håp er nå at de etter dette kan finne donorer til å drive senteret videre og få fokus på problemet fra det offentlige. Muligheten for mere EØS-midler kan også være til stede.

Det ble arrangert medlemstur til Sibiu 28.04. - 3.05. med 5 deltakere.

K&Fs medlemstur til Romania. Hjemme hos Kivucha og Peter i Gura Riulu

Alle pengegavene fra kretser, lag og enkeltpersoner viser et stort engasjement for internasjonalt arbeid i vårt forbund og takknemligheten til mottakerne er stor. Salg av kurver er også et godt bidrag til prosjektene. Ved tildeling av prosjekt fra FOKUS/Norad må vi dekke egenandel på 10 %, dette året kr. 74.173, og for å dekke dette er vi avhengig av pengegaver fra lag, kretser og enkeltpersoner. Alle beløp er svært velkommen!

Prosjektreise

Uganda 05. - 13.09. Denne ble foretatt av prosjektleder, utvalgsleder og sekretæren (egen finansiering). Det årlige seminaret for The East African Program for Empowerment of Grassroots Women (EAGWEN) inneholdt mye om framtidig samarbeid med FOKUS` eget prosjekt i Uganda. Samarbeid med andre organisasjoner blir kanskje løsningen ved neste prosjektsøknad i 2018. Rapport er mottatt i ettertid, reiserapport er også ut-

arbeidet, som begge er oversendt FOKUS. COWA CVTS har formannsvervet.

Vi har inntrykk av at prosjektene drives bra, selv med små midler. Flere av landbruksgruppene i MAFA er blitt selvstendige og kan leve av det de produserer og selger, men har tilknytning til organisasjonen for veiledning. Mediekvinnene drev veldig aktivt med opplysningsvirksomhet i forhold til kvinner med funksjonshemming. I forbindelse med valget 2016 har UMWA med midler fra FN utarbeidet, en rapport om kvinnedeltagelse og gjennomføringen.

EAGWEN skal evalueres i 2017.

ACWW

Forbundet er fortsatt meget aktiv i ACWW sammenheng. Anne Marit Hovstad ble gjenvalgt som leder av organisasjonens prosjektkomité på verdenskonferansen i Warwick i England 14.-23.08. I tillegg til at dette er et viktig bidrag for å styrke ACWW`s arbeid, gir det vårt forbund verdifull og nyttig informasjon om kvinners situasjon verden over. Denne informasjonen benyttes i utvalgets arbeid og i arbeidet generelt i forbundet der dette lar seg gjøre. Prosjektleder var i 2016 med Anne Marit på prosjektoppfølgning av ACWW`s egne prosjekter i Uganda, veldig lærerikt og et godt innblikk i småskalaprojekter som har stor verdi.

ACWW er tema på hvert utvalgsmøte i tillegg til på utvalgets seminar. Her blir det også samlet inn bidrag til Pennies for Friendship.

På Verdenskonferansen deltok også forbundsleder Elisabeth Rusdal, Merethe Brattetaule, Christine Andreassen.

I 2016 ble det sendt kr. 5451 til ACWW i London- til Pennies for Friendship. Dette er inklusiv kr. 1 som ligger i medlemskontingenten (ca. 3.500 medlemmer).

Norden

Se egen årsmelding skrevet av K&F`s Representant til Nordens Kvinneforbund, nestleder Sonja Kjølraug

FOKUS

På Representantskapsmøte 22.11. deltok forbundsleder Elisabeth Rusdal og Utvalgsleder Anne Marit Hovstad. Ny strategi for 4 år ble vedtatt. På Kontaktkonferansen 1.-2.februar med tema: Kvinners økonomiske utvikling, rettigheter og politiske deltakelse, deltok Utvalgsleder, Prosjektleder, nestleder Sonja Kjølraug og Wenche Rolstad. Dag 2 deltok sekretæren.

Representasjon.

Utvalgsleder: Utvalgsmøter, prosjektoppfølgning i Uganda. Møter i FOKUS, både i forhold til prosjektene, medlemsmøter, kurs/foredrag i kretser og lag. Mars og oktober møte i ACWW`s prosjektkomité i London, i august ACWW verdenskonferanse i Warwick.

Prosjektleder: Utvalgsmøter og eksterne foredrag/seminar i forbindelse med internasjonalt arbeid, Valgko-

mité - og medlemsmøter og kurs i FOKUS, Nordens sommerkonferanse på Vestmannaeyjar på Island, (tema: I samklang med naturen). Prosjektoppfølgning i Uganda.

Øvrige utvalgsmedlemmer og varamedlem deltar også på møter og kurs. Oslo, 20.4.2017 Kristin Hansen Prosjektleder

Sammendrag av internasjonalt arbeid i kretsene

De fleste kretsene har internasjonal kretskontakt eller annen kontaktperson som har levert rapport på skjema. Noen kretser har liten aktivitet og rapportert direkte i epost. Det er rapportert fra følgende kretser:

- Akershus (ingen aktivitet)
- Aust-Agder
- Bergen og Midthordland
- Hedmark
- Hordaland
- Nord-Trøndelag
- Oslo
- Rogaland
- Sogn og Fjordane
- Sunnmøre og Romsdal
- Vest-Agder (ingen aktivitet)

Kretsene Finnmark, Hålogaland, Nordmøre, Oppland, Sør-Trøndelag og Vestfold har ikke levert rapport. Østfold krets ble nedlagt i 2015, Øvre Buskerud ble nedlagt i 2016.

Flere kretser har rapportert om god aktivitet i lagene og det er gitt pengestøtte til mange land fra lagskasser og kretskasser. Det er meldt om innsamlinger til støtte for mange forskjellige land og fadderbarn.

Lagsmøter med internasjonalt tema: I alt 6 kretser melder om at det har vært holdt lagsmøter med internasjonale emner og det varierer fra 1 til 12 møter i løpet av året.

Fjernadopsjon: 8 kretser melder at de har fjernadopterte, det er telt opp 25 fadderbarn når vi tar med SOS barneby-barna. Det er fadderbarn i Mellom-Amerika, Asia, Europa og Afrika. Hordaland krins har flest med 8 fadderbarn + SOS-barneby og Plan-fadder.

Støtte til andre land: Det har vært gitt økonomisk støtte til land i alle verdensdeler, men mest til Afrika. Til sammen er det meldt om kr. 241.935,-. Den største donoren er Aust-Agder som har gitt kr. 120.000 til COWA. Hordaland krins gir også mye – kr. 62.055,- til forskjellige formål som klær, sykler, strikkeluer mm.

Salg av ulandsvarer: Bergen og Midthordland melder om salg av kurver for kr. 11.000,-.

Deltakelse i TV-aksjonen: Hele 6 kretser melder om deltakelse i TV-innsamling. Totalt har 16 lag engasjert seg. Noen melder om deltakelse i organiseringen av innsamlingsarbeidet, bøssebæring og ren pengegave.

Vennskapsmynten: Bare Bergen og Midthordland melder om innsamling til Pennies for Friendship på kr. 845,-.

Kretskontaktens aktivitet: Kretskontaktene i Sogn og Fjordane og Bergen og Midthordland krets er medlemmer av internasjonalt utvalg og deltar på disse møtene. I alt har 4 kretser meldt om kretskontaktens deltakelse på internasjonalt seminar. Kretskontakt i Bergen og Midthordland er sekretær i internasjonalt utvalg og har deltatt på ACWW-konferanse.

Kretsens egne prosjekt: Hordaland krins melder om at de har "Solsikkedamene" som eget prosjekt i Latvia. I 2016 ble det gitt kr. 26.000,-.

Merethe Brattetaule
sekretær

Beredskapsutvalget

Utvalget har bestått av:

Leder: Bjarnhild Hodneland
Medlem: Anne Lise Johnsen
Medlem: Liv Holst
Varamedlem: Grete Nordbæk

Tillitsverv

K&F er medlem i Kvinners Frivillige Beredskap (KFB) og har flere medlemmer bl.a. som fylkeskontakter. Herav også bl.a. beredskapsutvalget.

Bjarnhild Hodneland er fylkeskontakt i Hordaland og er leder av KFBs valgkomite.

Anne Lise Johnsen er nestleder i KFB og fylkeskontakt i Møre & Romsdal.

Grete Nordbæk var K&Fs representant i KFBs hovedstyre og fylkeskontakt i Hedmark.

Liv Holst var varamedlem til KFBs hovedstyre.

Seminar/Kurs

Beredskapsutvalget har lav økonomi og har derfor ikke hatt mulighet for å samle kontaktene eller andre til beredskapskurs. Dette er fremdeles vårt ønske og vi arbeider videre med å finne løsninger for et kurs sentralt eller ute i distriktene. Vi oppfordrer medlemmer til å bli med på kurs/ seminarer/konferanser i regi av KFB eller på samarbeidskurs mellom KFB og K&F. Det er fortsatt en del slike kurs med tema: «Psykisk førstehjelp» rundt om i fylkene.

Utvalget har deltatt på møter/kurs for KFBs fylkeskontakter og på KFBs årsmøte. Leder har også holdt foredrag om beredskap på eksterne møter, som fylkeskontakt. Leder har representert på mange møter som har gitt oss verdifull informasjon.

Beredskapsutvalget var representert v/leder på K&Fs samling i Bergen vedr. fødsler i Norge.

Informasjon

Beredskapsutvalget har egen side i medlemsbladet og vil på den måten formidle aktuelt stoff.

Vi har også besøkt lag i egen krets og deltar på krets-årsmøtene.

I 2016 har vi også flere ganger vært på facebook. Vi minner om aktuelle beredskapssaker og kanskje mest

om beredskap rundt jul- og påsketider. Utvalget sender også ut informasjon om KFBs viktige konferanser og møter som er åpne for alle.

Høringer

Utvalget får også Høringsdokumenter som vi skal lese og gi våre kommentarer til. I 2016 fikk vi en NOU – Samhandling for sikkerhet. Utvalget fant å ikke svare på denne høringen.

Utvalget sender også i samarbeid med sentralstyret forslag på saker til KFBs årsmøte.

Undersøkelser/ forslag

I 2015 hadde vi en undersøkelse i kretsene om bruk/forhold til legevaktene. Ikke alle kretsene avgav svar. Svarene var veldig forskjellige og viste at noen var meget fornøyde og gav ros til personalet, mens andre beskrev lang ventetid, lang vei og ikke så fornøyd med bl.a. mottagelsen på legevakten. Beredskapsutvalget har jobbet litt videre med temaet og har bl.a. hatt kontakt med fylkeslegen i Hordaland. Vi avsluttet vår 2017.

K&Fs prioriterte tema er «Beredskap i kommunene» også i 2016 og 2017. Forslaget kom fra oss i K&F.

Styremøter

Utvalget har valgt å legge sine styremøter til samlinger i K&F og KFB da vi alle likevel er samlet der.

Vi har også kontakt via e-post og telefon. Styret var også representert på K&Fs Landsmøte og leder hadde som vanlig innlegg der på vegne av utvalget. Vi hadde også egen stand der med utstilling og brosjyrer.

Vi vet at medlemmene er interesserte og viktige medspillere ute i kretsene og har stor betydning for lokalsamfunnene. Beredskapsutvalget kan både gi og ta i mot tips.

Vi takker for samarbeid i 2016 og ønsker lykke til med spennende og viktig arbeid videre.

Alle er velkommen til samarbeid.

*Bjarnhild Hodneland   Anne Lise Johnsen   Liv Holst
Grete Nordbæk (vara)*

Nordens kvinneforbund (NKF)

1. juli 1919 vart Nordens Kvinneforbund stifta. I dag representerer vi tett oppunder 70 000 medlemmer. Styret består av Riksförbundet Hem och Samhälle, Sverige, Kvenfélagsambandet Island, Finlands svenske Marthaförbundet, Finlands Marttaliitto, Norges Kvinne- og familieforbund samt ein representant frå kvart av landa. Presidentskapet har Norge hatt ansvar for i denne 4 årsbolken, og vi skal i år overlevere leiaransvaret til Island som har presidentskapet dei neste 4 år.

16. juni 2016 vart det avholdt 1 styremøte i Reykjavik i forbindelse med Sommer konferansen på

Nordiska Sommarkonferensen 2016, Samklang med naturen, Vestmannaeyjar på Island

---

Vestmannaeyjar. Styret ser fortsatt på mulegheita til å få fleire medlemmer frå andre nordiske land med i NKF.

17. – 19. juni 2016 vart konferansen arrangert på Vestmannaeyjar. Konferansens tema: I samklang med naturen. Det var 100 deltakarar, herav 28 norske. Det var kvinneforeininga Likn i Vestmannaeyjar som var vertskap for konferansen. Vi fekk verkeleg sjå kor tøft dei har hatt det, **dei lever i stadig frykt for fleire vulkanutbrot**. For oss var det utruleg å sjå korleis lavaen har bygd opp øya. Vi fekk omvising rundt øya med både buss og båt. Referat frå konferansen kan de lese i Kvinner&Familie.

2017 er det Norge som står som arrangør for NKF's Sommer konferanse. Vi inviterte alle til å komme til Scandic Park Hotell Sandefjord 16. - 18. juni 2017. Tema: Matglede.

Det Nordiske brev 2016 hadde Finland-svenska Marthaförbundet ansvar for. Det vart skreve av Jeanette Björkqvist. Det stod på trykk i bladet vårt nr. 1- 2016. Fin markering for lagene å lese brevet på Norden dag som er den 10. mars.

Vi deltar på vårt Internasjonale utvalg sine møter så godt vi kan.

Eit arbeidsamt år for Nordens Kvinneforbund er over. Det har vært interessant og lærerikt å ha presidentskapet i NKF. Vi ynskjer Island lukke til med dei neste 4 åra. Det nordiske fellesskapet gir oss økt forståelse og kunnskap mellom kvinner i dei nordiske land.

Sonja Kjølraug

2. representant i NKF.

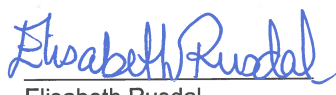
Vestmannaeyjar, Island

REGNSKAP NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND 2016

RESULTATREGNSKAP	REGNSKAP		BUDSJETT
	2016	2015	2016
DRIFTSINNTEKTER:			
Kontingenter	1 243 156	1 281 168	1 430 000
Annonser	9 690	3 200	5 000
Sponsorinntekter	0	30 076	0
Overført fra Frimurer	0	0	0
Refundert mva	137 012	123 492	125 000
Landslotteri	114 580	129 500	130 000
Tippemidler	237 509	0	
Tilskudd mottatt	250 000	225 000	300 000
Varesalg	41 914	54 914	100 000
Andre inntekter	1	159 670	77 275
Sum driftsinntekter	2 193 531	1 924 625	2 190 000
DRIFTSKOSTNADER:			
Lønn/fremmede tjenester	2	1 211 583	1 374 528
Forbruk varer		14 018	9 926
Driftskostnader	3	880 415	961 082
Medlemsbladet	4	202 028	218 335
Ordinære avskrivninger			
Tap på fordringer		275	
Sum driftskostnader		2 308 319	2 563 871
DRIFTSRESULTAT		-114 788	-639 246
FINANSINNT./KOSTNADER			
Finansinntekter		11 738	46 503
Finanskostnader		112	0
Netto finansinntekter		11 626	46 503
ÅRSRESULTAT		-103 162	-592 743

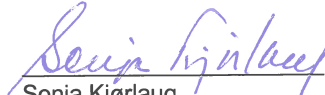
Oslo 13.02.2017

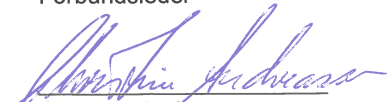
Elisabeth Rusdal
Forbundsleder

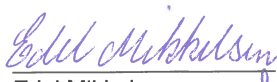
Wenche Rolstad
nestleder

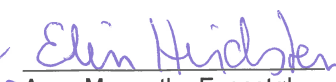
Sonja Kjørlaug
nestleder

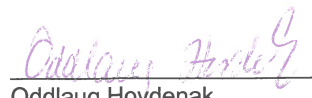
Christine Andreassen
sentralstyremedlem

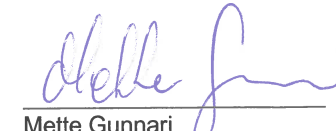
Edel Mikkelsen
sentralstyremedlem

Anne Margrethe Eggestøl
sentralstyremedlem

Oddlaug Hoydenak
sentralstyremedlem

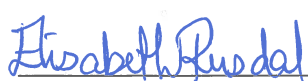
Mette Gunnari
organisasjonssekretær

REGNSKAP NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND 2016

	2016	2015
Balanse pr. 31.12.		
VARER:		
Varebeholdning	52 825	40 190
Sum varer	52 825	40 190
FORDRINGER:		
Andeler	600	600
Kunefordringer	19 310	5 516
Forskuddsbetalte kostnader	96 220	92 049
Sum fordringer	116 130	98 165
BANKINNSKUDD, KONTANTER:		
Kasse, bank	2 952 843	3 078 673
Sum bankinnskudd, kontanter	2 952 843	3 078 673
Sum omløpsmidler	3 121 798	3 217 028
SUM EIENDELER	3 121 798	3 217 028
EGENKAPITAL:		
Egenkapital 1/1	2 681 741	3 274 484
Årsresultat	-103 162	-592 743
Sum Egenkapital	2 578 579	2 681 741
KORTSIKTIG GJELD:		
Leverandørgjeld	48 141	27 475
Skyldig skatt, arb.g.avg., feiep. m.m.	187 129	174 362
Ubenyttede bevilgninger, internasj.arb.	117 277	141 701
Ubenyttede bevilgninger, K&F	25 894	25 894
Vennskapsmynten	5 451	6 298
Motkonto Norden	107 161	115 053
Døbbelte medl.kont.	34 746	26 373
Kortsiktig gjeld	17 420	18 131
Sum kortsiktig gjeld	543 219	535 287
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	3 121 798	3 217 028

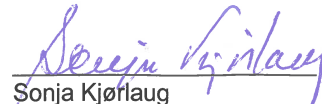
Oslo 13.02.17

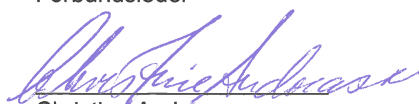
Elisabeth Rusdal
Forbundsleder

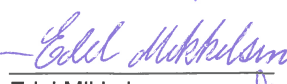
Wenche Rolstad
nestleder

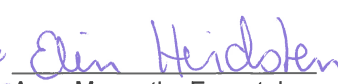
Sonja Kjørflaug
nestleder

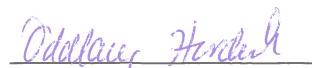
Christine Andreassen
sentralstyremedlem

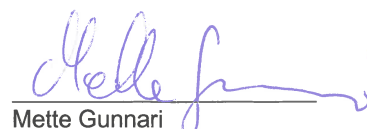
Edel Mikkelsen
sentralstyremedlem

Anne Margrethe Eggstøl
sentralstyremedlem

Oddlaug Høydenak
sentralstyremedlem

Mette Gunnari
organisasjonssekretær

**NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORENING
 OVERSIKT OVER ØREMERKEDE MIDLER**
2016   2015
MARIE MICHLETS MIDLER
Til internasjonalt arbeid

Konto 6034.56.03150

Saldo pr. 01.01	68 860,02	67 891,46
Renter	286,73	969,81
Omkostninger	-7,50	-1,25
Saldo pr. 31.12	69 139,25	68 860,02

ADAM OG MARIE WORSØES MIDLER
Til håndverksteder

Konto 6034.56.03134

Saldo pr. 01.01	116 230,78	117 564,93
Utbetalt støtte		-3 000,00
Gebyr		-4,00
Renter	483,96	1 669,85
Saldo pr. 31.12	116 714,74	116 230,78

DAGNY BJØRNARAAS MIDLER
Til deltakelse på landsmøtet

Konto 6034.56.03142

Saldo pr. 01.01	53 845,38	53 087,02
Renter	224,20	758,36
Saldo pr. 31.12	54 069,58	53 845,38

Riktige Leker AS, 3 aksjer

Sågat-Såmiid Àvilisa AS, 5 aksjer

Vi viser til revidert regnskap

Oslo, 7/7-17

Fredrik Wilhelmsen Langseth

Statsautorisert revisor

Til
Norges kvinne- og familieforbund

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Norges kvinne- og familieforbund sitt årsregnskap som viser et underskudd på kr 103 162. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2016 resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av foreningens finansielle stilling per 31. desember 2016 og av dets resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon inkluderer årsberetning, men ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets ansvar for årsregnskapet

Styret (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til:

<https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av forbundets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, 16. februar 2017
Langseth Revisjon AS

Fredrik W. Langseth
Statsautorisert revisor

Til KrF

5. januar 2016

Innspill til partiets programarbeid

Vedlagt følger vårt dokument "Fremtidspakken - Egne valg for egne liv i alle generasjoner". Dette dokumentet er utarbeidet av våre medlemmer. Dokumentet ble ferdig til vårt 100-års jubileum i midten av september 2015. Vi gjør oppmerksom på at arbeidet med teksten og dokumentets innhold ble avsluttet i august 2015. Som kjent har mye skjedd etter den tid, som naturlig nok ikke var aktuelt da dokumentet ble ferdigstilt.

For oss ser vi at følgende saker er svært viktige:

- Skolemåltid - innføring over hele landet. Her har vi tanker om hvordan dette kan la seg gjøre. Ta gjerne kontakt dersom det er ønskelig med mer informasjon.
- Bevaring av lokalsykehus - fødetilbudet
- Utdanning av helsesøstre og jordmødre. Kapasiteten må økes
- Husmorvikar. Det må på plass et tilbud til barnefamilier som opplever akutt sykdom. Vi er i denne saken mer opptatt av innhold enn navn. Vi har valgt å fortsette begrepet husmorvikar da vi regner med at dette er kjent.

Med vennlig hilsen
Elisabeth Rusdal
forbundsleder

Statsråd Bent Høie Helse- og omsorgsdepartementet, De politiske partienes stortingsgrupper

Oslo 5. september 2016

Uttalelse fra Nordens Kvinneforbunds konferanse juni 2016

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) er en av medlemsorganisasjonene i Nordens Kvinneforbund (NKF). NKF har i dag over 68 000 medlemmer i de nordiske landene. Ansvaret for NKF går på omgang mellom medlemslandene. Norges Kvinne- og familieforbund har akkurat avsluttet sin 4-årige presidentperiode.

NKF holder en konferanse hvert år for alle medlemsorganisasjonens medlemmer. Årets konferanse fant sted på Vestmannaøyene i midten av juni. Konferansen samlet rundt 100 kvinner, hvorav 28 fra K&F.

Konferansen vedtok enstemmig følgende uttalelse:

«Fødelsetalen har minsket i de nordiske länderne vilket leder til att antalet äldre ökar och obalansen i äl-

dersfördelningen blir större. Många skäl spelar in i denne trend, så som att föräldrarnas inkomst blir otryggare och att det fins för få förlssningsavdelningar, särskilt på landsbygden.

För att motverka denna utveckling anser Nordens Kvinneförbund att behovet av att förbättra och upprätthålla en god service för födande kvinnor är stort. Att leva i samklang med naturen handlar också om att bibehålla befolkad landsbygd.

Det är oaccetabelt för kvinnor och deras familjer att de skall behöva flytta i långa perioder borta från sina hem medan de väntar på att föda sina barn och/eller att de skall skickas långa vägar mellan hälso- och sjukvårdsinstitutioner under förlösningstiden så att deras barn kanske föds i varierande väder ute på vägarna.

Detta är båda riskabløet och osäckert för kvinnor och deras ofödda barn.»

Vi ber om at statsråden tar dette med seg ikke bare i arbeidet her i Norge, men også i forbindelse med det nordiske samarbeidet.

Med vennlig hilsen
Norges Kvinne- og familieforbund
Elisabeth Rusdal
forbundsleder

Partienes stortingsgrupper, Forbrukerrådet

Oslo 5. september 2016

Fruktose – merking – påstand

Norges Kvinne- og familieforbund er medlem av Associated Country Woman og the World (ACWW). Organisasjonen har 9,5 millioner medlemmer i 47 land. I august ble det avholdt verdenskonferanse der 650 delegater representerte organisasjonens mer enn 412 medlemsorganisasjoner. Fra Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) var 4 delegater tilstede.

Konferansen vedtok følgende resolusjon:

«Medlemsorganisasjonene i ACWW krever at deres regjeringer forbyr matprodusenter å påstå at deres produkter er et sunnere alternativ dersom det blir brukt fruktose som søtningsmiddel»

Vi ber om at regjeringen følger dette opp også i vårt eget land samt bidrar til at dette blir en realitet verden over.

Med vennlig hilsen
Norges Kvinne- og familieforbund
Elisabeth Rusdal
Forbundsleder

Likelydende sendt:

Arbeiderpartiets stortingsgruppe

Kristelig folkepartis stortingsgruppe

Senterpartiets stortingsgruppe

Venstres stortingsgruppe

SVs stortingsgruppe

Miljøpartiet de grønnes stortingsgruppe

Oslo 12. oktober 2016

Kommentarer til forslag til statsbudsjett for 2017

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har sett på regjeringens forslag til statsbudsjett for 2017. I den forbindelse har vi noen kommentarer. Det er mye vi kunne ha kommentert, men vi har valgt oss ut noen saker vi mener er svært viktige.

Kvinner og pensjon

Vi savner konkret forslag om å rette opp den urett som i sin tid ble begått overfor en liten gruppe skilte, enker i bestemor alder.

Statens pensjonskasse hadde en ordning der ektemenn kunne betale inn pensjon slik at deres ektefelle kunne få enkepensjon. Denne ordningen var i en tid da de fleste kvinner var hjemmearbeidene på heltid.

Ekteskapsloven av 1991 har en tilbakevirkende kraft. Dette medførte at kvinner som hadde en særrettighet i forhold til enkepensjon fra Statens pensjonskasse fra før 1.10.1976 ble fratatt denne rettigheten ved skilsmisse. Dette innebar at ca. 200 kvinner som var skilte mistet den særretten, som eks-ektefelle hadde betalt inn til Statens pensjonskasse, og dermed sin enkepensjon. For staten dreier dette seg om ca. 4,5 millioner per år i en periode. Ordningen var god for de den omfatter. Og kvinnene blir ofte omtalt som «gullenkene».

Grunnlovens § 97 sier at ingen lov skal gis tilbakevirkende kraft. Dette gjelder tydeligvis ikke for skilte kvinner i bestemorsalder.

Skal en sammenlikne med en sak som gjelder menn – så må det være enkemennsdommen som ble behandlet av Efta-domstolen i 2007 og der den norske stat tapte. Efta-domstolen skriver klart at kvinner med rettigheter til enkepensjon fra tidligere enn 1.10.1876 har en konstitusjonell særrettighet til enkepensjon. Dette medførte at Kommunal- og forvaltningskomiteen ble da opprettet i årene 2009 – 2010 for å se på likebehandling av enker og enkemenn. Enkemennene har fått sitt og dette til tross for at det aldri var innbetalt noen premie til enkemennspensjon for dem.

Videre har fru Klettum – i en nesten sammenlignbar sak fått avslag i sine rettssaker. Den saken er nå oversendt CEDAW som nå har bekreftet at de vil se på saken. Klettumsaken er imidlertid ikke så klart sikret via særrettigheter. Likevel velger CEDAW å se på saken. Saken har vært tatt opp med ulike politikere på ulike nivåer. Signalene er at dette burde gjøres noe med. Så skjer ikke mer.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet svarer i brev av 26. februar at de ikke anser det nød-

vendig med møte. Klettumdommen er klar og de vil ikke gjøre mer. En av «gullenkene» har arbeidet mye for å få sine rettigheter. Statens pensjonskasse sendte hennes sak til Trygderetten. Trygderetten avlo saken med begrunnelse av Klettumdommen. Dette til tross for at selv Statens pensjonskasse i sin oversendelse viste til at «gullenkene» var annerledes enn Klettumsaken.

Det hadde vært ønskelig å løse «gullenkene» sak før også den havner hos CEDAW. Vi har tatt opp saken i ulike sammenhenger – også med regjeringspartiene. Begrunnelse for ikke å rette opp denne uretten har vært at det vil koste for mye. Man er redd for at barn av disse enkene skulle kreve å overta rettighetene. Videre at dersom de skal få etterbetalt langt bakover i tid vil dette bli enormt kostbart.

Vi har hatt dialog med enkelte av kvinnene og etter dette har vi foreslått at man rettet opp skjevheten på følgende måte:

- Det gis tilbakebetaling for de siste 5 år
- Barn gis ingen rettigheter dersom kvinnen som har rettighetene har falt fra.

Fødetilbud

Til tross for mye fokus fra regjeringspartiene før de kom i posisjon om at lokalt tilbud skulle bevares, har nedleggelsen av lokale fødetilbud fortsatt. En undersøkelse foretatt av Norsk Luftambulans viser et stigende antall transportfødslar. Det at fødende kvinner kan ha så lang reisetid som 2,5 timer er egentlig ganske hårreisende. Dessverre er det heller ikke alltid slik at det er jordmor kapasitet til å følge med. Noen steder i landet må den førstegangsfødende bo på «sykehotell» de siste par uker før fødsel, men med opphold i hjemmet i helgene. Ikke alle har mulighet til å ha barnefarene med og de har kanskje heller ikke familie/kjente i nærheten. Da blir det en ensom og lite gunstig situasjon for den gravide kvinnen med familien flere timer unna.

Vi lever i et land der naturkrefter, veistandard og annet gjør at det oppstår situasjoner der veier stenges. Usikkerheten for den gravide kvinne og hennes familie om de kommer til fødeavdeling er stor.

Vi ser også at presset på de større fødeavdelingene er stort. Det betyr at liggetiden kortes ned.

Jordmødrene har nå også slått alarm. Helsestasjonene slår alarm og sier klart at de ikke har kapasitet til å foreta hjemmebesøk til alle. De må prioritere hardt. Dette har betydning for særlig førstegangsfødende med tanke på usikkerhet i starten, amming med mer. Ikke sjelden må også den nyfødte tilbake til sykehus/fødeavdeling for nødvendige

blodprøvetakinger som tidligere skjedde ca. 3 dager etter fødsel. Dette oppleves som en belastning og mange har et stykke vei å reise. Vi kan selv tenke oss dette på vinterglatte veier etc.

Noen steder løses situasjonen ved at barselkvinnen og det nyfødte barnet gis tilbud om noen dagers opp-

hold ved lokalt tilbud. Men det er langt fra regelen og lokalt tilbud finnes ikke alle steder.

Og etter vårt syn er det ganske underlig at fødende kvinner og nyfødte barn skal sendes rundt som en form for «pakkepost».

K&F vil at det gis lokalt fødetilbud. Utdannelseskapasiteten for jordmødre trappes opp.

Husmorvikar

Vi savner noe om at kommunene i sterkere grad enn i dag pålegges å ha et akutt-tilbud til barnefamilier når sykdom oppstår.

Vi er av den oppfatning at et tilbud om husmorvikar må opprettes. Tilskudd til dette må øremerkes.

Skoleskys

Vi ser en økende trend i at skoler legges ned eller slås sammen med skoler lenger unna. Dette medfører at stadig flere elever har en skoleskysordning. I enkelte deler av landet er veien stengt i perioder enten på grunn av ras eller rett og slett vær- og føreforhold. Vi vet at mange kommuner i de tilfeller har en plan for hva som skal skje dersom elvene ikke kan transporters hjem ved skoledagens slutt. Det vi også har erfart er at disse planene ikke er kjent for aktuelle aktører man da trenger bistand av. Videre at det ikke er øvelser i dette.

Trygghet for barn er viktig både med tanke på transporten, men også dersom noe uforutsett skjer. Vi har i dag system for brannøvelser og øvelser med tanke på terror/skyte angrep. Det vi ikke har er øvelser med tanke på at elvene må overnatte på skolen fordi skoleskys ikke er mulig den dagen. K&F mener at det nå må stilles krav om at øvelser i nettopp dette holdes årlig. Videre at alle aktører som er en del av en slik plan deltar i øvelsen.

Asyl- og flyktningmottak

Vi er glade for at regjeringen vil ha fokus på vold og overgrep og at det settes i gang tiltak med dialoggrupper. Det vi derimot savner er sikring av kvinner og barn som oppholder seg i flyktningeleir eller asylmottak i dag. Vi vil her at det er noe som skal prioriteres nasjonalt, men også i vårt internasjonale arbeid.

Det er slik i dag at mottak i Norge er bemannet på dagtid. På sen ettermiddag/kveld er mottakene ubemannet. Da er beboerne overlatt til seg selv. Både for enslige mindreårige og for kvinner og barn generelt i mottakene oppleves dette som utrygt.

Både UNCHR, Leger uten grenser og Amnesty International har påpekt at her trengs det sikring til.

For oss i K&F er det naturlig at vi da starter her hjemme i Norge. Så langt vi har brakt i erfaring, så er det ikke slike tiltak i norske mottak.

Åpne barnehager

I budsjettforslaget skrives det positivt om den effekten åpne barnehager har med tanke på integrering. Det er noe vi fullt ut støtter. Dessverre kommer det i budsjettforslaget frem at antall plasser i åpne barnehager synker. Det overrasker ikke oss. Vi har lenge påpekt at til-

skudd til denne type barnehager må endres og økes. Vi er forundret over at når man sier at tilbudet åpne barnehager er et godt integreringstiltak, så velger man å ikke gjøre noe for å styrke tilbudet. Sett med våre øyne burde tilbudet vært satset adskillig mer på.

Vi ber om at tilskudd til denne virksomheten økes betydelig. Videre at man tar en gjennomgang av hva som kan gjøres for å sikre og øke antall plasser i åpne barnehager.

Åpne barnehager vil også være et meget godt tilbud for foreldre som velger en periode å ha omsorg for egne barn enten i stedet for ordinær barnehage eller i påvente av barnehageplass.

Kontantstøtte

Som en av de som utformet den første kontantstøtteordningen er vi selvsagt glade for at det ikke er forslag om å fjerne ordningen. Med tanke på de ulike angrep som har vært på ordningen siden innføringen så er vi glade for at ordningen opprettholdes. Vi ser også at kravet om botid kan være en vei å gå. Vi finner imidlertid det som lite ønskelig at ordningen ikke holder følge med pris- og kostnadsutviklingen. Det kunne skjedd ved at ordningen ble indeksregulert.

Vi kjenner selvsagt til at det er forslag på høring rundt ordningen, men hadde likevel håpet at indeksregulering hadde kommet nå all den tid man har med krav om botid.

Barnetrygden

Barnetrygden er, selv om det månedlige beløpet for enkelte kan synes lavt, er viktig for mange. Dessverre har den stått stille de senere år. Det betyr at barnetrygden gradvis har blitt svekket.

Dersom regjeringen ville bekjempe fattigdom – og da særlig med vekt på barnefamilie, så er det tragisk at de ikke oppjusterte barnetrygden. Barnetrygd er et viktig tiltak for å bekjempe fattigdom. Det er en ordning som sikrer barn helt frem til fylte 18 år. Små barn koster, men store barn koster også. De fortjener også fokus og muligheter til å delta i sosiale aktiviteter og samvær med jevngamle.

K&F mener derfor at barnetrygden må oppjusteres og bli indeksregulert.

Helsestasjon og skolehelsetjeneste

Vi hilser med glede satsingen på helsestasjoner og skolehelsetjenesten. Vi savner imidlertid en økning i utdanning av helsesøstre og jordmødre. Uten dette vil kanskje satsningen bli et luftslott.

Når liggetiden på barselavdelingene går dramatisk ned, er det viktig at mulighetene for råd og veiledning fra jordmor og helsesøster er tilstede. I dag er dette et problem flere steder. Barselkvinnen blir stående der ganske alene og usikker. I tillegg til styrking av skolehelsetjenesten, må også helsestasjonsvirksomheten styrkes. Det er i de første leveår at grunnlaget legges. Mange foreldre er usikre og har behov for informasjon, råd og veiledning. Da må det være muligheter ved helsestasjonen. Regjeringens forslag er en god begynnelse.

K&F mener at utdanningskapasiteten MÅ økes raskt. Alle barselkvinner må få besøk/samtale med helsesøster innen 6 uker etter fødsel. Det må etableres mulighet for kontakt og informasjon ved behov rett etter hjemkomst.

Pleiepengeordningen

Gledelig at regjeringen ser at endringer i pleiepengeordningen må til. Foreldre til kronisk syke barn trenger dette endringsforslaget, men de hadde trengt mer. Et lite skår i gleden er det at det foreslås en grense på antall dager. Kronisk syke barn blir ikke friske.

Skolemåltid

Vi hadde håpet at regjeringen ville satt inn mer ressurser for innføring av skolemat over hele landet. Det lille som står og foreslås i regjeringens budsjettforslag skyldes press fra Stortinget.

Kosthold og ernæring er viktig for en god helse. I dag har mange barn en lang skoledag. Da er behovet for påfyll av næringsrik mat nødvendig. Det er forebyggende helse og det gir grunnlag for økt læring.

K&F vil at det skal innføres tilbud om skolemåltid i hele landet. Vi har hatt nok av ulike forsøk, nå er tiden inne for målrettet innføring av et slikt tilbud. Vi har erfaring fra 10 års arbeid rundt spørsmålet om skolemåltid. Vi ser at det lar seg gjøre og vi har tanker om finansiering. Men vi savner politisk vilje. Den er der bare under valgkampen – nå vil vi ha handling!

Dersom det er ønskelig med mer utfyllende informasjon eller samtale rundt dette, så ta gjerne kontakt.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal

forbundsleder

Trygve Slagsvold Vedum, Stortinget

26.10.2016

Hei!

Når jeg tar kontakt med deg nå i en travel budsjett-tid er det på bakgrunn av ditt utspill om pensjonsran. Ser at pensjonsekspertene mener at du ikke har helt rett. Men faktisk har dette ranet skjedd en stund.

Kort dreier det seg om en liten gruppe skilte enker med særrettigheter i forhold til Statens pensjonskasse. med et pennestrøk ble deres rettigheter endret og med tilbakevirkende kraft.

Du kan raskt lese om saken her:

<http://www.nettavisen.no/nyheter/innenriks/gullenker-kjemper-om-pensjonspenger---det-har-blitt-gjort-en-stor-urett-mot-disse-kvinnene/3422815579.html>

Og like etter sto FrP frem og sa dette skal rettes. Intet har skjedd så vidt jeg vet.

<http://www.nettavisen.no/nyheter/innenriks/pensjonen-for-skilte-bestemdre-ble-borte---frp-vil-rette-opp/3422817688.html>

Det vi har fått vite er at det blir dyrt. Men vi mener at det lar seg gjøre ved å foreta tilbakebetaling til kvinnene det gjelder (rundt 200 - noen har dessverre dødd i mellomtiden her) og begrense slik at barn/arvinger ikke har rettigheter. For staten er dette små kostnader. Dessuten betalte faktisk dere ektemenn - før skilsmissten - inn denne ekstra premien.

Det hadde vært supert om du kunne tenke deg å ta dette opp. Jeg kommer når som helst tilbake med mer informasjon eller tar et raskt møte om saken.

Den "gull-enken" som sendte saken til CEDAW er dessverre avgått ved døden, så vi er usikre på om saken blir behandlet der men vi håper det skjer som prinsippsak.

Med vennlig hilsen

Elisabeth Rusdal

forbundsleder

Likelydende sendt:

Statsminister Erna Solberg

Innvandrings- og inkluderingsminister Sylvi Listhaug

Utenriksminister Børge Brende

De politiske partiene på Stortinget

Pressen

26.10.2016

Resolusjon fra verdenskonferanse

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) er medlem av Associated Country Woman of the World (ACWW). Organisasjonen har 9,5 millioner medlemmer i 47 land. I slutten av august ble det avholdt verdenskonferanse der 650 delegater representerte organisasjonenes mer enn 412 medlemsorganisasjoner. Fra K&F var vi 4 delegater og i god tradisjon var vi aktive engasjerte.

Det ble på konferansen vedtatt enstemmig følgende hasteresolusjon:

«Medlemsorganisasjonene i ACWW krever at medlemslandenes regjeringer umiddelbart setter i gang tiltak for å stoppe seksuelle overgrep mot kvinner og barn i flyktningeleirer og flyktningmottak verden over.»

K&F er kjent med at de fleste mottak her i Norge ikke har bemanning på sen ettermiddag- og kveldstid. Da er dette mange ganger overlatt til de av beboerne som har vært på mottaket lengst og med mulighet for å ringe opp en ansatt. Vi synes dette ikke er tilstrekkelig. Beboere i mottak kan ha med seg ulike traumer som kan gi seg utslag i uønsket adferd. Det kan oppstå konflikter mellom de ulike grupperingene. Videre vet vi at kvinner og barn føler seg utrygge.

Etter vårt syn kan dette ikke fortsette. Vi ber om at tiltak som f.eks. bemanning settes i verk snarest mulig. Videre ber vi om at spørsmålet om tryggere mottak og leire for kvinner og barn tas opp i internasjonale fora der Norge deltar og at Norge bidrar aktivt i dette arbeidet.

Vi gjør for ordens skyld oppmerksom på at heven-

delsen er sendt både utenriksminister Børge Brende og innvandrings- og inkluderingsminister Sylvi Listhaug.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal

forbundsleder

Arbeiderpartiets stortingsgruppe Pressen

8.11.2016

Resolusjon fra landsmøte – Husmorvikar på resept

Norges Kvinne- og familieforbund avholdt landsmøte 21. – 23. oktober. Blant sakene som ble behandlet var forslag til resolusjon om husmorvikarordningen. Følgende resolusjon ble enstemmig vedtatt:

«Husmorvikar på resept Småbarnsforeldre treng avlastning og praktisk hjelp ved sykdom. Tilbod om husmorvikar eller annen akutthjelp i staden for sjukemelding for den som skal gje omsorg. Husmorvikar på resept.»

Vårt forbund har tatt opp saken om husmorvikar en rekke ganger. Vi ser at behovet er der. Noen kommuner har et tilbud, andre har litt og mange har ingenting. Vi har også etter at sak om husmorvikar og behovet for denne ordningen har vært i media, mottatt henvendelser fra fastleger som også skulle ønske seg et slikt tilbud. Skal det bli en realitet, må det et statlig initiativ til.

Vi håper nå at regjeringen tar grep og sikrer en husmorvikarordning.

Vi bidrar selvsagt gjerne til videre debatt rundt dette dersom det er ønskelig.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal

forbundsleder

Partienes stortingsgruppe Pressen

8.11.2016

Resolusjon fra landsmøte – forbud mot GTA-spillene

Norges Kvinne- og familieforbund avholdt landsmøte 21. – 23. oktober. Blant sakene som ble behandlet var forslag til resolusjon om GTA-spillene. Følgende resolusjon ble enstemmig vedtatt:

«Krever forbund mot salg av GTA-spillene
Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) krever forbund mot salg av GTA-spillene i Norge. Australia har allerede et slikt forbud, og vi krever at Norge følger deres praksis.»

GTA-spillene er blitt kalt en sandkasse for vold. Selskapet Rockstar velger å tillate framstilling av dreping og ondskap mot kvinnelige prostituerte som underholdning. I spillene går menn på jakt etter prostituerte kvinner og dreper dem på forskjellige måter. Ofrene blir øksedrept, knivdrept, overkjørt av bil, skutt og satt fyr på. Tilgjengelig forskning viser at brukerne av spillene blir yngre og yngre tross 18-års aldersgrense. Spillene

alminneliggjør og ufarliggjør vold og dreping. Dette bidrar til vold og trakassering mot jenter/kvinner.

Vi håper partiet vil sette i verk tiltak som stanser denne type spill i Norge. Det er nødvendig i tillegg til holdninger rundt vold.

Vi bidrar selvsagt gjerne til videre debatt rundt dette dersom det er ønskelig.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal

forbundsleder

Sendt partienes stortingsgrupper Pressen

8.11.2016

Resolusjon fra landsmøte – plassering av godterier

Norges Kvinne- og familieforbund avholdt landsmøte 21. – 23. oktober. Blant sakene som ble behandlet var forslag til resolusjon om plassering av godterier. Følgende resolusjon ble enstemmig vedtatt:

«Blikkfang eller ikke. Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) krever at plassering av godterier ikke skal være rett ved butikk-kassene. Ved betaling blir det «kjøpstvang» for foreldrene. Godterier plasseres utilgjengelig for små barn.»

Vi har merket oss at helseministeren har tilsvarende syn i denne saken. Vi mener imidlertid at tiden er inne til å legge enda sterkere press på dagligvarekjedene, slik at ting skjer.

Vi bidrar selvsagt gjerne til videre debatt rundt dette dersom det er ønskelig.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal

forbundsleder

Likelydende sendt partienes stortingsgrupper

Pressen

8.11.2016

Resolusjon fra landsmøte – Mat og helsefaget i skolen

Norges Kvinne- og familieforbund avholdt landsmøte 21. – 23. oktober. Blant sakene som ble behandlet var forslag til resolusjon om faget mat og helse i skolen. Følgende resolusjon ble enstemmig vedtatt:

«Mat- og helsefag i skolen er like viktig som realfag. Dagens regjering stiller høye krav til utdanning av lærere i den norske skolen når det gjelder realfag. Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) mener tiden er kommet til å stille krav overfor kommuner og den enkelte skole når det gjelder mat- og helsefaget. Man vet at kost og helses betydning for barn og unges læring også påvirker valg av mat som voksne.»

Det stadig økende presset på familiens tid, samt trender i samfunnet, har ført til at felles måltider ikke lenger er

en selvfølge. Dermed utvikles lett dårlige kostvaner hos både voksne, barn og ungdom. Vi mister viktig kunnskap om matens tilberedning og kunnskap om råstoffer gjennom bruk av ferdigmat og halvfabrikata. Skolen har derfor en viktig oppgave med å gi barna kunnskaper om mat og måltider for å kunne fremme gode matvaner. K&F mener derfor art faget kosthold og helse i grunnskolen må styrkes alt fra 1.klasse.

Vi mottar stadig signaler om at denne undervisningen slås sammen og samles, videre at det ikke er tilrettelagt for undervisning der elevene kan lage mat. Som et eksempel kan nevnes at det ikke er mange årene siden Voksen skole i Oslo fikk skolekjøkken.

I tillegg savner mange lærere som har ansvar for denne type undervisning fagmiljø og muligheter for utvikling og oppdatering av sine kunnskaper. Dette i tillegg til ofte manglende ressurser gjør at vi mener det er på høy tid at det fra regjeringens side nå må satses på dette faget i grunnskolen.

Vi bidrar selvsagt gjerne til videre debatt rundt dette dersom det er ønskelig.

Med vennlig hilsen
Norges Kvinne- og familieforbund
Elisabeth Rusdal
forbundsleder

Statsråd Anniken Hauglie Arbeids- og sosialdepartementet Likelydende sendt partiene på Stortinget Pressen

8.11.2016

Resolusjon fra landsmøte – gratis fysioterapi til de gruppene som trenger det mest

Norges Kvinne- og familieforbund avholdt landsmøte 21. – 23. oktober. Blant sakene som ble behandlet var forslag til resolusjon om gratis fysioterapi til de gruppene som trenger det mest. Følgende resolusjon ble enstemmig vedtatt:

«*Gratis fysioterapi til de gruppene som trenger det mest. Alle kronisk syke skal i samarbeid med fastlegen ha gratis fysioterapi slik at disse uten bekymring for egen økonomi har mulighet til å fungere i det daglige liv. Effekten av behandlingen skal vurderes av lege og fysioterapeut sammen med pasienten i 3 måneder. Norges Kvinne- og familieforbund henstiller til regjeringen om styrking av nåværende ordning.*»

Vi erfarer at for flere i denne gruppen så er det mange som ikke vil ha økonomi nødvendigvis til å dekke egenandel selv. Fysioterapi kan bety at de opprettholder en funksjon og kan ha en bedre hverdag. Faller dette tilbudet bort, vil det kunne bety nedsatt funksjon og dermed nedsatt mulighet til deltagelse i hverdagen.

Vi bidrar selvsagt gjerne til videre debatt rundt dette dersom det er ønskelig.

Med vennlig hilsen
Norges Kvinne- og familieforbund
Elisabeth Rusdal
Forbundsleder

Statsråd Anders Anundsen Justisdepartementet

Likelydende sendt:

*Aps stortingsgruppe, Høyres stortingsgruppe, Venstres stortingsgruppe, KrFs stortingsgruppe, Senterpartiets stortingsgruppe, FrPs stortingsgruppe, SVs stortingsgruppe, MDG stortingsgruppe
Pressen*

Oslo 5.november 2016

Strafferabatt i volds- og overgrepssaker – resolusjon fra landsmøte

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) avholdt landsmøte i tiden 21. – 23. oktober. På landsmøtet var over 100 medlemmer tilstede. I tillegg til ordinære landsmøtesaker behandlet landsmøtet resolusjoner.

Følgende resolusjon ble enstemmig vedtatt:

«I det siste har vi flere ganger hørt i pressen at overgripere får redusert straff (strafferabatt) grunnet tilståelse eller at saken har tatt for lang tid i rettsapparatet. For Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) er strafferabatt helt uakseptabelt i vold- og overgrepssaker.»

Vi har både i forkant av landsmøtet og etter landsmøtet notert oss flere saker der overgriper er innvilget strafferabatt enten fordi det har tatt tid å få saken opp i retten eller at det sås tvil om ikke offeret har oppfordret til overgrep. Vi reagerer sterkt på dette. Et nei er et nei. Videre ser vi det som svært diskriminerende at kvinner – de er som regel offer i disse sakene – ikke skal ha samme rett til å kle seg, bevege seg i det offentlige rom eller innta et glass alkohol som menn. Den siste tids hendelser virker på oss som om vi nå har fått et kraftig tilbakeskritt med tanke på kvinners rettsvern. Dette må det gjøres endringer i.

Det at saken tar tid å få opp inn for rettssystemet er en økt belastning for offeret. Man må via rettsaken gjennom opplevelsen på ny. Det setter nye spor og gjør det vanskelig å komme videre i bearbeidelsen av hendelsen. Det påfører flere ganger offeret nærmest nytt overgrep.

Det å sette noe av ansvaret over på offeret ved å i dom gi uttrykk for at offerets klesdrakt skal invitere til overgrep, flytter skyld over på offeret. Vi er av den oppfatning at dette vil medføre at flere kanskje å velge bort en anmeldelse. Man orker ikke belastningen. Strafferabatten kan medføre at offeret ikke ser hensikten. Dermed risikerer vi at overgripere går fri og kan fortsette med nye overgrep.

Da strafferabatten ble innført var det for å sikre at flere ble dømt. Slik vi vurderer situasjonen i dag, så kan det virke som dette ikke fungerer. Vi deltar gjerne i debatt rundt dette om ønskelig.

Med vennlig hilsen
Norges Kvinne- og familieforbund
Elisabeth Rusdal
Forbundsleder

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Oslo 8. januar 2016

Høringssvar – Forslag til endringer i barneloven for å oppheve tidsfrister i farskapsaker

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har mottatt nevnte forslag til uttalelse. Vi har som grunnlag for uttalelser i slike saker barnets beste som utgangspunkt. Det har vi også i denne saken.

Vi er noe i tvil om forslaget vil kunne være til barnets beste i alle tenkelige situasjoner. Vi tror imidlertid at det vil være et fåtall der situasjonen kanskje ikke kan være til barnets beste. Likevel har vi kommet til at vi vil støtte forslaget som det foreligger.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal

Forbundsleder

Sonja Kjølraug (sign)

Nestleder

Olaug Tveit Pedersen (sign)

Sentralstyremedlem

Kunnskapsdepartementet

Oslo 12. januar 2016

Høring om endringer i barnehageloven – barn med særskilte behov

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har mottatt forslagene om endringer i barnehagelovene – barn med særlige behov til uttalelse.

K&F har i en årrekke drevet flere barnehager over hele landet. Selv om vår barnehagevirksomhet er trappet betydelig ned, er det fortsatt mange i drift via våre lokallag. Vårt forbund er opptatt av familiepolitiske tiltak og barns hverdag. Vi er derfor glade for å ha mottatt høringen til uttalelse.

- *Forslag om overføring av bestemmelser knyttet til barn yngre enn opplæringspliktig alder fra opplæringsloven til barnehageloven med endringer og tilpasninger*

K&F støtter i hovedsak forslagene her. Vi vil understreke at det er viktig at det dersom dette skal bli en god løsning, tas høyde for at PPT da må forholde seg til to lover i løpet av barnets utdanningsløp. Vi ser ikke dette som et stort problem, men vil likevel påpeke at det kan medføre problemer dersom ikke endringen gis rom for kunnskapsoppdatering med videre.

- *Forslag om fjerning av fritak i foreldrebetalingen på grunn av vedtak om spesialpedagogisk hjelp eller tegnspråk*

Dette støtter vi. Vi understreker at det må sørges for tilstrekkelige økonomiske rammer for kommunene. Videre at private barnehager også skal inkluderes i dette. Det må unngås at dette blir en salderingspost for kommuner med anstrengt økonomi.

- *Forslag om krav til at PP-tjenesten skal bistå barnehagene i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling*

K&F finner at PP-tjenestens rolle er for vagt formulert i forslaget. Videre ser vi at de økonomiske vilkårene må økes dersom dette skal la seg gjennomføre.

- *Forslag om at vedtak om spesialpedagogisk hjelp eller tegnspråkopplæring skal gjelde i ny kommune ved flytting frem til denne kommunen fatter et nytt vedtak.*

Dette forslaget er vi positive til.

- *Forslag om at kommunens tilretteleggingsplikt for barn med nedsatt funksjonsevne skal fremgå direkte av ordlyden i barnehageloven.*

Dette er et viktig forslag. Svært viktig at det stilles krav om kommunal finansiering og at den også må omfatte barn i private barnehager. Det må komme klart frem forslag som sikrer foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne har samme valgfrihet med tanke på barnehage til eget barn. Det må ikke være mulig for kommunen å benytte argument som økonomi for å frata foreldrene denne valgfriheten. Foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne må ha samme valgfrihet som andre foreldre. Deres hverdag inneholder nok av utfordringer om ikke denne valgfriheten skal fratras dem. Vi tror at i de tilfeller som krever helt særskilte tilretteleggingstiltak og der kommunen har egen barnehage for dette, så vil foreldre i hovedsak velge dette. Alle foreldre vil det beste for sitt barn.

Midlene som skal benyttes må følge barnet.

Avslutningsvis vil vi si at forslaget til endringer inneholder mye positivt og vi finner det nødvendig at disse forslagene hjemles i barnehageloven. Dette vil gjøre det lettere for barnehagene – de har en lov å forholde seg til. For at endringene skal bli vellykket er det, slik vi har sagt, nødvendig med gode økonomiske rammevilkår. Tilrettelegging for barn med spesielle behov medfører økte utgifter. Dette må på ingen måte gå ut over det ordinære barnehagetilbudet og innholdet i dette. Endringene må derfor sikre barnets rettigheter uten å vurdere dette opp mot barnehagen/kommunen eller andre offentlige etaters økonomiske behov. Barn med særskilte behov må ikke være en salderingspost som kuttes.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal

Forbundsleder

Christine Andreassen (sign)

sentralstyremedlem

Helse- og omsorgsdepartementet

Oslo 14. januar 2016

Høring – endringer i helse- og omsorgstjenesteloven (styrket pårørendestøtte)

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har mottatt nevnte høring til uttalelse.

Vi er i utgangspunktet glade for at alle våre henvendelser om omsorgslønnsordningen nå har resultert i et forslag. Høringsnotatet inneholder mange gode og positive tanker. Det gir signaler om at man tar den pårørende som yter omsorg på alvor og man tar brukeren og brukers rolle til å påvirke egen hverdag alvorlig.

Når man så kommer til konklusjoner og forslag, så forundres vi over forslaget rundt endringen av omsorgslønn til omsorgsstønad. Høringsnotatet er full av lovord over den pårørendes innsats og betydningen av denne. Videre gir departementet klart uttrykk for at pårørendes innsats er betydelig og medfører en reell avlastning og innsparing for kommunene. Det er derfor med sjokk vi ser at man foreslår å endre ordningen med omsorgslønn til omsorgsstønad og begrunnelsen for dette – det skal ikke være en reell lønn. Norges Kvinne- og familieforbund mener at det omsorgsarbeidet som den pårørende utfører er arbeid – det sier også departementet i sitt høringsnotat. Da må det utbetales lønn for dette arbeidet. Lønn skal basere seg på timer med avlønning etter vanlig regulativ. Videre mener vi at omsorgslønn skal gi ordinære pensjons- og sykelønnsrettigheter, og må gi rett til feriepengene. Da verdsetter man det arbeid som den pårørende utfører.

Vi er klar over at våre forslag koster. Det er slik at samfunnet i dag og trolig heller ikke i fremtiden vil make å selv overta den omsorgsoppgaven som pårørende utfører. Det vil bli for kostbart og ressurskrevende.

K&F kan støtte departementets forslag om at pårørende må gis nødvendig opplæring og avlastning. Videre støtter vi tankene om at det må være et fleksibelt system slik at tiltak kan tilpasses den enkelte bruker og dennes pårørende.

Dersom pårørende skal kunne kombinere omsorgsarbeidet med annet lønnet arbeid, er det av avgjørende betydning at de mottar lønn for sitt omsorgsarbeid. Da unngår omsorgsgiver redusert pensjon. Vi finner forslaget om å endre omsorgslønnsordningen til en stønadsordning ganske enkelt som nedvurdering av pårørendeomsorgen.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal   Sonja Kjølraug (sign)
Forbundsleder   Nestleder

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Oslo 22. januar 2016

Høring – forslag til felles likestillings- og diskrimineringslov

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har mottatt departementets forslag til uttalelse.

Innledning

Dette er en omfattende høring. Vi har av den grunn valgt å begrense vår uttalelse til de saker som er av betydning for våre medlemmer og deres familier.

I Norge har vi et samfunn der likestillingen har kommet ganske langt, men det blir ikke alltid praktisert slik. Vi er derfor opptatt av tiltak som fremmer likestilling mellom både kjønn, ulike folkegrupper og personer med ulik arbeidsevne.

Sett i et slikt perspektiv er det viktig at definisjonen av hva likestilling er fortsatt må tas med i loven. Ut fra K&Fs syn er dagens definisjon dekkende.

K&F mener at loven ikke skal omfatte foretak.

Familien

K&F vil understreke at det, tiltross for de utfordringer departementet skisserer, er viktig at loven også i fremtiden skal omfatte familien. Vi ser problemet med håndheving av dette, men er av den oppfatning at det at loven omfatter familien vil være en styrke for kvinner.

Med familien så er vi av den oppfatning at signaleffekten ved å ha det i lovs form er en viktig signaleffekt.

Omsorg

K&F er av den oppfatning av omsorgsoppgaver må inn som eget grunnlag. Dette er, slik departementet påpeker viktig for menn. Vi vil understreke at det også i dagens samfunn er av betydning for kvinner. Vi har kommet et stykke på vei med hensyn til kvinner, men fortsatt står en god del igjen. Har man ikke fortsatt fokus på kvinner her, så kan de fort bli «akterutseilt».

Når det gjelder omsorg så må dette defineres til å omfatte nærmeste familie. Videre så understreker vi at det da ikke bare må dreie seg om små barn. Det kan være større barn, ektefelle og foreldre/svigerforeldre.

K&F er glad for sterkere tydeliggjøring av sterkere vern mot diskriminering i forbindelse med svangerskap, fødsel, amming og foreldrepermisjon. I den forbindelse ser vi behovet for å sikre menn. Likevel vil vi minne om at dette i særlig grad rammer kvinner.

Andre punkter – vi savner

K&F er av den oppfatning at loven også må inneholde punkter om aldersdiskriminering. Vi er klar over at dette er omtalt i Arbeidsmiljøloven. Likevel mener vi at det i morgendagens samfunn vil ha betydning at også likestillings- og diskrimineringsloven har med dette. Særlig finner vi det viktig når regjeringen legger opp til at eldre skal ha muligheten til å stå lenger i lønnet arbeid.

Dagens eldre er også i hovedsak sprekere enn tidligere og vi lever lengre. Vi mener derfor at departementet også må se på og vurdere diskriminering av eldre med tanke på helse og tilbud om behandling. Vi er klar over at dette kan være vanskelig å praktisere, men mener det må vurderes. Situasjonen i helsevesenet preges fortsatt av anstrengt økonomi og behovet for innsparinger. Dermed kan fort eldre med god helse, fort bli en salderingspost.

Slik vi leser høringsnotatet så er det lite om håndheving av loven. K&F mener dette må med. Det må også gis klare sanksjonsmuligheter og ansvaret for dette må plasseres et sted. Etter vårt syn er det naturlig at Likestillings- og diskrimineringsombudet gis denne myndigheten.

Sluttmerknader

I utgangspunktet støtter K&F departementets forslag til lovens formål med hovedelementene:

- Å fremme likestilling og hindre diskriminering
- At likestilling innebærer likeverd, som igjen betyr like rettigheter og muligheter
- At en forutsetning for likestilling er tilgjengelighet og tilrettelegging

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal   Wenche Rolstad (sign)
Forbundsleder   Sentralstyremedlem

Mattilsynet

Oslo 7. februar 2016

Hørings svar – endring av kosttilskuddforskriften – folsyre, magnesium, minimumsgrense

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har mottatt forslaget til uttale. I utgangspunktet har vi som grunnsyn at matvarer skal inneholde færrest mulig tilsetningsstoffer. Vi er derfor glade for et hvert forslag som medfører reduksjon av tilsetninger.

K&F mener at å beholde grensen for folsyre er det som er riktig. Videre finner vi ikke grunnlag for at gravide skal kunne øke dosen.

K&F støtter forslaget om å redusere grensen for magnesium.

Vi er glade for at man nå forslår å redusere grensen for tilsetning av vitaminer og mineraler til 15 % av referanseverdiene. Vi er noe usikre på om det er slik at folsyre og magnesium da skal økes tilsvarende opp til 15 %.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal   Wenche Rolstad (sign)
Forbundsleder   sentralstyremedlem

Kunnskapsdepartementet

Oslo 26. februar 2016

Høringsuttalelse – Endringer i barnehageloven – kortere ventetid på barnehageplass

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har mottatt nevnte forslag til endringer til uttalelse. K&F har i en årrekke drevet en rekke barnehager, både korttids, halvdags- og heldagsbarnehager. Fortsatt drives mange barnehager i våre lokallags regi. Alt bygget opp rundt frivillighet og uten inntekt til oss som eier. Snarere tvert imot. Ikke sjelden har lokallag aktiviteter for å skaffe midler til driften av barnehagen og bedre og videreutvikle tilbudet.

K&F som organisasjon har også engasjert seg i barnehagepolitiske spørsmål med bakgrunn i vårt familiepolitiske arbeid. Det er dermed gledelig for oss å kunne uttale oss om dette forslaget.

K&F er i utgangspunktet positiv til forslaget. Vi har sett at mange foreldre bringes i en vanskelig situasjon når de ikke kom med innunder garantiordningen. Forslaget vil avhjelpe situasjonen noe. Vi har dog likevel noen merknader vi håper vil tas med i utarbeidelsen av det endelige forslaget.

Oppstart for barn med garanti fra september eller oktober

Vi har registrert at det åpnes for at kommuner kan la foreldre bestemme opptak i september eller oktober. Vi tror dette er meget positivt. Vi får allerede i dag henvendelser fra foreldre som savner dette. De opplever at de må akseptere en plass fra august og betale for denne fra august. Dette kan for en del familier bli en økonomisk belastning. Vi vil derfor gå inn for at kommunene pålegges at foreldre som kommer innunder den nye garantiordningen skal bestemme oppstartstidspunkt og betale fra den dagen barnet begynner i barnehagen. Tilskudd til kommunene må da økes i tråd med dette. Videre må samme ordningen gjelde for tilskudd til private barne-

hager. Vi ber om at rammetilskuddet til kommunene til dette formål øremerkes. Dette fordi det lettere kan komme frem hvor stor denne ekstra rammen er. Videre at kommunene da pålegges å benytte midlene til det de er ment for. Mange kommuner sliter fortsatt økonomisk og har mange andre gode formål de gjerne skulle hatt midler til som kanskje ikke dekkes via dagens rammer.

Opptakskriterier for private barnehager

K&F er imot at kommunene i større grad enn allerede i dag, skal kunne bestemme opptakskriterier for de private barnehagene. De private barnehagene har allerede nok av offentlige direktiver og kommunale pålegg. Opptakskriterier i private barnehager er en del av barnehagens mulighet til å gitt sitt eget preg på barnehagen og innhold. Private barnehager er ikke en ensartet gruppe og vi opplever det som direkte feil at kommunene skal ha økt innflytelse på opptakskriteriene.

I dag står fortsatt private barnehager for en stor del av barnehagedekningen landet over. Dersom mulighetene for de private til å ha barnehage med sitt særpreg fjernes vil kanskje enda flere legge ned sin virksomhet. Man risikerer da en nedgang i barnehagedekningen.

Vi savner

I forslaget savner vi noe om mulighetene for å kunne søke plass før man faktisk har flyttet til en kommune. Mange steder er det et krav fra kommunen at man må være folkeregisterregistrert i kommunen med adresse i tilflyttingskommunen før man kan søke om barnehageplass. Ikke sjelden er det slik at etter kjøp av ny bolig så kan det gå noen måneder før overtagelse og innflytting. Og man kan ikke folkeregister registrere seg på tilflyttingsadresse før man faktisk har flyttet dit. Dermed er det mange som ikke kommer med i hovedopptak for august. Dette gjelder ikke bare for familier med ettåringer, men alle med barn i barnehagealder.

Det å kunne starte i barnehage i sin nye kommune er en flott måte å bli kjent og inkludert i nærmiljøet. Videre så gir det foreldre en trygghet og forutsigbarhet. Vi ber derfor om at denne ordningen endres slik at foreldre kan søke plass når de har kjøpt bolig i kommune de ikke bor ved hovedopptak uten å være folkeregistrert i tilflyttingskommunen.

Dersom det skulle være behov for ytterligere utdyping eller kommentarer i forbindelse med vår uttalelse, så ta gjerne kontakt.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal

forbundsleder

Kulturdepartementet

Oslo 2. mars 2016

Høringsuttalelse – forslag til felles definisjoner og krav til dokumentasjon for tellende medlem og tellende lokallag i statlige tilskuddsordninger for frivillige organisasjoner

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har mottatt nevnte høring til uttalelse og er glad for dette. K&F har i dag over 200 lokallag fordelt på 17kretser. Vi har rundt 3 500 medlemmer. Vi har per i dag en liten administrasjon med 1,8 årsverk. Dette medfører at mye arbeid også utføres av de tillitsvalgte på fritiden. Da er det avgjørende at tilskuddsordninger er enkle og at definisjoner er like. Det vil lette arbeidet betydelig. I så måte deler vi regjeringens intensjon om å forenkle ordningene og at dette skjer ved felles definisjoner av tellende medlemmer og tellende lokallag.

Om kravet til dokumentasjon på adresse til tellende medlem i statlige tilskuddsordninger (4.1)

I forslaget til krav til dokumentasjon av tellende medlem står det at medlemsregisteret skal inneholde adresse. Kontaktinformasjonen som de fleste organisasjoner lagrer i dag er den informasjonen de trenger for å kommunisere med sine medlemmer. I noen organisasjoner foregår denne kontakten per post, mens den i andre organisasjoner skjer elektronisk. K&F ber derfor om at elektronisk adresse godtas som adresse. Videre mener K&F at organisasjonene ikke kan holdes ansvarlige for at enkeltmedlemmer har oppgitt en adresse som ikke samsvarer med Folkeregistret adresse ved en eventuell kontroll. Det vil være svært ressurskrevende for organisasjonene å kontrollere bostedsadressen til sine medlemmer utover å sjekke at egne henvendelser til medlemmene blir besvart. Vi opplever stadig å få utsendt informasjon i retur på grunn av feil adresse. Ikke alltid klarer vi å spore opp riktig postadresse. Dette arbeidet er også ganske ressurskrevende.

Om krav til dokumentasjon av tellende lokallag (4.2)

K&F støtter departementets krav om at tellende lokallag skal ha fem medlemmer. Videre er vi av den oppfatning av det da skal være tellende medlemmer.

Mange organisasjoner har et ledd mellom lokallag og det sentrale leddet i organisasjoner. Det kan være regioner, fylkeslag eller annen inndeling. Disse leddene har ofte aktiviteter for medlemmene og utgjør et viktig bidrag til organisasjonens virksomhet også lokalt. Vi mener derfor at denne grupperingen må komme med og telle med i beregning av tilskudd.

Vi støtter videre at krav om hvor ofte det skal velges styre i lokallag fjernes. Dette er slik departementet selv påpeker en form for statlig styring av den frivillige virksomheten som K&F mener er feil. Svært mange organisasjoner har i sine vedtekter hvor ofte lokallag skal velge styremedlemmer og på hvilken måte dette skal skje.

Om krav om årsmøtereferat (4.2)

K&F støtter ikke kravet om årsmøtereferat fra alle lokallag. Vi som har noen hundre lokallag, vil ha store problemer med å kunne håndtere dette. Vi mener at man heller kan kreve et skjema som dokumenterer lagets virksomhet (antall møter, aktiviteter etc) samt hvem som er valgt inn i styret og informasjon om lokallagets økonomiske status. Ikke alle organisasjoner eller deres lokallag har per i dag mulighet til å lagre/sendte dette elektronisk.

Om krav til særattestasjon

Vi er av den oppfatning at krav om særattestasjon må opprettholdes. Dette er viktig kontroll for å motvirke medlemsjuks.

Sluttkommentar

K&F håper departementet også vil sørge for at definisjoner til tellende medlemmer og tellende lokallag gjøres ensartet også med tanke på kommunale tilskuddsordninger.

Vårt forbund bidrar gjerne med ytterligere kommentarer eller utdypninger av våre synspunkter om det er ønskelig. Vi stiller også i møte om dette, dersom departementet finner dette formålstjenlig.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal   Olaug Tveit Pedersen (sign)
Forbundsleder   Sentralstyremedlem

Helse- og omsorgsdepartementet

Oslo 8. april 2016

Høringsuttalelse – Forslag til ny forskrift om vannforsyning og drikkevann

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har mottatt nevnte forslag til uttalelse.

Vann er livsnødvendig. Vi kan klare oss uten mat i lengre perioder, men vi er helt avhengig av væsketilførsel. Ut fra situasjoner de senere år, er det naturlig å anta at vi vil oppleve stadig flere kriser som flom, jordskred og strømbrudd. Dette vil kunne påvirke, evt. Forhindre bruk av naturlige vanntilførsler og vi kan bli utsatt for cyberangrep på vannverk og fordelingsverk.

Beredskapsmessig bør vi derfor:

Privat/den enkelte husholdning:

- Ha beholdning av vann på falsker, kanner og beholdere med lokk. Det sikrer vann også til matlaging, håndvask, vask og spyling av klosett, slukking av branntilløp, m. m
- Ha beholdning av juice, leskedrikk og/eller flaskevann til å drikke
- Sørge for å ha alternativ oppvarming av vann når strømmen går

K&F er av den oppfatning av den private delen av vannforsyningen er viktig for kommunenes/Norges vannberedskap. Vi savner omtale av dette i høringsnotatet. Det

legges kanskje under kommunens Ros-plan, men det bør likevel informeres om den enkeltes plikt til egenberedskap og egennytt av den. Det er ikke å forvente at det offentlige kan levere vann i enhver situasjon raskt nok til hver husstand. Da må dette informeres om før ting skjer.

Det er selvsagt at det offentlige har et særlig ansvar for å ha planer og regler som sikrer vannforsyning. Vi finner at forslaget til ny forskrift har mange gode paragrafer og nye pålegg. Vi er imidlertid noe bekymret for de økte oppgaver som Mattilsynet tillegges. Skal dette lykkes er K&F av den oppfatning av Mattilsynet må tilføres økte ressurser for å kunne innfri de større kravene.

Vi ser videre at vannleverandørene pålegges økt ansvar og nye pålegg. Vi frykter at dette vil kunne medføre at kostnadene legges over på forbrukeren.

I takt med utviklingen og mulige nye trusler mot sikker vannforsyning ser K&F at det vil være behov for økt opplæring av de ansatte. Opplæringen må inneholde dataopplæring og hvi9lke trusler som kan være aktuelle som f.eks. hacking i tillegg til alternativer i forbindelse med strømbrudd.. Videre må det være god kunnskap om behandling av kjemikalier og bekjemping av giftstoffer.

K&F er bekymret over at fortsatt mange vannledningsrør er med asbest. Disse må skiftes ut. For å sikre at dette skjer kan kanskje en statlig tilskuddsordning være på sin plass.

Når det gjelder leveringssikkerhet så savner K&F at det beredskapsmessige kommer klarere frem. Vi er glad for at utkjøring av nød vann fremheves.

Videre er vi opptatt av at drikkevannskilder også sikres fysisk.

Som i alle andre beredskapsmessige sammenhenger er øvelse viktig. Vi er derfor glad for at det foreslås å ha øvelser og også at det pålegges oppdatert prøvetaking. Vi finner at en gang årlig er lite og vil foreslå at dette skal skje 2 ganger årlig.

Med tanke på plikten om varsling ønsker vi denne strengere. Vi er av den oppfatning at enhver mistanke om forgiftning må følges opp.

Vår konklusjon er at forslaget til ny drikkevannsforskrift virker meget gjennomarbeidet og at den har en rekke forbedringer. Vår bekymring er at gjennomføringen vil medføre økte kostnader for Mattilsynet og for vannverkene. Særlig tror vi at små vannverk vil kunne få problemer. For å sikre forskriftens gode intensjon mener K&F derfor at det må ekstra bevilgninger på plass for å sikre at forskriften blir gjennomført etter planen uten at dette reduserer tilbudet til forbrukeren eller medfører ekstra kostnader for denne.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal   BjarnhildHodneland (sign.)
Forbundsleder   Leder K&Fs beredskapsutvalg

Kulturdepartementet

Oslo 1. september 2016

Høringsuttalelse forslag til fordeling av Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har mottatt ovennevnte forslag til uttalelse.

Vi har vært glade for ordningen med tilskudd via overskudd fra Norsk Tipping. Vi som organisasjon er samfunnsnyttige i kraft av at vi driver en rekke barnehager (nonprofitt), vi bidrar til trivsel på syke- og aldershjem, vi har tiltak for innvandrerkvinner og vi driver beredskapsarbeid – flere av våre tillitsvalgte sitter i fylkesmannens beredskapsråd. I tillegg driver vi opplysende virksomhet med tanke på å være forberedt dersom katastrofer skulle inntreffe.

Vi har lest forslagene til endringer og har i den anledning følgende merknader:

- **De store organisasjonene**

Vi har forståelse for at de store organisasjonene innen beredskap er av stor betydning for staten og at deres innsats er viktige bidrag i vårt samfunn.

Vi ser også at bortfall av automatinntekter for disse kan ha vært en vanskelig overgang. Likevel synes vi det er sterkt beklagelig at man nå velger å sterkt forfordle disse organisasjonene. Det vil nødvendigvis gå på bekostning av de litt mindre organisasjonene. Disse andre organisasjonene utfører et stort frivillig arbeid. De har ofte mindre administrasjoner og kostnader til dette. Ved slik stor forfordeling bidrar staten til å fortsette å dyrke frem de største organisasjonene på bekostning av de noe mindre.

Vi reagerer også på at det i hovedsak er nettopp de store organisasjonene som har deltatt i arbeidet med utformingen av nye forslag.

- **Samfunnsnyttige formål**

Vi finner definisjonen av hvilke organisasjoner som skal omfattes av begrepet samfunnsnyttig meget snevert. Igjen synes det som denne definisjonen igjen skal sikre de store organisasjonene i hovedsak.

Det vises i forslaget til at mange av de organisasjoner en ser for seg ikke vil komme inn under ordningen etter 2018 kan få støtte fra andre kilder. Dette gjelder vel i høy grad også de store organisasjonene?

Faktum er at de noe mindre organisasjonene ikke nødvendigvis har mulighet til mange offentlige tilskudd. Driftstilskudd til disse økes ikke mye og det er som regel slik at stadig flere organisasjoner kommer inn under slike ordninger uten at potten til fordeling ikke øker nevneverdig.

Slik vi ser det er etablering og drift av barnehager i frivillige organisasjoners regi samfunnsnyttig. Det er også tiltak for inkludering av innvandrerkvinner i lokalsamfunnene samt eldre treff på dagtid, opplæring i beredskapsarbeid m. m

Vi leser forslaget om innsnevring av begrepet som skal omfattes av samfunnsnyttige formål som et klart grep for å minske antall tilskuddsberettigede organisasjoner.

Vi ser et behov for å begrense, men finner at ved å begrense til sentrale ledd og organisasjoner som er landsdekkende er det en begrensning.

Sluttkommentar

Dersom vi skulle velge mellom de to modellene er modell 2 å foretrekke. Videre understreker vi at begrepet samfunnsnyttig må utvides.

Ved å ha så snevre begrep som det legges opp til i høringsens forslag samt så tydelige avgrensninger til bare de store organisasjonene stiller vi spørsmålstegn ved om ikke denne endringen vil medføre at man kan stille spørsmålstegn om den frie frivilligheten.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal   Wenche Rolstad (sign)

Forbundsleder   sentralstyremedlem

Barne- og likestillingsdepartementet

Oslo 16. september 2016

Høringsuttalelse Foreldrepenger ved samlivsbrudd

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har mottatt nevnte høring til uttalelse.

Innledningsvis vil vi understreke at vi er glad for at departementet i høringsnotatet understreker at begge foreldre er bra for barn. Videre at fokus likevel må ha utgangspunkt i hva som er til barnets beste. Forslagene departementet kommer med har mye utgangspunkt i dagens situasjon. Vi hadde håpet at departementet når man skulle foreta endringer også så noe frem i tid. K&F er av den oppfatning at morgendagens fedre, ønsker mer samvær med egne barn og ønsker å benytte foreldrepermisjonsordningen. Vi finner derfor at myndighetene på alle måter bør legge til rette for dette.

K&F er av den oppfatning at det vil være best for alle parter at avtale om foreldrepermisjon og uttak av denne legges inn i den obligatoriske meglingen på lik linje med samværsavtale. Vi mener at hensyn til at mor ammer barnet må vektlegges. For å sikre fedre som ønsker foreldrepermisjon, må derfor fars foreldrepermisjon legges inn etter dette. En annen løsning kunne vært at far hadde delvis foreldrepermisjon noen dager. En slik ordning finner vi komplisert for alle parter å administrere og kan derfor ikke foreslå dette. Vi har tro på at familievernkontorene vil kunne være gode veiledere for foreldrene i avtalen rundt foreldrepermisjon. I de tilfeller der fedre ikke ønsker foreldrepermisjon, må hele foreldrepermisjonen tildeles mor.

I de tilfeller det spørsmålet om foreldrepermisjonen skal overdras til den av foreldrene som har aleneomsorgen for barnet, finner ikke K&F det riktig at NAV uten vi-

dere skal fatte vedtak her. Vi mener at NAV i samhandling med familievernkontoret må sørge for at den andre parten er rådspurt og er enig.

Videre er vi av den oppfatning at avtalefriheten må inn i lovteksten. Vi anser det ikke tilstrekkelig at dette fremgår av NAVs rundskriv. Det kan lett bli slik at dette ikke gjøres kjent for alle parter.

I høringsnotatet oppgis det tall for fedre som i dag vil omfattes av ordningen. Tallet er lavt og høringsnotatet går langt i å antyde at det trolig ikke stiger særlig mye og at endringene dermed ikke vil ha store økonomiske konsekvenser. K&F finner at dette ikke er hensiktsmessig. I alle andre sammenhenger er vi opptatt av at barnet skal ha mest mulig samvær og kontakt med begge foreldre. Vi finner det derfor nødvendig at dette også hensyntas ved spørsmål knyttet til rettigheter til foreldrepermisjon ved samlivsbrudd. Videre vil vi igjen understreke at fedres selvstendige opptjeningsrett og tilknytning til lønnet arbeidsliv må gi rettigheter til foreldrepermisjon, ikke mors tilknytning. Dette har særlig betydning i forbindelse med nettopp samlivsbrudd og da uavhengig av om foreldrene har bodd sammen eller ei.

K&F foreslår et tillegg til departementets forslag til tillegg i ny § 14 -15. Vi ønsker følgende setning som siste setning i siste ledd av denne paragrafen:

.....Dersom foreldre ikke blir enige og det ikke foreligger an avgjørelse om samvær fra domstolene avgjøres delingen av stønadsperioden i samarbeid med familievernkontoret.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal   Olaug Tveit Pedersen (sign)
Forbundsleder   sentralstyremedlem

Barne- og likestillingsdepartementet

Oslo 23. september 2016

Høringsuttalelse – Forslag til endringer i markedsføringsloven og prisopplysningsforskriften i forbindelse med etablering av en dagligvareportal

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) arbeider med forbrukerpolitiske spørsmål i tillegg til familie- og likestillingsspørsmål. I den forbindelse vil vi gjerne komme med noen betraktninger i forbindelse med ovennevnte høring.

Innledningsvis må vi si at de forslagene som fremlegges er kompliserte. Så vi tar forbehold om at vi kan ha misoppfattet noen av forslagene når vi nå uttaler oss. Av samme grunn har vi valgt å avgi en mer generell betraktning rundt forslaget.

Vi har sett oss lei på medias lansering av prissammenligninger. For oss som forbrukere blir dette lite relevant fordi kjedene ofte tilpasser seg de produkter som media vil undersøke og tilpasser sine priser deretter rundt tids-

punktet for kartleggingen. Dermed gir denne type undersøkelser et uriktig bilde av prisene. Sett i lys av dette synes tanken om dagligvareportal ut til å være en bedre løsning. I det minste verd et forsøk. Forutsetningen for at dette skal lykkes er vi av den oppfatning av kjedene pålegges å rapportere sine priser.

Vi mener at portalen bør gi konkret informasjon om priser for de ulike kjeder. Det å benytte aggregerte priser kan gi feilaktig bilde. Og ikke alle klarer å forholde seg til dette. Viktig med mest mulig dagens priser. En app ser vi som nyttig, men da må det være dagens pris og ikke et gjennomsnitt siste år.

Skal portalen være nyttig for ulike grupper av forbrukere må den være enkel i utforming og informasjonen må ligge lett tilgjengelig; langt fremme i portalen.

K&F stiller seg negative til at presentasjonen i portalen skal bygges på aggregerte og eller/historiske prisdata uten av pris i sanntid vises. Vi mener at portalen skal vise priser i sanntid. Vi støtter departementets syn om at det må legges til rette slik at priskoordinering som kan gi konkurranseskadelig effekt også for forbrukeren hindres.

Avslutningsvis vil vi bemerke at en slik portal kanskje har størst nytte for forbrukere i sentrale strøk. I distriktene er det ikke nødvendigvis mange alternativer og dermed vil portalen være av mindre betydning.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal   Christine Andreassen (sign)
Forbundsleder   sentralstyremedlem

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Oslo 30. november 2016

Høring – Effektivisering av håndhevingen på diskrimineringsområdet

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har mottatt departementets forslag til uttalelse.

Vi vil innledningsvis uttrykke glede over at dette forslaget kommer. K&F uttalte i forbindelse med vår uttalelse til forslag om felles likestillings- og diskrimineringslov at vi savnet klarere rundt håndheving av loven. Vi er derfor glad det kommer forslag om dette nå og raskt. Samtidig synes vi kanskje at det hadde vært en fordel om forslagene hadde kommet samlet. Det ville lette mulighetene til å se det hele noe mer samlet.

Norges Kvinne- og familieforbund er enig i at kompetanse- og pådriverrollen må skilles fra lovhåndheverroller. Vi er av den oppfatning at Likestillings- og diskrimineringsnemnda (LDN) med en kraftig utvidelse vil kunne dekke rollen som lovhåndhever. Vi ser klart behovet for juridisk kompetanse i LDN og at denne må økes. Vi vil understreke at det også i en slik nemnd vil være behov for personer som har annen kompetanse innenfor likestilling- og diskriminering. Vi støtter forslaget om at

LDN styrkes. Vi er av den oppfatning, slik departementet også er, at antall saker vil øke. Vi deler derimot ikke departementets syn om at antall saker vil avta i LDO. Vi går derfor mot forslaget om at ressurser skal overføres fra LDO til LDN. Vi mener at LDN må få økt kapasitet uavhengig av LDO. Vi antar også at det vil være et større behov for kapasitet i LDN enn det departementet antyder i sitt forslag. Dette til tross for at nemndleder skal få utvidet myndighet.

K&F deler departementets syn om at man endrer fra møterett til møteplikt i muntlige behandlinger.

Vi har forståelse for at det er et gebyr for klagebehandling. Vi understreker at et slikt gebyr må være lavt, slik at ikke økonomiske årsaker hindrer mulig klage i sak.

Vi er også positive til at man opprettholder dagens frist for søksmål. Skulle en innføre kortere frist, vil dette medføre at enkelte vil kunne unnlate å fremsette søksmål.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal   Sonja Kjølraug   Wenche Rolstad
Forbundsleder   (sign) Nestleder   (sign) Nestleder

Barne- og likestillingsdepartementet

Oslo 6. desember 2016

Hørings svar – Endringer i opplysningsplikten til barnevernet og ny opplysningsplikt til barnevernet ved tilbakeholdelse av gravide rusmiddelavhengige

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har mottatt nevnte forslag til endringer for uttalelse. K&F er av den oppfatning at det er viktig at bestemmelsene er forenklet og samtidig inneholder spesifiseringer og beskrivelser av ulike situasjoner som kan utløse meldeplikt og på den måten fjerne tvil i de som skal anvende loven.

K&F er av den oppfatning at det er positivt at det understrekes den individuelle meldeplikten. Vi tolker dette som et tiltak for å beskytte barn som utsettes for omsorgssvikt.

Vi ser videre at taushetsplikten kan medføre vansker med å innhente informasjon fra andre etater og at dette kan utløse en konflikt. Ut fra vårt forbunds syn må hensynet til barn i alvorlig utsatte situasjoner må prioriteres. Dog kan det muligens skje at en omfattende rett til å hente inn informasjon motvirke sin hensikt ved barnevernet mister muligheten til samarbeid med foreldrene. Ut fra vårt syn er det mulig at en ekstern instans bør vurdere alvorlighetsgrad før en slik innhenting skjer, selv om vi ser at det kan være hastverk i en slik situasjon. Der hvor pålegg er innvilget er K&F enig i at det bør begrenses til det nødvendige.

K&F er av den oppfatning at oppmerksomhetsplikten bør videreføres og vi er enige i at den har den funksjon at det er en påminnelse for ansatte i ulike tjenester som skoler og barnehager om å være på vakt for tegn på omsorgssvikt og særlig vold eller seksuelt misbruk. Alle ansatte i alle relevante instanser er informert i lovtekst til særlovene at de kan bli pålagt å gi informasjon, bør komme klart frem ved henvisning til regulering i barnevernloven.

Vårt forbund støtter forslaget om varsel før fødsel i forbindelse med gravide rusavhengige. Vi deler departementets syn om at dette kan bidra til forberedelser til fødsel og tiden etterpå. Videre er vi enige og støtter forslaget om at barnevernet kan varsles uten samtykke fra foreldrene. Vi støtter dette med utgangspunkt i at en slik bestemmelse kan være til barnets beste. For oss er dette overordnet og av stor betydning. Vi tror dette vil kunne motvirke at foreldre «forsvinner» for hjelpeinstansene og barnevernet. Det er ikke til barnets beste dersom mor er skremt bort fordi de tror barnevernet vil ta barnet deres.

Med vennlig hilsen

Norges Kvinne- og familieforbund

Elisabeth Rusdal   Christine Andreassen (sign)
Forbundsleder   Sentralstyremedlem

**GRATIS SKOLEMAT
MATPAKKEN KOSTER OGSÅ – FORELDRE MÅ TÅLE
EGENANDEL**

9. februar

«Vi er bekymret når Stortinget nå sier nei til skolemat. Vi skulle ønske at de kunne vedta at skolemat skal forsøkes og da med egenandel. Vi har foreldrebetaling for mat i barnehagene, hvorfor da ikke i skolen også? Dersom politikere lurer på hvordan dette kan organiseres, så ta kontakt. Vi har forslagene klare», sier Elisabeth Rusdal, forbundsleder i Norges Kvinne- og familieforbund.

Det er mye forebyggende helse i riktig mat. Frukt og melk kan ikke erstatte mat. I løpet av en lang dag trenger elevene påfyll av næring for å kunne ha optimal læring.

Vi som voksne vil gjerne ha kantineordning på arbeidsplassen. Hvorfor vil vi da at barna skal ha en matpakke som i beste fall er laget om morgenen – ofte kvelden før. Hvor god blir den etter timer i skolesekken?

En underskriftskampanje gjennomført i 2014 ga i løpet av noen uker nesten 5 000 underskrifter. I tillegg ser vi stadig i media at elevene selv ønsker innført skolemat.

Skolemat utjevner dessuten sosiale forskjeller. Når det i tillegg er forebyggende helse – vel da skjønner vi ikke den manglende politiske viljen til å etablere dette og da med foreldrebetaling.

«Vi tror nok også at den undersøkelsen som ble gjennomført i sin tid av Forskningsrådet nå er noen år gammel. Da blir det feil å bruke funnene her. En ting er å ha med seg matpakke – noe annet er å spise den. Å si nei til skolemat er å gå baklengs inn i fremtiden,» sier forbundsleder Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har 3 500 medlemmer fordelt på over 200 lokallag rundt i hele landet. Forbundet er opptatt av kvinne- og familiepolitikk, forbrukerspørsmål og internasjonalt samarbeid. I over 100 år har forbundet satt sitt preg på utviklingen av dagens samfunn enten i form av å etablere nødvendige tiltak eller ved å fremme forslag til tiltak/endringer. Et av forbundets lokallag var det første til å etablere tilbud om skolemat i sitt nærområde. Tiltaket har nå pågått i mer enn 5 år. I 2015 fikk tilbudet Matomsorgs- prisen.

K&F etablerte i sin tid både husmorvikarordningen, hjemmehjelpstjenesten og helsestasjonene. Dette er ordninger som det offentlige i dag har overtatt. Forbundet har også bidratt sterkt til at barnehagedekningen er god gjennom å sikre statlig støtte til privat barnehagedrift samt drift av en rekke barnehager landet over i lokallags regi.

**BUDSKAP
LIKESTILLINGSLANDET NORGE DISKRIMINERER
FORTSATT KVINNER**

8. mars

Det foregår fortsatt en god del diskriminering av kvinner her i landet. Det som er alvorlig er at noe av denne diskrimineringen er i offentlig regi. Vi vil særlig trekke frem to grupperinger som utsettes for dette.

Kvinner som opplever voldtekt eller seksuelle overgrep.

I denne gruppen vil vi rette fokus på situasjonen rundt utmåling av straff overfor gjerningsmannen. I flere saker har etterforskningen tatt tid og videre har det tatt tid før saken har kommet opp i retten. Når straffen da skal utmåles, får gjerningsmannen strafferabatt fordi det har vært belastende med den lange ventetiden. Hva får kvinnen? Ingen ting!!

Slik vi ser det burde kvinnen få erstatning og i tillegg burde det offentlige betale ekstra erstatning til kvinnen for den merbelastning den lange ventetiden har tatt. Det er belastende å vente og rettsaken er en ny stor belastning. Det å legge saken bak seg og komme videre blir som regel satt på vent i en slik situasjon. Med andre ord en ekstra belastning påført av det offentlige. Denne belastningen må kompenseres på lik linje med at gjerningsmannen får kompensasjon i form av strafferabatt.

Fødende kvinner

Fødende kvinner er ikke en organisert gruppe. Det er naturlig at de ikke er det – det er en situasjon som er ganske tidsavgrenset. I løpet av svangerskapet er det ofte mye annet tid og krefter må brukes til i forbindelse med forberedelsene.

I flere år nå har det foregått en nedleggelse av fødetilbud landet over. Reiseavstanden blir lenger og lenger. Noen opplever sågar fortsatt å ha usikkerhet om det vil være plass den dagen de skal føde. Det synes mer og mer som en klar norm at det å måtte reise 2 timer for å føde er slik det skal være. Noen må sågar reise og bo på sykehotell i ukene før fødselen. Ikke alle i denne gruppen har nærstående som kan være med.

Men når det gjelder reisetid for akutt-kirurgisk tilbud har nettopp et offentlig utvalg sagt at maks reisetid skal være 40 minutter. Noen ganger kan det være behov for hastekeisersnitt – skal disse da måtte reise 2 timer for å få hjelp? Det er jo ikke nødvendigvis fagmedisinsk fødselskompetanse alle steder lenger.

Noen steder blir man avhengig av fly eller båt for å nå frem til fødeavdelingen. I vårt land har vi mange ganger vær som medfører at fly/båt ikke er mulig. Noen ganger går det ras og veien er stengt. Vi vet historier der kvinner vinterstid har ligget på plastbrett og blitt trukket over islagte fjorder fordi veien har vært stengt. Hvordan oppleves dette? Eller å ligge fastspent på bære i am-

bulanse med rier på vei til nærmeste fødetilbud et par timer unna. Det hjelper ikke med fagkompetanse med og dyktige ambulansarbeidere.

Dette er diskriminering av kvinner – vi må få slutt på dette. Rask handling må til og beskjed om dette på kvinnedagen 8.mars hadde vært en passende hilsen fra regjeringen til alle landets kvinner.

HVOR BLE DET AV BARNET?

9. mars

Av Elisabeth Rusdal, forbundsleder i Norges Kvinne- og familieforbund

I løpet av debatten rundt barnetrygd, kontantstøtte, likestilling og kvinners tilknytning til lønnet arbeid har jeg blitt stadig mer overrasket over forslagene og begrunnelsen. Enda mer overrasket er jeg over at ingen synes å etterlyse barnet, ikke vies foreldrerollen og mulighetene til å utøve den mange tanker.

Barnetrygd

Barnetrygden har i en årrekke stått uforandret. I realiteten har den dermed blitt redusert. Da barnetrygden ble innført så skjedde dette ved endringer i skattesystemet. Den ble senere oppjustert ved enda en omlegging av skattesystemet. Formålet med barnetrygden da og nå, er å styrke barnefamiliens økonomiske stilling. Det skal kompensere for merutgiftene ved det å ha barn. Det var ikke en «lønn» til mor selv om den ble utbetalt til mor. Ved ujevne mellomrom har ordningen vært angrepet. Begrunnelsene har vekslet fra det at mange foreldre sparte pengene til at store summer blir eksportert ut av landet. I dag gis barnetrygd til familier med barn som er bosatt i Norge.

Barnetrygdens størrelse er ikke av en slik art – 970 kroner per måned for et barn – at den bidrar til noe hinder for likestilling og kvinners deltagelse i yrkeslivet. For det kan virke som det er argumentet for å fjerne ordningen.

Men for lavinntektsfamilier er nettopp barnetrygden det som bidrar til utjevning av sosiale forskjeller. Det medfører med andre ord en bedre hverdag for barnet.

Tina Bru tar til ordet for at kvinner burde føde sine barn tidligere enn det som er realiteten i dag. Dette betyr trolig barn i en periode med etablering og kanskje studier. Jeg er overbevist at nettopp da betyr barnetrygden svært mye. Det å fjerne barnetrygden vil trolig heller sørge for at det tar enda lenger tid før kvinner føder sine barn.

Kontantstøtte

Norges Kvinne- og familieforbund var en av de største pådriverne for kontantstøtten. Vi gjorde det IKKE fordi det var mangel på barnehageplasser. Vi gjorde det for økonomisk valgfrihet. For å gi foreldre som ønsket det, mulighet til bedre vilkår for å utøve foreldrerollen og da over lengre tid enn foreldrepermisjonen åpner for. I dag er det fortsatt foreldre som velger frivillig lengre uløn-

net permisjon fra lønnet arbeid for å utøve foreldrerollen og ta ansvar for egne barn.

Det eneste edrue som kommer fra alle kontantstøttens motstandere er at de som velger kontantstøtte eller redusert tilknytning til arbeidslivet for en periode, blir pensjonstapere. Men dette kan jo la seg ordne på andre måter. Det er bare spørsmål om politisk vilje til å se på løsninger. Høylytt er det når man snakker mot kontantstøtten, øredøvende taushet blir det når det inviteres til å se på løsninger med tanke på pensjon. Da er ikke likestillingen så viktig lenger.

Dette får meg til å tro at hele hensikten er at flere skal ut i arbeid, for vi trenger skatteinntektene for å kunne møte morgendagens forpliktelser i velferdssammenheng. Men vil det å frata noen en ordning og tvinge dem ut i lønnet arbeid nødvendigvis føre til målet?

Hva med foreldres ansvar og mulighet til å velge det som er best for egne barn i en kort periode mens barna er små?

Tilknytning til arbeidslivet

For å sikre kvinner selvstendighet er det viktig med deltagelse i lønnet arbeidsliv. Det er vi enige om. Det er også viktig å få kvinner inn i lederstillinger. Men må dette nødvendigvis for alle skje i småbarnsperioden? Muligheten for å gjøre karriere etter småbarnsperioden er stor. Vi kan stå lenger i lønnet arbeid i dag enn tidligere, så det burde ikke hindre karrieren. Det argumenteres ofte med at det at kvinner føder barn og som regel har hoveddelen av foreldrepermisjonen gjør at arbeidsgivere blir skeptiske. Hva med å bruke krefter på å endre denne type holdninger? La oss sette inn enda kraftigere innsats på dette området.

Mange kvinner arbeider deltid. Noen har valgt dette frivillig på grunn av omsorgsoppgaver. Det kan være for små barn, pleietrengende barn eller andre familiemedlemmer eller foreldre. De utfører et betydelig arbeid – lite verdsatt. Undersøkelser fra 2010 viser at pårørendes omsorgsoppgaver for familiemedlemmer med store pleie- og omsorgsbehov utgjorde 100 000 årsverk. Dersom det offentlige skulle overta dette, vil det medføre betydelige kostnader. Har vi råd til dette? Kunne vi ikke heller la familien velge løsningene selv og en periode da akseptere at kvinnen eller mannen frivillig arbeider deltid en periode? Kvinner tjener fortsatt mindre enn menn. La oss da sette krefter inn på lik lønn for likt arbeid. Da kan det bli en hverdag der flere menn kanskje velger deltid en periode. For i dag blir det slik at inntekt avgjør hvem som skal ta omsorgsoppgaven. Det skjer ut fra familiens økonomiske stilling.

Barnehager - foreldrerollen

Vårt forbund har startet og drevet og driver fortsatt mange barnehager. Vi har bidratt til innføring av statsstøtte til barnehagene også. Barnehager er bra for barn – men må barn starte før fylte 1 år? Foreldre er bar for barn også. Det å utøve foreldrerollen krever tid. Der-

som barnet er i barnehage hele dagen så er det hjem og vips natten. Når skal vi utøve foreldrerollen. Vi utvidet foreldrepermisjonen nettopp fordi det er viktig med tid og god kontakt mellom foreldre og barna mens de er små? Er det ikke viktig lenger? Eller holder det å ha den noen måneder? Jeg tror at det er viktig å gi valgfrihet og åpne for ulike løsninger. Vi er ikke alle like og vi har ulike behov.

Likestilling

Lovens formål er å fremme likestilling uavhengig av kjønn. Likestilling innebærer:

Likeverd, like muligheter og rettigheter, tilgjengelighet og tilrettelegging. Loven tar særlig sikte på å bedre kvinners stilling. Dette betyr at vi må ha respekt for den enkeltes valg. De tar det ut fra verdier.

Blir det da feil dersom noen kvinner er periode velger tid til omsorg for familiens medlemmer på heltid eller deltid? Det å nekte dette – lage hindre for den muligheten – er det i tråd med likestillingen? Er det å prioritere egne barn feil? Nei. Det som blir feil er å tvinge kvinner til å ofre omsorg for egne barn når kvinnen selv ønsker dette. Barn er fremtiden – det er verdifullt å satse på barnet og da på ulike måter. La oss unngå at barnet blir offeret på likestillingsens alter.

FAMILIEMELDINGEN

VI FRYKTER STORTINGSMELDINGEN OM FAMILIEPOLITIKK KAN VÆRE MEST TOMME ORD OG LITE KONKRET I INNHOLD

15. april

«Vi ser med spenning frem til regjeringens stortingsmelding om familiepolitikk som legges frem i dag. Vi håper at meldingen inneholder mer enn bare ord. Familien trenger at det satses. Dessverre frykter vi at det kan bli mest ord og fine formuleringer uten altfor mye innhold. Grunnen til det er at meldingen legges frem lenge før Utvalg om støtte til barnefamiliene har avsluttet sitt arbeid. Støtte til barnefamiliene er også en del av en familiepolitikk», sier Elisabeth Rusdal, forbundsleder i Norges Kvinne- og familieforbund (K&F).

K&F har levert innspill til meldingen og da foreslo vi også en tittel på meldingen «Gode rammevilkår – en satsning på fremtiden»

Vi forventer konkret innhold innenfor følgende områder i tillegg til synspunkter på familiens betydning:

- Familien og arbeidsliv
- Fattigdomsbekjempelse – familier som sliter
- Asylsøker- og innvandrerfamilier
- Familien og barnehage/skole

»Presset på familien er stort i dagens samfunn. Mange opplever tidsklemme og press fra ulike hold. Derfor blir det viktigere enn noen gang at regjeringen er tydelige og kommer med et klart budskap om familiens fremtid. Meldingen må inneholde tiltak for å styrke familien og

da ikke bare de familier som befinner seg i vanskelige situasjoner. Meldingen må ha noe til alle familier. Familien er vårt felles ansvar,» sier forbundsleder Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund

TA TIDEN TILBAKE – BRYT TIDSKLEMMEN – SETT AV TID TIL Å SAMLE FAMILIEN

15. mai

Norges Kvinne- og familieforbund oppfordrer alle familier til å markere FNs internasjonale familiedag 15.mai. Gjør dette ved å ta tiden tilbake, bryte tidsklemmen og nyt et måltid sammen. Legg bort mobiltelefonen, nyt måltidet og snakk sammen!

Oppfordringen er ganske enkelt at familien i løpet av 15.mai samles og har et måltid sammen. Under måltidet legges mobiltelefoner og annet vekk. Tiden brukes til samvær og å snakke sammen. Familien kan gjerne invitere andre familiemedlemmer til å være med. Kanskje kan familien sammen forberede måltidet.

Vi lever i en hektisk hverdag – vi fyker rundt fra møter, aktiviteter og jobber i raskt tempo. Vi surfer på internett, chatter og bruker ulike sosiale medier. Tidsklemmen som var et begrep, men som en periode har vært sagt ikke eksisterer, er på full fart tilbake som begrep og realitet. Da kan det være på tide å stoppe opp litt og ta tiden litt tilbake. Vi synes dette blir fint å gjøre nettopp når dagen faller sammen med pinsen. Da har alle en reell mulighet.

Familien er den minste og grunnleggende enheten i et demokrati. For enkeltmennesket er familien som hovedregel den viktigste arena for kjærlighet, trygghet, tilhørighet, omsorg og personlig og sosial utvikling. Familien er viktig for den enkelte.

«Familiepolitikken må ta høyde for at familier er ulike med ulike behov. Det må gis tid og rom for valgfrihet. Det må legges til rette for å ha tid sammen i en travel hverdag vekslende mellom arbeid, skole og aktiviteter. Familien trenger tid til å gi omsorg til hverandre. Vi venter fortsatt i spenning på mer klare signaler fra vår egen regjering om morgendagens familiepolitikk. La oss håpe at familieminister Solveig Horne kommer med noe den 15.mai,» sier forbundsleder Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

Fakta om FNs internasjonale familiedag

15. mai markeres FNs internasjonale familiedag for 19.gang. Dagen ble vedtatt av FN i 1997 som en direkte oppfølging av FNs internasjonale familieår i 1994. Sentralt i dette arbeidet med å få en egen FN-dag for familien var Norges Kvinne- og familieforbund. Dagen markeres verden over og FN vedtar hvert år et eget tema for dagen. Temaet ledsages av et budskap fra FNs generalsekretær.

KONGEPARETS JUBILEUM

07. juni

Norges Kvinne- og familieforbund har i dag gitt familiekokeboken «Saman på kjøkenet» i gave til vårt kongepar i anledning av 25-års jubileet.

I gratulasjonsbrevet skriver forbundsleder Elisabeth Rusdal på vegne av organisasjonens mer enn 3 200 medlemmer følgende:

Vi har registrert at kongeparet på samme måte som vårt forbund er opptatt av familien og å gjøre ting sammen i tillegg til inkludering av våre nye landskvinner. Dette er sammenfallende med bokens formål og noe vi satser på. Vi håper at kongeparet kanskje i en travel hverdag vil lage noen av rettene sammen med sin familie.»

«Saman på kjøkenet» er laget av Vik kvinne- og familielag, Sogn og Fjordane og inneholder både norske tradisjonsretter fra Vik og retter fra de ulike innvandrerkvinnenes hjemland. Boken er illustrert med fotografier fra de månedlige samlingene laget har. Disse samlingene inneholder samvær og matlaging på det lokale skolekjøkkenet.

I tillegg til boken fulgte det med hilsener fra medlemmer som representerer organisasjonen fra hele landet.

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har over 3 200 medlemmer fordelt på nesten 200 lokallag rundt i hele landet. Forbundet er opptatt av kvinne- og familiepolitikk, forbrukerspørsmål og internasjonalt samarbeid. I over 100 år har forbundet satt sitt preg på utviklingen av dagens samfunn enten i form av å etablere nødvendige tiltak eller ved å fremme forslag til tiltak/ endringer.

K&F etablerte i sin tid både husmorvikarordningen, hjemmehjelpstjenesten og helsestasjonene. Dette er ordninger som det offentlige i dag har overtatt. Forbundet har også bidratt sterkt til at barnehagedekningen er god gjennom å sikre statlig støtte til privat barnehagedrift samt drift av en rekke barnehager landet over i lokallags regi. Videre sørget K&F for vedtak om barnevernstrygd til fylte 18 år og innføringen av kontantstøtte.

REDUSERT STRAFF FOR VOLDEKT ER Å REDUSERE ALVORLIGHETSGRADEN I ET OVERGREP – DET ER SOM Å BEGÅ NYE OVERGREP OVERFOR OFFERET

5. august

«Når advokat Harald Stabell nå tar til ordet for at man bør redusere straffen i voldtektssaker, så er dette sjokkerende, mildt sagt. Som forbundsleder i en av landets største kvinneorganisasjoner har jeg hørt mye, men dette tror jeg er noe av det som har gjort sterkest inntrykk og som har opprørt meg mest», sier Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund (K&F)

Begrunnelsen advokat Stabell bruker er at gjerningspersonen kan påføres en ytterligere belastning. Hva med offeret? Hvilke signaler sender samfunnet til offe-

ret – et slikt overgrep er ikke så alvorlig? Du kan takke deg selv? Du har nytt et glass eller to alkohol, da er voldtekten ditt eget ansvar?

Jeg er ikke uenig i at fengselsstraff kan ødelegge et ungt menneskes liv, men det kan faktisk også en voldtekt. Videre så er det vel slikt at lengden på straff sier noe om samfunnets synspunkt på handlingens alvorlighetsgrad. Skulle man tatt Stabell på alvor, så betyr det at voldtekt av dersom offeret har nytt alkohol er ikke så alvorlig.

I andre saker der gjerningspersonen har nytt alkohol eller andre rusmidler, så hender det dette er straffeformildende. Men i voldtekt, så er det litt omvendt dersom man skal følge advokatens uttalelser. Da er det straffeformidlene at offeret har inntatt rusmidler. En underlig holdning.

«Advokat Stabells uttalelser føyer seg inn i en skremmende rekke der stadig flere tar til ordet for at når en kvinne blir voldtatt så kan hun takke seg selv. Hun har enten oppholdt seg på feil sted til feil tid, hatt feil antrekk eller inntatt rusmidler. En slik holdning er stigmatiserende, kan nesten godkjenne overgrep og flytter hele ansvaret over på offeret. Dette er med på å øke belastningen for de som har vært utsatt for overgrepene,» freser forbundsleder Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

NORSK KVINNE FRA GRIMSTAD STILLER TIL VALG I STORT INTERNASJONALT VERV

12. august 2016

«Vi er stolte og glade over at Anne Marit Hovstad, ett av våre medlemmer stiller til gjenvalg som leder av vårt internasjonale forbunds prosjektkomitee», sier Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund (K&F). Associated Country Women of the World (ACWW) har mer enn 9 millioner medlemmer fra mer enn 420 organisasjoner i mer enn 73 land.

Prosjektkomiteen driver 60 prosjekter rundt i verden. Dette er viktige bidrag i arbeidet for å styrke kvinner og deres familier.

Arbeidet i denne prosjektkomiteen gjøres av frivillige. Det er ikke få timer som Anne Marit Hovstad nedlegger i dette arbeidet. Det samles inn penger fra medlemsorganisasjonene i ACWW. I løpet av de siste 3 år har det vært bevilget 2 853 090 NOK direkte til prosjektene. I tillegg er det samlet inn ytterligere 20 % som går til administrasjon av prosjektene som da også inkluderer inspeksjonsreiser til prosjektene. Valget skjer i forbindelse med ACWWs Verdenskonferanse som finner sted fra 17.-22. August i Warwick, England. Der samles flere hundre delegater under temaet «Arbeid sammen for en bedre fremtid».

«Vi skaper gode lokalsamfunn og bedrer kvinners stilling. Ofte gir prosjektene kvinner muligheten til å skaffe seg inntekt og dermed bli selvstendig. Vi støtter flere tusen kvinner årlig. Ved å støtte kvinneprosjekter

Anne Marit Hovstad ble gjenvalgt som prosjektleder i ACWW

rundt i verden støtter vi ikke bare kvinnen. Det løfter hennes familie og ikke sjelden også lokalsamfunnet der prosjektene er. Det gir meg glede og inspirasjon å se at det nytter.» uttaler Anne Marit Hovstad i Norges Kvinne- og familieforbund.

Fakta om Anne Marit Hovstad

Anne Marit Hovstad (73) har lang fartstid i Norges Kvinne- og familieforbund. Hun har hatt en rekke verv, inkludert nestleder og deretter forbundsleder i 4 år. Hun har vært prosjektansvarlig for K&F siden årtusensskiftet og frem til 2015. Hun har vært leder av styret i FOKUS (Forum for kvinner og utviklingsspørsmål) i 4 år. Hun er i dag leder av K&Fs internasjonale utvalg. Hun fikk i 2012 Kongens fortjenestemedalje for sitt arbeid.

Fakta om Associated Country Women of the World

ACWW ble stiftet i 1933. Norske Marie Michelet var med som en av grunnleggerne. Organisasjonen har i dag over 9 millioner medlemmer fordelt på mer enn 73 land og 420 medlemsorganisasjoner. ACWW har konsultativ status til FN og kan på den måten gi viktige bidrag til saker i kvinne og familiepolitiske spørsmål.

Fakta om Norges Kvinne- og familieforbund (K&F)

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) har 3 500 medlemmer fordelt på over 200 lokallag rundt i hele landet. Forbundet er opptatt av kvinne- og familiepolitikk, forbrukerspørsmål og internasjonalt samarbeid. I over 100 år har forbundet satt sitt preg på utviklingen av dagens samfunn enten i form av å etablere nødvendige tiltak

eller ved å fremme forslag til tiltak/endringer både nasjonalt og internasjonalt.

Fra K&F drar en delegasjon på 4 personer til verdenskonferansen.

KREVER UMIDDELBARE TILTAK FOR Å STANSE SEKSUELT MISBRUK AV KVINNER OG BARN

22. august

«Associated Country Woman of the World (ACWW) med sine over 9 millioner medlemmer krever at deres lands regjeringer umiddelbart setter i gang tiltak for å stanse seksuelt misbruk av kvinner og barn i flyktningeleirer og mottak.»

«Vi er fra Norges side svært glade for dette vedtaket og at det var enstemmig, » sier en meget fornøyd forbundsleder i Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) Elisabeth Rusdal. Det er svært alvorlig at kvinner og barn som har vært på flukt ikke opplever trygghet når de ankommer steder der de nettopp skulle ha trygghet og sikkerhet. Her må alle verdens ledere og politikere gjøre sitt og sette inn ressurser. De tall som til nå har kommet fra FNs høykommissær for flyktninger er trolig bare toppen av isfjellet. Noe må nå gjøres og det haster,» avslutter Elisabeth Rusdal som leder Norges Kvinne- og familieforbunds delegasjon til konferansen. Norges Kvinne- og familieforbund er en partipolitisk nøytral organisasjon med 3 500 medlemmer i mer enn 200 lokallag over hele landet. K&F var en av grunnleggerne av Associated Country Woman of the World (ACWW). Forbundet har siden da og har fortsatt en aktiv rolle i organisasjonens arbeid.

The Associated Country Woman of the World har over 9 millioner medlemmer i 420 land. I løpet av verdenskonferansen i Warwick, England fra 17.-22. august har over 640 delegater. I løpet av de første dagene har konferansen blant annet vedtatt resolusjoner om bruken av fruktose, alternative energikilder, beskyttelse av vannkilder og reservoarer, vaksinasjon mot sykdommer og epidemier, økt fokus på likestilling i offentlige organer, handlingsplaner for å fange opp og ivareta enslige barn som flyktninger samt og sørge for handlingsplaner for å bedre forholdene for flyktninger med tanke på forholdene i flyktningeleirene.

BARNETRYGD, KONTANTSTØTTE OG FEDREKVOTE BARNEFAMILIENE TRENGER FORUTSIGBARHET – IKKE ALLE MULIGE UTSPILL OM Å SVEKKE DERES ØKONOMISKE SITUASJON

6. September

«Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) er oppgitt og bekymret for alle de ulike forslagene om å fjerne kontantstøtte og barnetrygd. Videreåendrefedrekvoten. Nå er det nok. Fortsatt er det mange familier som sliter økonomisk med å få økonomien til å gå rundt. Da skaper

det ingen bedring i situasjonen dersom de få tilskudd som er, trues», uttaler forbundsleder Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

Gratis kjernetid i barnehagen eller gratis SFO vil bare hjelpe i en periode mens barna er små. Barnetrygden er en ordning til barnet fyller 18 år. Store barn er også dyre barn. I stedet for å fjerne barnetrygden bør den oppjusteres og indeksreguleres. Det vil bidra til bekjempelse av fattigdom blant barnefamiliene.

Kontantstøtte er en ordning som gir barnefamiliene en valgfrihet en kort periode mens barnet er lite. For mange barnefamilier er det et viktig tilskudd fra endt foreldrepermisjon og til barnehageplass er mulig. Ingen kommuner eller private barnehagedrivere har vel økonomi til å ha ledige barnehageplasser hele året?

Flytting av kontantstøtten til kommunene kan være en løsning. Men da må det være obligatorisk for alle kommuner med et minimumsbeløp. Ellers kan dette skape enda større ulikheter.

Fedrekvoten er bra. Barn trenger fedre også. K&F har i mange år tatt til ordet for fedres selvstendige opptjeningsrett til foreldrepermisjon. Vi har og vil fortsatt kjempe for at denne retten skal ta utgangspunkt i fars tilknytning til arbeidslivet uavhengig av mors tilknytning. Internasjonalt er det også stilt spørsmålsteget ved at fedres rettigheter er knyttet opp til mors tilknytning til arbeidslivet.

Vi støttet reduksjonen i fedrekvoten i sin tid, men vil ikke støtte ytterligere reduksjon. Dette med bakgrunn i at vi ser at arbeidslivet i enkelte sektorer gjør sitt ytterste for å presse fedre til ikke å ta ut sin rettmessige kvote.

Omleggingen av barnetrygden i sin tid skjedde i forbindelse med omlegging av skattesystemet for en-inntekts barnefamilier. Videre var det en kompensasjon for merutgiftene ved det å ha barn. Vi synes derfor Høyres programkomite kommer med forslag som både er historieløse og på grensen til hodeløst.

«For enkelte politikere kan kanskje 1000 kroner måneden være et lite beløp. For mange barnefamilier er dette det beløpet som gjør at de klarer å holde hodet over vann. Mener man det er et lite beløp, vel da har vel samfunnet råd til dette beløpet da? Erstatnings tiltakene som foreslås vil kun gjelde for en mindre gruppe av barnefamiliene. Eller tenker man seg gratis fritidsaktiviteter, skolemateriell etc. for alle barn frem til fylte 18 år?»

Barna er fremtiden og fremtiden er det verd å satse på. En god barndom varer ikke bare livet ut, den sikrer generasjoner», avslutter Elisabeth Rusdal, forbundsleder i Norges Kvinne- og familieforbund.

Norges Kvinne- og familieforbund har med sine 3 500 medlemmer fordelt på over 200 lokallag arbeidet i 100 år for kvinne- og familiepolitiske spørsmål. Forbundet utarbeidet forslag til kontantstøtteordningen og fikk den vedtatt i 1998. Forbundet bidro også aktivt til at barnetrygden ble utvidet til å gjelde til barnet fylte 18 år. I tillegg til sakene om kontantstøtte og barnetrygd er forbundet

aktivt engasjert i fødetilbudet rundt i landet, innføring av skolemåltider for å nevne noe. Gjennom våre lokallag drives også barnehager og vi arbeidet i sin tid aktivt for at statsstøtte til barnehagene skulle bli en realitet.

Forbundet er internasjonalt engasjert i kvinne- og likestillingspolitiske spørsmål og driver også grasrotnære kvinnerelaterte prosjekter i blant annet Uganda, Kenya og på Sri Lanka.

STATSBUDSJETT 2017 – forventninger

6. oktober

Når statsbudsjettet legges frem i morgen forventer vi følgende:

- Kvinner/økonomi/pensjon – urett rettes opp
- Helse – forebygging – fødsel – jordmor – helsesøster – styrking
- Skolemåltid – innføres over hele landet
- Husmorvikar – rettighetsfestes
- Skoleskyss – årlige øvelser dersom hjemtransport ikke er mulig
- Flyktninger – tiltak for å trygge særlig kvinner og barn mot overgrep
- Bistand – mer kvinnerettet – mindre prosjekter også verdig tilskudd
- Barnetrygden – oppjusteres og indeksregulering innføres
- Kontantstøtten – «fredes»

Her kommer mer utdyping om våre forventninger til det kommende forslag til statsbudsjett. Budsjettlekasjene har vært mange, men vi har valgt å se på andre punkter vi forventer at skal komme. Ta gjerne kontakt for ytterligere utdypninger når budsjettforslaget er lagt frem, eller avtal tid i forkant for merknader/synspunkter. Vi er klare til å kommentere innenfor kvinne- og familiepolitikk i tillegg til forbrukerspørsmål – både nasjonalt og internasjonalt.

Kvinnepolitikk – økonomi

Pensjon

Vi forventer at den store skjevhet og feil som i sin tid ble gjort overfor skilte kvinner i bestemorgenerasjonen nå rettes opp. Vi har fremmet forslag til løsninger. Dersom regjeringen tar grep for å rette opp på feilen, kan en dom i CEDAW unngås. En fellende dom i CEDAW vil være en skikkelig ripe i lakken for likestillingslandet Norge.

Helse – forebygging – fødsel – jordmor – helsesøster

Fødsel – jordmor

Det er på høy tid at det lokale fødetilbudet opprettholdes. Presset på dagens fødeavdelinger er stort. Stadig er liggetiden presset ned. Det går ut over kvinnen og det nyfødte barn. Da helseministeren var i opposisjon var han klar på at nedlegging av lokalsykehus og tilbud skulle ikke fortsette. Vi ser at når bent Høie kom i posisjon, så skjer nedleggelsene fortsatt. Kvinner som skal føde får lengre reisevei, liggetiden går faretruende ned

og i tillegg er bemanningen for liten. Jordmødre fra en rekke steder i landet slår alarm.

I forbindelse med svangerskapskontrollene, så er kapasiteten for dårlig. Tilbudet om kontroll hos jordmor makter ikke alle kommuner å få til. Dette skyldes manglende kapasitet/mangel på jordmødre. Vi mener at det må settes inn ressurser for å øke antall utdannede jordmødre. I tillegg må det komme klare retningslinjer som sikrer alle gravide rett til svangerskapskontroll hos jordmor.

Helsesøster – helsestasjon - skolehelsetjeneste

Lekkasjer tyder på at det skal satses på skolehelsetjenesten og styrkingen av denne. Kjempeflott – MEN. Vi savner styrking av helsestasjonsvirksomheten og barselkontroll. Her har signalene vært mer enn tydelige nok på at helsesøstrene er for få, kapasiteten for liten og oppgavene for mange. Når liggetiden på barselavdelingene går dramatisk ned, er det viktig at mulighetene for råd og veiledning fra jordmor og helsesøster er til stede. I dag er dette et problem flere steder. Barselkvinnen blir stående der ganske alene og usikker.

K&F mener at utdanningskapasiteten MÅ økes raskt. Alle barselkvinner må få besøk/samtale med helsesøster innen 6 uker etter fødsel. Det må etableres mulighet for kontakt og informasjon ved behov rett etter hjemkomst. I tillegg til styrking av skolehelsetjenesten, må også helsestasjonsvirksomheten styrkes. Det er i de første leveår at grunnlaget legges. Mange foreldre er usikre og har behov for informasjon, råd og veiledning. Da må det være muligheter ved helsestasjonen.

Forebyggende helse – skolemåltid

Kosthold og ernæring er viktig for en god helse. I dag har mange barn en lang skoledag. Da er behovet for påfyll av næringsrik mat nødvendig. Det er forebyggende helse og det gir grunnlag for økt læring. K&F vil at det skal innføres tilbud om skolemåltid i hele landet. Vi har hatt nok av ulike forsøk, nå er tiden inne for målrettet innføring av et slikt tilbud. Vi har erfaring fra 10 års arbeid rundt spørsmålet om skolemåltid. Vi ser at det lar seg gjøre og vi har tanker om finansiering. Men vi savner politisk vilje. Den er der bare under valgkampen – nå vil vi ha handling!

Beredskap – husmorvikar – skoleskyss – øvelser

Beredskap handler om å ha planer og tiltak dersom noe uforutsett skulle skje. Beredskap er mer enn beredskap i tilfelle terror. Beredskap handler også om tiltak i hverdagen.

Husmorvikar

Akutt sykdom kan skje i barnefamilier. Ikke alle har nærstående som på kort varsel kan bistå. Da må kommunene ha et tilbud. En del kommuner har dette, men mange mangler det helt. K&F vil at alle kommuner skal ha tilbud til barnefamilier ved akutte sykdomstilfeller.

Skoleskyss - øvelser

Vi lever i et land med perioder med utfordrende vær-

og føreforhold. I tillegg er bosettingen slik flere steder at elevene transporteres ganske langt. Det stiller store krav til sikkerhet og trygghet. Klimatiske har medført at flere ganger har skoleskyssen vært innstilt på grunn av vær og føreforhold. Da er det viktig at kommunene har beredskapsplaner for hva som da skal skje. Er det ikke mulig å få transportert elevene hjem, så må det være planer for overnatting. Disse planene må ikke ligge i en skrivebordsskuff, de må opp og frem i lyset. I tillegg må det være årlige øvelser slik at barna vet hva som skal skje og er trygge på situasjonen. De som skal bistå må vite at de skal det. På samme måte må de som skal sørge for at overnatting er mulig også kjenne til at de inngår i en slik plan. Alle parter må delta i øvelsen. Øvelse på brann har vi, på terror kommer, men på hva som skal skje dersom elevene ikke kan transporteres hjem mangler. Nå må dette på plass.

Flyktninger – mottak– bistand

Flyktninger – mottak

Tryggheten i flyktningmottakene må styrkes. Det kan ikke være slik at tryggheten er det mest på dagtid. Når kvelden og natten kommer, så er alle overlatt til seg selv. Rapporter viser at kvinner og barn er særlig utsatt for vold og overgrep i slike situasjoner. Det skjer i mange andre land, men også i vårt eget land. Vi må sørge for at dette endres. I tillegg må vi arbeide for tryggere forhold internasjonalt for kvinner og barn på flukt.

Bistand

Siden regjeringen Solberg tiltrådte har vi registrert en stigende tendens til at det kun er store organisasjoner og store og kostnadskrevenne bistandsprosjekter som skal prioriteres. Dette går ut over mindre prosjekter som ofte har kvinner som målgruppe. Denne trenden må snus. Bistand til en kvinne, er ikke bare til kvinnen, men hennes familie og ikke sjelden en hel liten landsby. Vi opplever krav om at prosjekter skal være selvfinansierende i løpet av 3 år. Yrkesskoler for kvinner blir ikke alltid det. Men de gir kvinner utdanning og muligheter for arbeid og inntekt. Norske skoler er heller ikke selvfinansierende. Hvorfor da dette kravet til skoler i andre land? Hvorfor kan vi ikke ha tydeligere fokus på kvinneverdighetsbistand og se at små og grasrotnære prosjekter har en verdi?

Til slutt

Barnetrygden

Den må oppjusteres og bli indeksregulert. Barnetrygd er et viktig tiltak for å bekjempe fattigdom. Det er en ordning som sikrer barn helt frem til fylte 18 år. Små barn koster, men store barn koster også. De fortjener også fokus og muligheter til å delta i sosiale aktiviteter og samvær med jevnagale.

Kontantstøtten

Ordningen må få være i fred. Den gir barnefamiliene valgfrihet og ved å frede ordningen gir den trygghet og forutsigbarhet i en kort periode mens barna er små.

STATSBUDSJETT 2017

BARNETRYGDEN – ELENDIG IKKE Å OPPJUSTERE.

Vil ikke regjeringen bekjempe fattigdom?

6. oktober

«Dersom regjeringen ville bekjempe fattigdom – og da særlig med vekt på barnefamiliene, så er det tragisk at de ikke oppjusterte barnetrygden», uttaler forbundsleder Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund. Barnetrygden må oppjusteres og bli indeksregulert. Barnetrygd er et viktig tiltak for å bekjempe fattigdom. Det er en ordning som sikrer barn helt frem til fylte 18 år. Små barn koster, men store barn koster også. De fortjener også fokus og muligheter til å delta i sosiale aktiviteter og samvær med jevngamle.

«Når regjeringen beholder samme beløp som i 2016 er det i realiteten en nedgang. Det gir skremmende signaler med tanke på fremtiden», avslutter Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

STATSBUDSJETT 2017 SKAMMELIG AT IKKE FØDETILBUD LOKALT SIKRES

6. oktober

«Vi hadde håpet at regjeringen ville se behovet for å sette inn tiltak for å bevare det lokale fødetilbudet. Svært skuffende at dette ikke skjer», uttaler forbundsleder Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund. Det er på høy tid med tiltak for at det lokale fødetilbudet opprettholdes. Presset på dagens fødeavdelinger er stort. Stadig er liggetiden presset ned. Det går ut over kvinnen og det nyfødte barn. Da helseministeren var i opposisjon var han klar på at nedlegging av lokalsykehus og tilbud skulle ikke fortsette.

Vi ser at når Bent Høie kom i posisjon, så skjer nedleggelsene fortsatt. Kvinner som skal føde får lengre reisevei, liggetiden går faretruende ned og i tillegg er bemanningen for liten. Jordmødre fra en rekke steder i landet slår alarm.

«Når regjeringen foreslår økning i stønaden til fødsel utenfor sykehus, så er jo dette til hjemmefødsler. Men slik situasjonen er i dag med økning i antall transportfødsler, skulle man tro at regjeringen vil ha færre fødsler ved fødeavdelinger. Helt sikkert er det i alle fall at transporten av fødende kvinner over lange avstander skal fortsette. Det er skammelig», avslutter Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

STATSBUDSJETT 2017

ASYL- OG FLYKTNINGEMOTTAK

6. oktober

«Vi savner virkelig at sikkerhet for kvinner og barn i mottak økes og får fokus», uttaler forbundsleder Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

Tryggheten i flyktningmottakene må styrkes. Det kan ikke

være slik at trygghet er det mest på dagtid. Når kvelden og natten kommer, så er alle overlatt til seg selv. Rapporter viser at kvinner og barn er særlig utsatt for vold og overgrep i slike situasjoner. Det skjer i mange andre land, men også i vårt eget land. Vi må sørge for at dette endres.

«Gledelig at regjeringen ser at det må være fokus på vold og overgrep. Vi hilser dialoggruppene velkommen ved våre mottak, men savner mer om sikkerhet for kvinner og barn i mottak i dag», avslutter Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

STATSBUDSJETT 2017

HELSESTASJON - SKOLEHELSETJENESTE

6. oktober

«Vi hilser med glede satsingen på helsestasjoner og skolehelsetjenesten. Vi savner imidlertid en økning i utdanning av helsesøstre og jordmødre. Uten dette vil kanskje satsningen bli et luftslott», uttaler forbundsleder Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

Når liggetiden på barselavdelingene går dramatisk ned, er det viktig at mulighetene for råd og veiledning fra jordmor og helsesøster er tilstede. I dag er dette et problem flere steder. Barselkvinnen blir stående der ganske alene og usikker.

K&F mener at utdanningskapasiteten MÅ økes raskt. Alle barselkvinner må få besøk/samtale med helsesøster innen 6 uker etter fødsel. Det må etableres mulighet for kontakt og informasjon ved behov rett etter hjemkomst. I tillegg til styrking av skolehelsetjenesten, må også helsestasjonsvirksomheten styrkes. Det er i de første leveår at grunnlaget legges. Mange foreldre er usikre og har behov for informasjon, råd og veiledning. Da må det være muligheter ved helsestasjonen.

«Regjeringens forslag er en god begynnelse. Så satser vi på at samarbeidspartiene eller opposisjonen klarer å få til noe når det gjelder utdanningskapasiteten på faggruppene som er nødvendige», avslutter Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

STATSBUDSJETT 2017

KOMMUNEØKONOMI

6. oktober

«Styrkingen av kommuneøkonomien gir håp om at både husmorvikar og beredskapsøvelser i forbindelse med skoleskyss kan bli en realitet», uttaler forbundsleder Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

Akutt sykdom kan skje i barnefamilier. Ikke alle har nærstående som på kort varsel kan bistå. Da må kommunene ha et tilbud. En del kommuner har dette, men mange mangler det helt. K&F vil at alle kommuner skal ha tilbud til barnefamilier ved akutte sykdomstilfeller. Husmorvikar er nettopp en slik ordning.

Vi lever i et land med perioder med utfordrende vær-

og føreforhold. I tillegg er bosettingen slik flere steder at elevene transporteres ganske langt. Det stiller store krav til sikkerhet og trygghet. Klimatiske forhold har medført flere ganger at skoleskyssen har vært innstilt på grunn av vær og føreforhold. Da er det viktig at kommunene har beredskapsplaner for hva som da skal skje. Er det ikke mulig å få transportert elevene hjem, så må det være planer for overnatting. Disse planene må ikke ligge i en skrivebordsskuff, de må opp og frem i lyset. I tillegg må det være årlige øvelser slik at barna vet hva som skal skje og er trygge på situasjonen. De som skal bistå må vite at de skal det. På samme måte må de som skal sørge for at overnatting er mulig, også kjenne til at de inngår i en slik plan. Alle parter må delta i øvelsen. Øvelse på brann har vi, på terror kommer, men på hva som skal skje dersom elevene ikke kan transporteres hjem mangler. Nå må dette på plass.

«Når det nå gis økning i overføringene til kommunene, så håper vi kommunene ser behovene vi her peker på. Vi skal gjøre vårt lokalt for å presse på», avslutter Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

STATSBUDSJETT 2017 SKOLEMAT - LAVT TEMPO

6. oktober

«Vi hadde håpet at regjeringen ville satt inn mer ressurser for innføring av skolemat over hele landet», uttaler forbundsleder Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

Kosthold og ernæring er viktig for en god helse. I dag har mange barn en lang skoledag. Da er behovet for påfyll av næringsrik mat nødvendig. Det er forebyggende helse og det gir grunnlag for økt læring. K&F vil at det skal innføres tilbud om skolemåltid i hele landet. Vi har hatt nok av ulike forsøk, nå er tiden inne for målrettet innføring av et slikt tilbud. Vi har erfaring fra 10 års arbeid rundt spørsmålet om skolemåltid. Vi ser at det lar seg gjøre og vi har tanker om finansiering. Men vi savner politisk vilje. Den er der bare under valgkampen – nå vil vi ha handling!

«Det lille som står og foreslås i regjeringens budsjettforslag skyldes press fra Stortinget. La oss håpe at arbeidet med skolemat fremover vil gi regjeringen økt inspirasjon til å øke tempoet med innføring av skolemat», avslutter Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

Norges Kvinne- og familieforbund har med sine 3 500 medlemmer fordelt på over 200 lokallag arbeidet i 100 år for kvinne- og familiepolitiske spørsmål. Forbundet utarbeidet forslag til kontantstøtteordningen og fikk den vedtatt i 1998. Forbundet bidro også aktivt til at barnetrygden ble utvidet til å gjelde til barnet fylte 18 år. I tillegg til sakene om kontantstøtte og barnetrygd er forbundet aktivt engasjert i fødetilbudet rundt i landet, innføring av skolemåltider for å nevne noe. Gjennom

våre lokallag drives også barnehager og vi arbeidet i sin tid aktivt for at statsstøtte til barnehagene skulle bli en realitet.

Forbundet er internasjonalt engasjert i kvinne- og likestillingspolitiske spørsmål og driver også grasrotnære kvinneverrelaterte prosjekter i blant annet Uganda, Kenya og på Sri Lanka.

STATSBUDSJETT 2017 KONTANTSTØTTEN – GLEDELIG

6. oktober

«Selv om vi hadde ønsket oss en oppgradering av ordningen, gleder vi oss i dag over at den består. Så ser vi at det settes krav til botid for å motta kontantstøtte. Det tror jeg vi kan leve med», uttaler forbundsleder Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

Ordningen må få være i fred videre og ikke bli et forhandlingskort i budsjettforhandlingene. Den gir barnefamiliene valgfrihet og ved å frede ordningen gir den trygghet og forutsigbarhet i en kort periode mens barna er små.

«Når regjeringen beholder samme beløp som i 2016 er det i realiteten en nedgang. Men akkurat nå gleder vi oss over at det ikke er forslag om å foreta dramatiske kutt eller fjerning av ordningen», avslutter Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

STATSBUDSJETT 2017 PLEIEPENGEORDNINGEN

6. oktober

«Gledelig at regjeringen ser at endringer i pleiepengeordningen må til», uttaler forbundsleder Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

Foreldre til kronisk syke barn trengte dette endringsforslaget.

«Et lite skår i gleden er det at det foreslås en grense på antall dager. Kronisk syke barn blir ikke friske», avslutter Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

STATSBUDSJETT 2017 SKOLEMAT - LAVT TEMPO

6. oktober

«Vi hadde håpet at regjeringen ville satt inn mer ressurser for innføring av skolemat over hele landet», uttaler forbundsleder Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

Kosthold og ernæring er viktig for en god helse. I dag har mange barn en lang skoledag. Da er behovet for påfyll av næringsrik mat nødvendig. Det er forebyggende helse og det gir grunnlag for økt læring. K&F vil at det skal innføres tilbud om skolemåltid i hele landet. Vi har hatt nok av ulike forsøk, nå er tiden inne for målrettet

innføring av et slikt tilbud. Vi har erfaring fra 10 års arbeid rundt spørsmålet om skolemåltid. Vi ser at det lar seg gjøre og vi har tanker om finansiering. Men vi savner politisk vilje. Den er der bare under valgkampen – nå vil vi ha handling!

«Det lille som står og foreslås i regjeringens budsjettforslag skyldes press fra Stortinget. La oss håpe at arbeidet med skolemat fremover vil gi regjeringen økt inspirasjon til å øke tempoet med innføring av skolemat», avslutter Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

STATSBUDSJETT 2017 INTEGRERING AV BARN – SIER EN TING – GJØR INTET

6. oktober

«Regjeringen sier i sitt budsjettforslag at åpne barnehager er et viktig integreringstiltak. Det er med undring vi konstaterer at den ikke har noen forslag til hvordan dette tiltaket kan styrkes», uttaler forbundsleder Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

Åpne barnehager er et tilbud til barn. Tilbudet er organisert og forutsetter at omsorgsperson er sammen med barnet i den åpne barnehagen. Dermed kan man få til at både barnet og den voksne får et lavterskeltilbud som sikrer muligheten for integrering. Åpne barnehager kan benyttes av alle i området som har omsorg for barn. «I budsjettforslaget til regjeringen slås det fast at antall plasser i åpne barnehager er synkende. Vi har gjentatte ganger påpekt dette og at mye skyldes tilskuddsordningen for denne barnehageordningen. Er man opptatt av hurtig integrering, vel da burde man styrke ordningen. Ikke fortsette å stikke hodet i sanden for utfordringene», avslutter Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund.

HUSMORVIKAR PÅ RESEPT

22. oktober

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) samlet til landsmøte på Gardermoen 21. – 23. oktober 2016 har vedtatt følgende resolusjon:

Småbarnsforeldre treng avlastning og praktisk hjelp ved sykdom. Tilbud om husmorvikar eller annen akutthjelp i staden for sjukemelding for den som skal gje omsorg. Husmorvikar på resept.

BENTE ØIEN HAUGE FRA LÆRDAL ER TILDELT MARIE PRISEN 2016

22. oktober

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) åpnet sitt landsmøte fredag 21. oktober med over 100 deltagere. Tema for landsmøtet er: Fremtiden – et felles ansvar.

Under åpningen av landsmøtet ble forbundets pris, Marie prisen delt ut. Prisen er oppkalt etter forbun-

dets grunnlegger Marie Michelet. Prisen ble innstiftet i forbindelse med forbundets 100-års jubileum i 2015. Prisen kan i henhold til statuttene for prisen tildeles en person eller organisasjon/gruppe som har gjort en særlig innsats innenfor saker av stor betydning for kvinner og familier og i Marie Michelets ånd.

Marie Prisen 2016 er tildelt Bente Øien Hauge, Sogn og Fjordane.

Bente Øien Hauge får prisen for sin innsats for å bevare lokalsykehus og kampen for lokale fødetilbud. Hennes store og frivillige engasjement har bidratt til å sette behovet for lokalsykehus og fødetilbud på dagsorden. Hun har klart å bevege folket til engasjement og satt disse sakene på dagsorden.

Marie prisen er tidligere tildelt Tove Smaadahl, Krisesentersekretariatet og Wanja Sæther, krisesenteret i Salten.

AVSKAFF STRAFFERABATT I VOLD- OG OVERGREPSSAKER

22. oktober

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) samlet til landsmøte på Gardermoen 21. – 23. oktober 2016 har enstemmig vedtatt følgende resolusjon:

I det siste har vi flere ganger hørt i pressen at overgripere får redusert straff (strafferabatt) grunnet tilståelse eller at saken har tatt for lang tid i rettsapparatet.

For Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) er strafferabatt helt uakseptabelt i vold- og overgrepssaker.

KREVER FORBUD MOT SALG AV GTA-SPILLENE

26. oktober

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) samlet til landsmøte på Gardermoen 21. – 23. oktober 2016 har enstemmig vedtatt følgende resolusjon:

Norges Kvinne- og familieforbund krever forbud mot salg av GTA-spillene i Norge. Australia har allerede et slikt forbud, og vi krever at Norge følger deres praksis. GTA-spillene er blitt kalt en sandkasse for vold. Selskapet Rockstar velger å tillate framstilling av dreping og ondskap mot kvinnelige prostituerte som underholdning. I spillene går menn på jakt etter prostituerte kvinner og dreper dem på forskjellige måter. Ofrene blir øksedrept, knivdrept, overkjørt av bil, skutt og satt fyr på.

Tilgjengelig forskning viser at brukerne av spillene blir yngre og yngre tross 18-års aldersgrense. Spillene alminneliggjør og ufarliggjør vold og dreping. Dette bidrar til vold og trakassering mot jenter/kvinner.

BLIKKFANG ELLER IKKE

26. oktober

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) samlet til landsmøte på Gardermoen 21. – 23. oktober 2016 har en-

stemmig vedtatt følgende resolusjon:

Norges Kvinne- og familieforbund krever at plassering av godterier ikke skal være rett ved butikk-kassene. Ved betaling blir det «kjøpstvang» for foreldrene. Godterier plasseres utilgjengelig for små barn.

GRATIS FYSIOTERAPI TIL DE GRUPPENE SOM TRENG DET MEST

26. oktober

Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) samlet til landsmøte på Gardermoen 21. – 23. oktober 2016 har enstemmig vedtatt følgende resolusjon:

Alle kronisk syke skal i samarbeid med fastlegen, ha gratis fysioterapi slik at disse uten bekymring for egen økonomi, har mulighet til å fungere i det daglige liv. Effekten av behandlingen skal vurderes av lege og fysioterapeut sammen med pasienten hver 3 måned.

DE PÅRØRENDE REDDER DEN NORSKE VELFERDSSTATEN. MEN DE FÅR IKKE DEN STØTTEN DE TRENGER

26. oktober

Det er på høy tid at familiens «usynlige omsorg» blir synlig.

Norges Kvinne- og familieforbund har 3500 medlemmer spredd over hele landet.

Vi har i flere år ivret for at det skal utbetales omsorgslønn, og at den er lik over hele landet, for de pårørende som har omsorg for sine.

I et høringsnotat om endringer i helse- og omsorgstjenesten om styrket pårørendestøtte var det mange gode og positive tanker. Det ga signaler om at man tar den pårørende som yter omsorg på alvor og man tar brukeren og brukers rolle til å påvirke egen hverdag alvorlig. Videre så understrekes det veldig hvor stor betydning det er at pårørende som makter tar en stor del av ansvaret for omsorgen. Dette ville faktisk ikke samfunnet klart seg uten.

MEN, et forslag om at omsorgslønn skal gjøres om til omsorgsstønad liker vi lite.

I høringsnotatet er det lovord over den pårørendes innsats og betydningen av denne. Videre gir departementet klart uttrykk for at pårørendes innsats er betydelig og medfører en reell avlastning og innsparing for kommunene. Det er derfor med sjokk vi ser at man foreslår å endre ordningen med omsorgslønn til omsorgsstønad og begrunnelsen for dette – det skal ikke være en reell lønn. Norges Kvinne- og familieforbund mener at det omsorgsarbeidet som den pårørende utfører er arbeid – det sier også departementet i sitt høringsnotat. Da må det utbetales lønn for dette arbeidet. Lønn skal basere seg på timer med avlønning etter vanlig regulativ. Videre mener vi at omsorgslønn skal gi ordinære pensjons- og sykelønnsrettigheter, og må gi rett til feriepenger. Da verdsetter man det arbeid som den pårørende utfører. Vi er klar over at våre forslag koster. Det er slik at samfunnet i dag

og trolig heller ikke i fremtiden vil makte å selv overta den omsorgsoppgaven som pårørende utfører. Det vil bli for kostbart og ressurskrevende.

Departementets forslag om at pårørende må gis nødvendig opplæring og avlastning er bra. Videre støtter vi tankene om at det må være et fleksibelt system slik at tiltak kan tilpasses den enkelte bruker og dennes pårørende. Dersom pårørende skal kunne kombinere omsorgsarbeidet med annet lønnet arbeid, er det av avgjørende betydning at de mottar lønn for sitt omsorgsarbeid. Da unngår omsorgsgiver redusert pensjon. Vi finner forslaget om å endre omsorgslønnsordningen til en stønadsordning ganske enkelt som nedvurdering av pårørendeomsorgen.

Wenche Rolstad

Nestleder

Norges Kvinne- og familieforbund

ER DU FORBEREDET I HVERDAGEN DIN?

26. oktober

Vi lever i en sårbar tid. Vi snakker om å forberede oss mot all verdens alvorlige hendelser. Men hva med hverdagen vår? Er vi forberedt der? Eller lever vi fortsatt etter oppfattelsen om at NOEN har ansvaret? For det er når noe uforutsett skjer og ting ikke fungerer at vi hylér opp om at noen må ta ansvar. Men har vi ikke hver og en et ansvar?

Når dette skrives så har alle montører i EL og IT forbundet ute i streik. Det betyr at dersom det skjer feil/skade på strømmettet, så blir ikke dette reparert. Er du da forberedt? Hva med telefonen din – du får ikke ladet. Hva med radio – virker ikke dersom den ikke har batteri. Hva med lys og varme? Fungerer ikke dersom du ikke har stearinlys, fyrstikker og alternativ oppvarming. Akkurat dette med oppvarming er alvorlig. For vi bygger i dag leiligheter uten annen oppvarmingskilde enn strøm? Hva da om nettopp strømmen blir borte? Har du tenkt over at vannforsyning kanskje ikke fungerer heller – eller kloakksystemet vårt?

Med andre ord – mange ting som settes ut av funksjon. I vår godt beskyttede verden så tar vi det for gitt at disse NOEN fikser dette? Men det kan ta tid – og er det mange som berøres så tar ting tid. Vi må faktisk slutte å tro og satse på at andre ordner opp for oss – og at vi bare kan hyle og klage. Tiden er inne for å ta ansvar selv. Vi må gå gjennom og se hva trenger vi dersom ting skjer. Lage vår egen lille «hjemmets beredskapsplan». Vi kan ikke bare kreve at det offentlige skal ha sine planer på stell, vi må feie for vår egen private dør også.

Når ting skjer med naboen, venner eller kjente – er vi da klare til å bistå. Det behøver ikke være de store katastrofer, men noen mindre. Vi trenger alle å vite at noen bryr seg.

Jeg har hatt en del besøk på asylmottak det siste halve året. Formålet har vært å bli kjent med hvordan

dette fungerer, hva er behov og hva skjer. Da har jeg oppdagat en helt ny verden. I samtale med personale der – mange innvandrere selv får jeg vite at noen har vært her i landet i mange, mange år. Kvinnen jeg snakket med hadde vært i Norge i 20 år, men aldri vært inne i et norsk hjem. Barna hennes hadde det – de hadde besøkt skolevenner. Men hun hadde ikke. Ingen inviterte henne. Ikke sjelden så flyttes flyktningene fra kommunen der mottaket er og til en bosetningskommune. Kommunen har mye klart og ordner. Men deltagelse i vårt vanlige liv og skaffe seg nettverk er ikke så lett for alle. Er vi forberedt på å ta del i dette? Ikke være «støttekontakten» men rett og slett venninne-nettverket – slik vi selv har nettverk.

En tanke som også slår meg i dette er – hvordan forbereder vi våre innvandrere på å være beredt dersom katastrofer skulle oppstå? Informerer vi om hva som kan være lurt å ha i hjemmets beredskapslager? Ikke alle i denne gruppen tenker på det – de har hørt om Norge som et land der alt fungerer. Hva når det ikke gjør det? Vi er mange – også etnisk norske – som av ulike årsaker har hatt press i hverdagen og som blir ekstra frustrerte dersom ting ikke fungerer.

Hva med matvarer og det man finner i butikken? Vi vet selv hvordan det er når vi er på ferietur i utlandet og kanskje oppsøker en dagligvarebutikk. Produktene er merket på et språk vi kanskje ikke forstår – kanskje til og med bokstaver vi overhode ikke kjenner. Det er en utfordring på ferieturen – enda større utfordring når det blir hverdagen din i et nytt land og over lenger tid.

Barnas klasse skal på tur. På informasjonen står det kanskje ha med termos og sovepose? For oss en ordinær beskjed – men ikke nødvendigvis for alle. Ikke alle familier har økonomi til å ha slikt heler, andre vet ikke hva det er. Det er da det handler om å stille opp, bry seg. Ta kontakt og si – du jeg har en ekstra sovepose – vil dere låne?

Skal jeg summere opp – så tenker jeg at denne NOEN – det er deg og meg. Vi må ta ansvar – vi må slutte å sitte der og vente på at NOEN tar tak og gjør noe.

Fremtiden – inkludert hverdagen – den er et felles ansvar. Med andre ord – vi har alle et ansvar. Så da handler det om å ta grep og forberede seg.

La oss bli mange som er denne NOEN.

ARBEIDSLIV – NÅR KARTET IKKE STEMME MED TERRENGET

26. oktober

av Elisabeth Rusdal, forbundsleder i Norges Kvinne- og familieforbund

Med ulike vinklinger går debatten om arbeidslivet og full sysselsetting. Debatten preges av at vi alle skal i full stilling og jobbe lenger enn dagens praksis. Alle skal med uansett. Kvinner i deltidsstillinger skal alle over i heltidsstillinger. Vil alle disse kvinnene det? Kan det være at noen av dem har valgt deltid en periode for kanskje å

yte ulønnet omsorg for familiemedlemmer? Vi skal stå lenger i arbeidslivet enn i dag. Eldre fremheves som en ressurs – og det med rette. Men er det jobb til dem? Så langt virker det som om arbeidsgivere forsøker å unngå å ansette eldre. Vi skal ha alle våre innvandrerkvinner ut i arbeidslivet og da helst i heltidsarbeid. Spørsmålet er om det finnes jobber nok til dem og videre om arbeidsgivere er villige til å forsøke. Her trengs nok også en informasjon og økt kunnskap hos innvandrer menn om betydningen av at kvinner deltar i arbeidslivet og at menn i denne familiegruppen tar del i arbeidet i hjemmet. Vi vil ikke ha situasjoner der mor gikk ut i arbeid, men far kom ikke hjem og tok sin del av arbeidet i hjemmet. Vi vet at dobbeltarbeid sliter.

Hovedspørsmålet er om det finnes jobber nok. Jeg reflekterer litt over dette i og med at vi månedlig får informasjon om det store antall som sies opp i bedrifter landet over. Det tar jeg som signal om at antall stillinger går ned. Det rimer da dårlig at enda flere skal ut i arbeid eller i økte stillingsbrøker.

Skal vi få til alle gode ønsker med tanke på økt deltagelse i lønnet arbeid så må flere jobber skapes. Arbeidsgivere må motiveres til å ansette eldre arbeidstakere og innvandrerkvinner. Så langt er ikke jobbene der, arbeidsgivere kvier seg. Dermed blir ulike tiltak med innskjerping av økonomiske ytelser inntil jobb er på plass, et tiltak som bringer den potensielle arbeidstaker og familien ut i en situasjon med dårligere økonomi. Hensikten kan neppe være å få flere familier ned mot fattigdomsgrensen. Vi må med andre ord ordne opp i manglene først. Da kommer kartet til å stemme med terrenget.

MAMMOGRAFI 20 ÅR – PÅ TIDE MED VIDERE-UTVIKLING

8. november

I disse dager er det 20 år siden mammografiprogrammet ble etablert. Vi var mange kvinneorganisasjoner som lenge hadde arbeidet for å få dette etablert. Ikke bare selve programmet, men også flere steder i landet samlet kvinnene inn penger for å få anskaffet nødvendig utstyr.

I løpet av disse 20 årene viser det seg at mammografi er et godt forebyggende tiltak. Det oppdages brystkreft tidligere og dødeligheten synker. Til tross for dette, blir programmet og tilbudet om mammografi med ulike mellomrom angrepet i fagmiljøet med argumenter om at dette bør avskaffes og at man opererer for mange tilfeller. Dette skjer jo fordi man ikke har kommet langt nok for å vite hvilke svulster som vokser hurtig og vil spre seg og hvilke som ikke gjør dette. Derfor er det viktig at tilbudet om mammografi opprettholdes.

Det er på høy tid å videreutvikle mammografitilbudet også. Det medisinske fagmiljøet har tatt til ordet for økt satsning for å lettere å kunne diagnostisere svulster

---

som vokser hurtig og hvilke som er ufarlig. Dette er noe vi som kvinner lett kan støtte. Vi trenger økt fokus på ulike kvinnesykdommer, og brystkreft er fortsatt den hyppigste kreftformen for kvinner i Norge og verden for øvrig.

I dag er det slik at kvinner i alderen 50 – 69 år inviteres til mammografiundersøkelse. Avhengig av hvor du bor veksler tilbudet med om det skjer ved stasjonære eller mobile enheter. Landet vårt er langstrakt og mange får likevel lang reisevei. Dette kan innebære at man må ta fri fra lønnet arbeid. Ikke alle får dette uten trekk i lønn. Reiseutgiftene medfører også en kostnad. For selve undersøkelsen er det en egenandel. I motsetning til mange, om ikke de fleste andre egenandeler i helsetjenesten vår, så får man ikke denne ført på egenandelskortet.

Nå i forbindelse med jubileet mener vi at tiden er inne for å foreta grep og bedre tilbudet enda mer. Første skritt: Egenandeler for mammografiscreening skal komme innunder egenandelsordningen og føres på egenandelskortet.

Andre skritt: Ordningen utvides til også å omfatte kvinner opp til fylte 74 år.

Tredje skritt: Reiseutgifter for de som har lang reise, dekkes av det offentlige.

Dette kommer i tillegg til at det settes i gang intensivt arbeid for å komme frem til metoder og tekniske løsninger som sørger for at man kan skille mellom hurtigvoksende kreftsvulster som må opereres og andre. Dette vil spare både kvinner og helsevesenet for utgifter på sikt. En flott gave til et viktig forebyggende helsetilbud som mammografiscreeningen representerer.

Akershus Krets

Kretsstyret har bestått av:

Kretsleder: Solvor Larsen
Sekretær: Liselotte Bjelke
Kasserer: Cecilie Huseby

Kontakter:

Kvinner Frivillige Beredskap: Liv Holst
Internasjonalt Utvalg: Anna Solberg
Håndverkssted For Barn og Unge:
Marte Aastad

Solvor Larsen

Virksomhet i kretsen

Kretsen hadde pr. desember 2016 13 aktive lag og ca. 400 betalende medlemmer. Kretsens styremøter ble avholdt 11. februar og 15. juni. Ellers har vi hatt telefonmøter den 14. mars, 14. april og 14. oktober. Årsmøte i kretsen ble avholdt 20. april. Vi holdt Landsmøte samling 18. oktober og deltok på Landsmøte 21. - 23. oktober. Vi deltok også på Kretsleder seminar 9. juni. Arbeidsoppgaver: Administrasjonsoppgaver vedrørende lag, administrasjon rundt Landsmøte, administrere mail, administrere facebook.

Virksomhet i lagene

I forhold til innsendte aktiviteter på skjema fra forbundet sentralt, er det enkelte lag som tilrettelegger andre typer av samlinger, så som for eksempel: Seminar om kvinner og pensjon, vinsmaking, julemiddag, juleverksted, hobbykvelder, brukttøysalg, deltager på Nordisk sommerkonferanse, ulike aktiviteter sammen og for ungdom på Hundsund, markedsføring av Kvinne- og familieforbundet på Hundsund, sommertur, tovekurs, åpent møte – lokale saker, bok møte og kosmetikk-kurs.

Det viser tydelig at i Akershus har vi et mangfold av aktiviteter som er tilrettelagt ut ifra interesse og behov i de ulike delene av fylket. Dette er meget positivt og vi oppfordrer til fortsatt videre godt arbeid. Har DU/DERE tenkt på mer markedsføring av aktivitetene?

Solvor Larsen   Liselotte Bjelke
Kretsleder   Sekretær

Aust Agder krets

Kretsstyret har bestått av:

Kretsleder: Else Marie Holm
(1 år igjen)
Kasserer: Anne Marit Hovstad
(1 år igjen)
Styremedlem: Esther Haugland,
Styremedlem: Anne Grete Birkenes
Styremedlem: Gro Jareid.

Else Marie Holm

Virksomhet i kretsen

Det har vært avholdt 4 styremøter, årsmøte, møte før landsmøte, styret har deltatt på landsmøtet, og vi har hatt kommunikasjon via e-post og telefon.

Virksomhet i lagene

Det har vært aktivitet rundt i lagene som normalt. En kort oppsummering fra lagene som har sendt inn årsberetning:

K&F, Grimstad

la ned virksomheten i 2016.

K&F, Hornnes

Svømming /vanngymnastikk med 29 deltakere, bunadskurs for 6 deltakere, kaffemat ved dugnad, teatertur, tur til Birkeland/Lillesand, laget har også gitt kr. 5000,- til Flerkulturell Kvinnegruppe

K&F, Risør

Deltatt på årsmøtet i kretsen, møte med asylmottaket for å lage tilbud til asylsøkerkvinner, flere sammenkomster om og sammen med asylsøkerkvinner, hyggetreff på sykehjemmet Frydenborgsenteret, holdt to bunadskurs med til sammen 19 deltakere.

K&F, Vegusdal

Deltatt på årsmøtet i kretsen, strikkekaffe, vårfest, lagsmøte hos medlemmene, deltatt på museumsdag i Fjermedalen, tyttebærfestival, grøt fest for elever og lærere, julekonsert med Oslo gospel Choir i det nye Kongressenteret Q42 samt avholdt førstehjelpskurs.

Det er mye flott aktivitet ute i lagene.

Else Marie Holm

Kretsleder

Bergen og Midthordland krets

Kretsstyret har bestått av:

Postkontakt: Solveig Thomassen
Kasserer: Christine Andreassen
Sekretær: Anne Britt Bø
Studieleder: Trude Aarseth
Styremedlem: Kari Lahn Knudsen
Internasjonal kontakt/styremedlem: Merethe Brattetaule
Varamedlem: Anne-Kristine Bakke
Varamedlem: Ingrid Axelsen
Varamedlem: Brita Lund

Solveig Thomassen

Virksomhet i kretsen

Kretsen har nå 11 lag og har totalt 345 medlemmer, en økning på 24 fra 2015. Et lag ble nedlagt i 2016.

Kretsstyret har hatt 6 ordinære styremøter. Heller ikke i 2016 har kretsen hatt kretsleder, men kretsen har fungert med et arbeidsstyre med kretskontakt.

Kretsstyret med varamedlemmer består av 9 personer fra 5 av våre lag. Vi har en meget god dialog oss i mellom og utenom styremøtene har vi jevnlig kontakt pr. epost.

Bokkafé

Kretsen har arrangert to bokkaféer i 2016. Den første den 14. mars i forbindelse med Kvinnefestivalen og kvinnedagen 8. mars, og den andre om høsten.

Først var det forfatter Marit Eikemo som fortalte om sitt forfatterskap og den 24. november fortalte forfatteren Ingri Lønnebotn om sin nye bok «Konekunst». Begge arrangementene var godt besøkt, og vi takker Bergen offentlige Bibliotek for kjempegodt samarbeid og Kari Lahn Knudsen for hennes engasjement i bokkafé-arrangementene.

Årsmøtet 2016 ble avholdt 19. april på Dankert Krohn Seniorsenter med 22 stemmeberettigede tilstede. Totalt var 24 fremmøtt.

Også i år var vi så heldige at **forbundsleder Elisabeth Rusdal** startet med et inspirerende innlegg. Besøk fra sentralstyret er alltid oppmuntrende.

Ospeli Barnehage:

Kretsstyret har arbeidet mye med salget av Ospeli Barnehage huset og med god hjelp fra sentralt hold og advokat, ble salget gjennomført 1.7.2016.

Representasjon

8. mars initiativet:

Solveig Thomassen er regnskapsfører for 8. mars initiativet i Bergen og sitter i arbeidsutvalget

Familie/inspirasjonsseminar 3. - 4. juni i Oslo
Kretskontakt deltok.

Nordens kvinneforbunds konferanse på Island 17. – 19. juni
3 fra K&F, Tertnes og 1 fra K&F, Ulriken deltok.

Landsmøte i Oslo – 21.- 23. oktober i Oslo

11 deltagere/observatører fra Bergen og Midthordland krets. I tillegg var Christine Andreassen som sentralstyremedlem også tilstede. Anne Sofie Lysne fra K&F, Tertnes var også i år sekretær. Kretsen sponset alle deltagerne.

ACWW Verdenskonferanse - 17. – 23. august i Warwick, UK
Christine Andreassen og Merethe Brattetaule deltok.

Sentralt:

Merethe Brattetaule sitter som sekretær i Internasjonalt utvalg sentralt. Bjarnhild Hodneland er kretsens KFB/beredskapskontakt, KFBs fylkeskontakt i Hordaland, leder av KFBs valgkomité og leder av K&Fs beredskapsutvalg.

På Landsmøtet 2016 ble Elin Hvidsten valgt som vara til sentralstyret for 2 år.

Randi Støre Gjerde ble valgt som medlem til kontrollkomitéen for 2 år.

Christine Andreassen ble gjenvalgt som sentralstyremedlem for 2 år og til 2. representant i ACWW.

Lokalt:

Kretssekretær representerte kretsen på et møte arrangert av K&F, Kleppstø og et møte arrangert av Folkeakademiet i samarbeid med SIM – «Vold i nære relasjoner».

Virksomhet i lagene

6 av våre 11 lag driver barnehager med varierende størrelse.

Lagene har hatt veldig mange møter med veldig varierende program - fra rene lagsmøter med foredrag og diskusjoner, til teaterbesøk og turer. Riktignok er nok aktivitetene litt færre enn tidligere, men fremdeles er det svært mange interessante og spennende foredrag og tilbud. Det kan nevnes; Trim for lagsmedlemmer/voksne, barnetrim, bading for førskole/ barnehagebarn, pilates, eldre treff på dag- og kveldstid samt julemøter og basarer er noen av programmene.

Mange av lagene sliter dessverre med en tilårskommen medlemsmasse og har få unge medlemmer. Flere av styremedlemmene i lagene har sittet i samme posisjoner i veldig mange år.

Fra lagene kan nevnes:

K&F, Hundvåkøy

Laget har 30 medlemmer. Har kjempet for Trolandshammer barneskule, men tross for underskriftskampanje og møte med politikere, ble skolen nedlagt høsten 2016. Også i år har de hatt basar med inntekt til samfunnshuset. Noe av de innkomne pengene ble brukt til å kjøpe 10 nye runde bord. Medlemmer av laget var bøssebærere for TV-aksjonen. Lagleder sitter også i kretsstyret.

K&F, Drøna/Rostøy

Laget har 18 medlemmer. De er med i bygdens 17. maifeiring og jonsok feiring. Videre er de også med på «Storpartyet» og på bygdens basar. Nissekveld i løen for store og små. De driver også Lyngtua barnehage som er en heltidsbarnehage med 9 barn.

K&F, Kolbeinsvik

Laget har 22 medlemmer. De driver Kolbeinsvik barnehage med 34 plasser til barn over 3 år.

K&F, Os

Laget har 19 medlemmer. Laget eier «Husmortunet» som leies ut til diverse aktiviteter. Laget driver, sammen med den lokale sanitetsforeningen, «Jenteklubben» for psykisk utviklingshemmede damer og har gjort dette i mange år. I år har laget vært to ganger på teateret og i forveien ble det besøk på spisested. Under årets TV-aksjon var laget representert ved mottak. Laget har en representant i kretsstyret.

K&F, Straumsgrend

Laget har 62 medlemmer. De driver barnehage og nesten all aktivitet er knyttet opp mot dette. Det vil si at de arrangerer St. Hans feiring hvor de har ansvaret for kantinen med salg av diverse, høstbasar hvor hele familien kommer og juleverksted for barn mellom 3-12 år.

K&F, Nordås

Laget har 6 medlemmer. Laget betaler fast hver måned for et SOS barn.

K&F, Skjoldtun

Laget har 14 medlemmer. Laget driver barnehage med 55 barn og har 20 ansatte. Arbeidsstue og barnetrim er noen av mange aktiviteter som er knyttet opp til barnehagen.

K&F, Laksevåg

Laget har 98 medlemmer og er et av største lagene i landet. Laget driver en stor barnehage med 83 barn og 26 ansatte. Svømming i lagets regi er fremdeles i sving. Laget formidler salg av bunadssølv til Laksevågbunaden og kan hjelpe til med Bunadssøm. Kretsneleder og kretskasserer er begge fra K&F, Laksevåg.

K&F, Ulriken

Laget har 15 medlemmer og er et aktivt lag med interessante program på møtene sine. Laget har arrangert revykveld, sommertur til Myklestad plantegård, tema om hverdagssminke, opplesning fra «Husmorboka». Flere medlemmer stiller alltid opp på kretsens arrangementer. Kretssekretær er fra dette laget.

K&F, Fyllingen og Varden

Laget besluttet å legge ned virksomheten i 2016. Det ble avholdt to årsmøter, begge med enstemmig resultat. Resten av pengene er blitt oversendt kretsleddet for oppbevaring i 5 år, og 6 av medlemmene gikk over til K&F, Ulriken.

K&F, Tertnes

Laget har 41 medlemmer og 2 æresmedlemmer. Laget har ikke vanlige medlemsmøter, men driver barnehage med 28 barn. Videre driver de en strikke kafé i samarbeid med Garnstuen. SIM Kulturmeistringssenter er knyttet til laget, og det er også torsdagstreffet/eldre treffet. Laget støttet COWA med kr. 10.000. K&F, Tertnes driver også lørdagstreff for innvandrere annen hver lørdag og torsdagstreffet har et SOS-fadderbarn. 2 av lagets medlemmer sitter i kretsstyret.

K&F, Prestestien/Skinstø

Laget har 11 medlemmer og driver Kunst og Kulturringen. Det blir arrangert mange veldig interessante og gode møter og foredrag med stort oppmøte gjennom hele året. Laget fyller 45 år i 2017. Dette er selvfølgelig bare et lite utdrag fra lagenes årsmeldinger, men som det fremkommer så støtter lagene forskjellige tiltak i andre land – barnehjem – skoler – barnehager er noe av det som oppgis. Noen lag har «fosterbarn» som det betales for. Det er veldig imponerende å lese alle lagenes årsmeldinger, og det står stor respekt av alt arbeidet som nedlegges.

Tusen takk til alle dere som stiller trofast opp slik at lagsmedlemmer og andre kan få gode opplevelser og ny kunnskap om forskjellige tema.

Solveig Thomassen (sign) Postkontakt

Christine Andreassen (sign) Kasserer

Anne Britt Bø (sign) Sekretær

Trude Aarseth (sign) Studieleder

Merethe Brattetaule (sign) Internasjonal kontakt/styremedlem

Kari Lahn Knudsen (sign) Styremedlem

Anne-Kristine Bakke (sign) Varamedlem

Ingrid Axelsen (sign) Varamedlem

Brita Lund (sign) Varamedlem

Finnmark krets

Kretsens styre har bestått av:

Kretskontakt: Hedvig Hansen – K&F, Mehamn

Kasserer: Arnhild Hegge – K&F, Vadsø

Styremedlem: Aslaug Ukvitne

Varamedlem: Randi Mietinen

Varamedlem: Stefy Paulsen

Virksomhet i kretsen

Kretsen består av 4 lag med rundt 33 medlemmer.

Med tanke på forbundets arbeidsområder står vi oss god med vårt arbeid i nærmiljøet, hvor vi er godt synlige.

Medlemsmassen vår er ikke så stor men vi støtter forbundets arbeid ved å betale kontingenten vår med stor glede.

Virksomhet i lagene

Alle lagene har ulike aktiviteter. Noen eksempler er: K&F, Karasjok har avholdt loppemarked. K&F, Mehamn holder på sin tradisjon med å lage og selge middag under festivaluka. K&F, Vadsø holdt som vanlig kaféen 17. mai. De hadde også et samarbeid med Finnmark Røde Kors om en leir i Murmansk for norske og russiske skolebarn. Barna fikk hjemmestrikkede sokker, luer og skjerf. K&F, Vadsø deltok også på kulturdagene med informasjon fra laget og forbundet.

K&F, Skarsvåg er et «mini lag» med 3 medlemmer som holder fast på å være et K&F-lag.

Vi takker hverandre for innsatsen i året 2016 og ønsker hverandre et godt og aktivt år i 2017.

Med dette hilser vi til alle standhaftige K&F – jenter i hele landet.

Hedvig Hansen Postkontakt

Hedmark krets

Kretsens styre har bestått av:

Kretsleder/Sekretær: Anne Lise Bryhn

Nestleder/kasserer/Studieleder:

Jorunn Thoug

Medlem: Berit Finnsen og Målfrid Neerland

KFB/Beredskapskontakt: Grete Nordbæk

Virksomhet i kretsen

Kretsens styre har i løpet av året hatt flere telefonmøter og e-post møter. Kretsens årsmøte ble holdt den 9. april i Tørberget samfunnshus. Møtet ble holdt sammen med Bitte Solberg og Berit Finnsen, begge fra K&F, Elverum. Wenche Rolstad, sentralstyremedlem, var tilstede, det var også mange medlemmer fra K&F, Nybergsund, K&F, Tørberget og K&F, Elverum.

Det ble et fint møte med saksbehandling, nyvalg og godt humør, god mat og loddtrekning i etterkant. Det ble et godt eksempel på hvor viktig samarbeid er for alle aldre i bygda. 17.-19. oktober deltok kretsleder Anne

Anne Lise Bryhn

Lise Bryhn og Grete Nordbæk på landsmøtet på Gardermoen. Der ble bl.a. Elisabeth Rusdal gjenvalgt som forbundsleder i to år. Møtet var meget positivt med mange flinke foredragsholdere og en god stemning.

Virksomhet i lagene

Det lokale arbeidet er viktig for å holde by og bygd sammen, og det er vi flinke til. K&F, Elverum, med Grete Nordbæk som lagleder, har hatt møte i Husmorlagets Hus med tema: Kvinners Frivillige Beredskap. Her ble tema som: Tilfluktsrom, Hva vi trenger i hjemmet og Hva vi gjør når strømmen går tatt opp. Vi har god kontakt med våre kommuner. Vi har også forsøkt integrering av innvandrere i form av å hjelpe med klær og diverse veiledning.

En ny sak fra forbundet var å sende inn matoppskrifter som er byttet med innvandrere. Saken om husmorvika er viktig og er noe vi fortsatt jobber med.

Pensjon; Her kan vi gjøre mer for de som ikke har vært ute i fullt arbeid da barna var små og er blitt minstepensjonister. Kontantstøtten vil vi beholde, den er en av forbundets viktigste saker. Mat og kosthold skal inn i skolene. Kosthold i sin helhet, mat er ikke bare mat. På syke- og aldershjem har menyen blitt lagt om, tidspunktet for servering er endret og måten maten blir tilberedt på. Dette gir gode resultater for de eldre.

K&F, Tørberget har 20 medlemmer

K&F, Elverum har 16 medlemmer

K&F, Nybergsund har 11 medlemmer

Med glede ser vi at antallet medlemmer har økt i K&F, Tørberget!

Vi gleder oss til mer samarbeid med positive og engasjerte damer.

Anne Lise Bryhn Kretsleder

Hordaland krins

Krinsens styre har bestått av:

Kretsleder: Sigrunn Strøm - K&F, Strusshamn

Nestleder/Bua kontakt: Haldri Karin Engenes - K&F, Finnås

Kasserer: Liv Berit Solberg - K&F, Kårevik

Skriver: Irmelin Arnesen - K&F, Rubbestadneset

Studieleder: Margit Unneland - K&F, Langedalen

Gruppeleder Sunnhordlandsgr.: Se nestleder - 14 lag

Kontakt for Askøylagene: Torill Drange - K&F, Kleppe - 6 lag

Kontakt for Sotralagene: Kari Johnsen - K&F, Skogsvåg - 3 lag

Kontakt for Vosslagene: Anny Forthun - K&F, Bolstadøyri - 6 lag

Kontakt for Hardangerlagene: Ingebjørg Bakke - K&F, Øystese - 8 lag

Kontakt for Nordhordlandslagene: Solveig Kloster - 8 lag

Internasjonal nemd:

Leder: Tove Rognerud Hidle - K&F, Finnås

Kasserer: Haldri Karin Engenes - K&F, Finnås

Kari Johnsen har vært leder i valgnevnda, og har hatt med seg Irene Halland

Bjørge(K&F, Høylandsbygd)

Krinsen hadde pr. 31/12 - 753 medlemmer og da er det noen få lag som ikke har sendt inn årsmeldinger m.m.

1 lag la ned virksomheten i fjor det var K&F, Kårevik på Stord. Da har vi 44 lag igjen i kretsen.

Sunnhordlandsgruppen har og lagt ned, og vi har da ingen grupper igjen.

Arbeid i krinsen

Vi har hatt 4 styremøter og årsmøte på 1 dag, på Ørnen Scandic hotell. Der var Christine Andreassen, vår kontakt i sentralstyret gjest. Vi hadde og et foredrag av Kari Cochran som snakket om "Livskvalitet".

Saken som vi diskuterte nøye var kretsens framtid og årsmøtet gav signaler til at vi går for nedleggelse av kretsleddet.

Kretsleder har dessuten vært utsending på årsmøte i Hordaland Folkeakademi 12. mars sammen med studieleder Margit Unneland. 3.- 4. juni var kretsleder på seminar i Oslo. 21.-23. oktober var kretsleder på forbundets landsmøte sammen med 12 andre delegater og 5 observatører fra Hordaland.

Kretsleder sitter i styret til "Hulter til bulter" og har også deltatt på kretsens tur til Kegums i september(står i egen Internasjonal årsmelding)

Arbeid i laga

Det har blitt holdt 265 lagsmøter rundt om i Hordaland i tillegg til årsmøter.

Tema Forbundets satsingsområder: Kildesortering, turer i nærmiljøet, fjelltur, romjuls marsj, 10 lag har oppgitt at de driver strikke kafé/strikkekurs. Veldig mange er involvert i Trivsels kafé og tiltak for beboere på eldre-/sykehjem, noe som gjør at vi blir godt synlige i nærmiljøet. Et lag holder "Bruktmarked" 2 ganger pr. år og et lag har hatt klesinnsamling til Ukraina. Noen strikkesokker til nyfødte og flere hundre luer til nyfødte i Malawi har blitt strikkesokket.

Et lag har bakt boller til skolens ryddedag, og et lag har kjøpt inn 8 sykler til skolen, disse leies ut til dem som ikke har sykkel på skolens sykkel dag. Noen lag har hatt julefest enten for hele familien eller bare for voksne.

Lag gir støtte til forskjellige andre tiltak i nærmiljøene. Her kan nevnes: Grillfest på sykehjem, kjøring av eldre til trim, sangbøker til sykehjem, delt ut strøsand til eldre. Noen leier ut brurekrone og dåpsbunad både til gutt og jente. Pyntet i kirken til konfirmasjon har noen gjort. Lag deltar i familiemiddager i kirken og flere er delaktig i faste arrangement på sjukeheim eller andre bofellesskap.

Flere lag har basar eller julemesser for å skaffe penger i lagskassa. Hobbykveldar er populært, der forskjellige teknikkar blir vist videre. Noen har halde kurs i bl.a.

kipebinding, hardangersaum, i et lag har damene sydd seg skjørt av gammalt sceneteppe. Godt miljøtiltak. Bade-gruppe og trimparti har noen. Flere lag har fadderbarn, og noen støtter andre humanitære organisasjoner.

Mange lag støtter godt opp om forbundet sitt arbeid i u-land og nesten alle lag har solgt lodda som forbundet trenger inntekta fra.

Mange reiser på turer enten i nærområda eller til utlandet, noe som er med å øke trivselen i laga.

K&F, Rubbestadneset (Bømlø) og K&F, Stranda (Sotra) har feira 80 års jubileum.

Tidlegare kretsleder Solveig Vestrheim fikk "Ildsjel prisen" for 2016. Gratulerer!

Kretsleder takker dere alle for arbeidet dere gjør for at lokalsamfunnet skal bli eit godt sted å være og å vokse opp i for alle generasjoner og folkeslag.

Sigrunn Strøm kretsleder

Hålogaland krets

Kretsstyret har i år bestått av:

Leder: Trine Engmark. Wenche Hoel fra 1.07.16

Nestleder: Gunn Evjen

Kasserer: Marie Å. Tveita

Studieleder: Ann- Kristin Evjen

Styremedlem: Hansine Nystad

1 vara: Ingunn Krey

2 vara: Toril Skavhaug

Trine Engmark

Virksomhet i kretsen

Hålogaland krets har 16 lag, med 125 medlemmer. Vi har avholdt 3 styremøter, og vi holdt årets kretsmøte i Bodø.

3 lag har meldt nedleggelse, K&F, Harstad, K&F, Tverlandet og K&F, Myre.

Kretsleder Wenche Hoel har deltatt på seminar i Oslo i regi av forbundet. Hun deltok også på landsmøtet i oktober.

Virksomheten i lagene

Det er stor aktivitet i lagene, mange gir gaver til bygda si: Flagg, flytevester, digitale foto rammer og penger til turstiprosjekt. Ett lag ønsker nye innbyggere velkommen med en blomsterhilsning. Noen gir babysokker til nyfødte.

Det er lag som har: bingo og påskelotteri, lørdagskafé, tur- og svømmegrupper, juleverksted, julegrantening, blåturer og feiring av «Kjærringdagen», åresalg på eldresenter og strikkeklubb.

Noen lag har fadderbarn, og noen gir midler til SOS barnebyer. Et lag driver barnehage. Alt dette er i tillegg til den registrerte studieaktiviteten i lagene.

Dere er alle flinke til å skape aktivitet og fine tiltak av diverse slag!

Styret takker for den store innsatsen som lagene gjør, og ønsker alle lykke til videre.

Mvh.

Gunn Evjen Kretsleder

Nordmøre krets

Kretsstyret har bestått av:

Kretsleder: Anne-Lise Johnsen

Nestleder: Johanne Lillian K. Auset

Kasserer: Jorunn Kittang Verlo

Studieleder: Marit Lyngstad

Sekretær/Kretskontakt internasjonalt utvalg: Lise K. Gaupset

Medlem: Mona Angell

KFB/Beredskapskontakt: Odlaug

Lysø Kleven

Anne-Lise Johnsen

Virksomhet i kretsen og lagene

Ja hva kan man si om 2016, likt med året før! Det kan man selvfølgelig se både positivt og negativt på, men vi har alltid et positivt fokus. Vi gjør det vi liker å gjøre som lag i Nordmøre krets. Vi er tre lag hvorav ett har hatt flott medlemsutvikling siste året. K&F, Tustna gikk fra 16 til 25 medlemmer i jubileumsåret 2016. Å sette fokus på eget arbeid og samarbeid ga uttelling. De to andre lagene har samme medlemstall som året før.

Det er stor bredde på våre aktiviteter i løpet av året, for å nevne noe: Småbarn svømming, skolelunsj som sommermarkering, kirkebakkekaffe, pynting ved en lokal butikk og St. Hans feiring. Strikkekafé er også populært. Ellers har vi hatt fokus på SOS barnebyer hvor vi gir støtte til Mørehuset i Tanzania.

Det er K&F, Tustna som er pådriver. De har gjort en kjempeinnsats. I K&F, Vevang holder vi på den gamle tradisjonen på lagsmøtene at vi sender rundt glasset med innsamling av vennskapsmynt til ACWW. Det gjør kanskje ingen stor forskjell for mange, men det er en liten påminnelse og en morsom tradisjon.

Lagene er viktige aktører i lokalsamfunnene. Det er alltid et spørsmål ved årsslutt om hva vi skulle gjort og hva vi har gjort. Vi har ikke vært flinke med de store sakene. Det blir mest informasjon til oss selv om det som forgår i forbundet. Men vi synes vi lykkes i det små, der hvor vi bor, betyr vi noe!

K&F, Ekkilsøy leverte sitt Guinness - lappeteppa til nye omsorgsboliger

Det er alltid flott å treffes i forbundssammenhenger og fellesskap er viktig for å trives som kvinne- og familielag og som forbundsmedlemmer. Når jeg ser gjennom rapportene fra lagene så ser jeg også at vi er ganske gode på medlemspleie; Operabesøk, gå ut og spise sammen, strikkekafé, har alle sitt utspring i at vi trives sammen og det er gode faktorer i et liv. Å ville det gode gir ringer i vannet som smitter.

Beste hilsen

Anne-Lise Johnsen Kretsleder

Nord-Trøndelag krets

Kretsstyret har bestått av:

Kretsleder: Anne Eggestøl

Nestleder/Sekretær: Liv Beate Elnan Garnvik

Kasserer: Trine Berg Fines

Studieleder/KFB/ Beredskapskontakt: Jorid Klette Berg

Medlem: Inger-Lise B. Røvik

Anne M. Eggestøl

Virksomhet i kretsen

Nord-Trøndelag krets av Norges Kvinne- og familieforbund (K&F) ble stiftet 23. mars 1933.

Kretsen hadde pr. 31.12.15 88 medlemmer, 9 aktive lag og 3 hvilende lag.

Årsmøtet i 2016: 15.-16.04.16 ble avholdt på Scandic Hotell, Stjørdal, 4 lag var representert: K&F, Salsbruket,

K&F, Follafoss, K&F, Namsos og K&F, Mosvik. Vi hadde besøk av sentralstyremedlem Wenche Rolstad som tok oss med på en historisk ferd i forbundet, samt tok opp aktuelle saker som f.eks. tilbudet om mammografiscreening, styrking av helsestasjonen, bevare enkepensjonen, forbundsleders innspill til statsbudsjettet og FNs familiedag 15. mai.

Trøndertreff: 15.-16.04.16, sammen med Sør-Trøndelag krets, to medlemmer fra K&F, Oppdal, Randi Hindseth fra K&F, Oppdal snakket om "kampsakene" våre: Skolemåltid, omsorgslønn, husmorvikar, og inkluderende lokalmiljø.

Styremøtet ble avholdt på Steinkjer: 21.11.16
Programheftet ble ikke produsert i 2016.

Virksomhet i lagene:

Medlemsmøter, Prosjekt «Bygda vår – 20 år etter» (aktivitet for barn – kartlegging av bebyggelse), julegrøt for de over 60 år, basar for bygdas samfunnshus, kurs i Thai-mat, besøk på sykehjem med kaffeservering, juleverksted for barn, strikkekvelder med tema, «4 årstider» (invitert asylsøkere på turer i nærmiljøet), «Kveitkveld», besøk på Strikkeburet, bakekvelder (lefsebaking før jul), medarrangør 8. mars, blomsteroppheng langs riksvegen, pynting av julegate, julemesse, «Snu på flisa» (gjøre bygda til et trivelig sted å bo og leve), kirkekaffe, middag og kaffe til konfirmanttreff, medlemstur, kaketotteri, sosialt samvær i parken samt drift av husmor hus.

Takk for godt samarbeid i året 2016!

Anne Eggestøl Kretsleder

Trøndertreff 15. og 16. april. 13 deltakere fra Nord- og Sør-Trøndelag kretser var samlet til treff på Scandic Hell Hotell på Værnes. Nestleder Wenche Rolstad var med.

Oppland krets

Kretsens styre har bestått av:
Postmottak: Elin Bolette Hansebråten
Kasserer: Marit Helmen
Sekretær: Marja Regina Helena Bennink

Virksomhet i kretsen

Kretsen har ikke hatt møter i 2016 men har hatt kontakt pr. telefon.
Postmottaker har mottatt årsmeldinger fra lagene og har videresendt post fra forbundet til lagene.
Landslotteriet 2016 – 3 loddebøker ble sendt til lagene i Valdres

Virksomhet i lagene

K&F, Beito – har hatt 3 lagsmøter og hadde pr. 31.12.2016 11 medlemmer. Blant aktivitetene i laget kan nevnes: Kosekvelder, åpent møte på brannstasjonen i Nord-Aurdal, utflukt til Bessheim fjellstue, salgsmesse på Idrettens hus på Beitostølen og rømmegrøt kveld på Beito grendehus.

K&F, Grindvoll & Lunner – har hatt årsmøte og ett lagsmøte. De har også i år gitt penger til ACWW, kr. 100, og kr. 500 til gevinst til forbundets landslotteri samt solgt lodd.

BruktBokBua: Den ble åpnet 26. november 2009. Et tilleggs rom ble åpnet i november 2013. Åpningstidene nå er fredager kl. 13 – 17 og den siste lørdagen i måneden kl. 10 – 14. De har hatt mange kunder og en del av dem er blitt faste. Verdens bokdag er 23. april. De hadde en «dag» sammen med Irenes blomster fredag den 24. april og delte ut en gratis bok til hver og solgte bøker i tillegg. De hadde også servering av kaffe og vafler inne i blomsterbutikken. Mange var innom både for bøker og blomster, det ble et vellykket tiltak. 28. november markerte de 5-års jubileum. Omsetningen i BruktBokBua har økt og de får mye ros for ryddig og oversiktlig butikk med stort utvalg. Laget er ellers medansvarlig for loppemarkedet på Skogglimt 5. og 6. september der det ble satt ny salgerekord.

Bruktbokbua til K&F, Grindvoll og Lunner

De har også deltatt på Generalforsamling i SA Skogglimt, Kretsårs møtet i Valdres og Sommermøte i K&F, Jevnaker.

K&F, Jevnaker – Laget har hatt 5 lagsmøter med tema om kvinne- og familiepolitikk og beredskapstiltak

K&F, Skattebu – Laget har hatt 7 lagsmøter – de har vært på besøk på sykehjem og de har holdt vevkurs med 5 deltakere og deretter holdt utstilling. De har også vært bøssebærere under årets TV-aksjon.

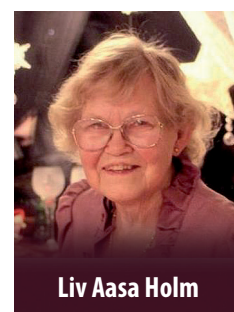
K&F, Vestre Gran – Har hatt 8 lagsmøter, blant aktivitetene i laget er: Kaffeservering på sykehjemmene i Gran kommune, formiddagstreff, heklet teppe til auk-sjon, frivillig på frivillighetsentralen og holdt juletre-fest.

Elin Bolette Hansebråten Postmottak

Oslo krets

Kretsstyret besto av følgende:

Kretsleder: Liv Aasa Holm
Sekretær: Unni Holmsen
Kasserer: Elisabeth Stubergh Nielsen
Styremedlem: Bjørg Enersen
Styremedlem: Tove Berger Jensen
Styremedlem: Eva Merete Rustad
Styremedlem: Marit Warme
Valgkomité: Randi Renden og Else Marie Martinsen
Revisorer: 1.1.2016 - 31.7.2016: Aase Dørum og Anne Jørgensen
1.9.2016 - 31.12.2016: Anne Jørgensen og ass. Unn Weisz
Kursleder: Wenche Wangen
Leder i kunstringen: Wenche Wangen
Internasjonal kontakt: -
Leder i Teaterringen: Hanne Katrin Børresen

Virksomhet i kretsen

Kretsen hadde 6 lokallag med i alt 205 medlemmer i 2016. Kretsstyret har hatt 6 styremøter i 2016. Ordinært årsmøtet ble holdt 21.4.2016.

Styremedlemmers representasjon i 2016:

- 9. februar: Årsmøte K&F, Røa: Liv A. Holm, Unni Holmsen, Elisabeth Stubergh Nielsen
- 10. februar: Årsmøte K&F, Simensbråten-Ekeberg: Tove Berger Jensen, Eva Merete Rustad
- 11. februar: Årsmøte K&F, Hauketo-Prinsdal: Marit Warme
- 15. februar: Årsmøte K&F, Bekkelaget: Bjørg Enersen
- 15.-17. april: Seminar «Helsepositivitet i hverdagen», Thorbjørnrud hotell: Hele styret
- 21. april: Årsmøte Oslo krets: Hele styret.
- 4.-5. juni: Forbundets seminar på Litteraturhuset: Tove Berger Jensen
- 21.- 23. okt.: Forbundets landsmøte: Liv A. Holm, Tove Berger Jensen, Bjørg Enersen, Eva Merete Rustad, Marit Warme.
- 26. oktober: Feiring av 65-års jubileum for K&F, Simensbråten-Ekeberg: Liv A. Holm, Tove Berger Jensen, Eva Merete Rustad.

10. november: Kretsens 80-årsfeiring. Hele styret.
18. november: VOFO seminar. Tove Berger Jensen og Eva Merete Rustad.

Aktiviteter i Kretsen

15.-17. april ble det arrangert et seminar «Helse - positivitet i hverdagen» på Thorbjørnrud hotell. Et interessant seminar med 45 deltagere fra 5 av de 6 lokallagene. Ordinært årsmøtet i Oslo krets ble holdt på Ammerud-hjemmet 21. april 2016 hvor K&F, Alunsjø lokallag var vertskap.

Oslo krets av Norges Kvinne- og familieforbund ble stiftet i 1936. 80-årsjubiléet ble markert med en teateraften. Forestillingen "Vi som elsker ABBA - Thank you for the music" ble valgt og 126 av kretsens medlemmer deltok. Vi hadde også gleden av å ha forbundsleder med på feiringen.

Alle kretsens arrangementer har hatt godt fremmøte.

I 2016 fant Kretsen at den ikke kunne støtte ulike organisasjoner. Rentene er nå et så lite beløp at bevilgninger ville måtte tas fra kapitalen. På årsmøtet i 2016 ble det vedtatt at kun rentene kan deles ut og bare inntil kr. 100.000 pr. år.

I 2016 bevilget kretsen kr.10.000 til TV-aksjonen.

Kunstringen:

Informasjon om arrangementer blir sendt til hvert lags kontaktperson, og disse videresender dette til sine medlemmer av Kunstringen. Kunstringen hadde 83 medlemmer i 2016. Kunstringen har hatt tre arrangementer og en utenlandstur.

15.03.16 omvisning på Arbeidermuseet med 41 deltagere. Vi fikk bl.a. se en arbeiderleilighet. Det var ikke plass til alle på kaféen Hønse Lovisa for kaffe og vafler, men deltagerne fant andre steder i nærheten.

31.05 -07-06 Tur til Kreta 19 personer var med. Tur til øya Spinalonga med overnatting, besøk på Botari vingård m/lunsi. Knossos museum var en stor opplevelse, dryppsteinsgrotte og munkeklosteret Aga Triada var vakkert.

18.8.2016 Busstur til Indre Østfold 48 deltagere + leder. Folkenborg museum og Høytorp Fort m/omvisning.

45 medlemmer av K&F, Oslo krets holdt seminar om blant annet medlemsverving, overlevelsesteknikk for unge gamle og eldreomsorg

Middag på Bamsrudlåven samt informasjon om driften.
03.11.16 Omvisning på Nasjonalbiblioteket, 38 deltagere + leder. Fantastisk å se de gamle skattene de hadde i eie.

Virksomhet i lagene

Lagene har til sammen hatt 46 lagsmøter i 2016.

K&F, Alunsjø: Laget har hatt 9 lagsmøter og 11 styremøter i 2016. Laget hadde 33 medlemmer i 2016. Laget har støttet Delta Internasjonalt, KFUK – KFUMs arbeid i Kenya, og de er SOS barnebyfadder i Davao, Filipinene. Formiddagstreffene i Café 19, Ammerudhjemmet, blir besøkt av 5 - 6 – medlemmer den andre onsdag i måneden. Det har også i år vært anledning til å svømme på Ammerud-hjemmet. Det er 10 medlemmer som deltar mandag og torsdag fra kl. 09.00 til 10.00. Hver mandag fra kl. 15.00 – 17.00 på Ammerud skole, har de strikkekurs for barn fra 4. trinn og oppover.

Laget søkte om, og fikk innvilget, kr. 5.000,-, av Frivillighetsmidler av Bydel Grorud denne høsten. Pengene blir brukt til honorar til foredragsholdere på lagsmøtene. Møtene har hatt variert innhold fra "Bymisjonen i gamle dager" til "Høstens bøker". Julemøtet ble holdt i Ammerudenga Barnehage. Det var 20 medlemmer tilstede. Vi tente adventslys og Leif Sanden med trekspill underholdt og spilte til julesangene.

Randi Renden er varamedlem i valgkomiteen i Studieforbundet Næring og Samfunn. Årsmelding for studiearbeidet 2016.

K&F, Alunsjø har hatt 3 studieringer på våren og 3 studieringer på høsten, 2 litteraturring og 1 engelsk-ring. Til sammen 23 deltakere.

Sommerturen 2016. 23 forventningsfulle damer møtte opp ved Ammerud skole 2. juni 2016 for å reise med Maxi-taxi til Oscarshall slott på Bygdøy. Guiden møtte oss ute og tok oss inn i et nyrestaurert hus, hvor hun fortalte om interiøret og husets historie, deretter gikk vi opp hvor vi fikk se mye flott glasskunst.

K&F, Bekkelaget Laget har hatt 8 lagsmøter og 4 styremøter i 2016. Laget hadde 15 medlemmer i 2016. Reidun Stenvik og Anne-Marie Berntsen to av K&F, Bekkelagets medlemmer har også i år vært aktive og deltatt i forskjellige aktiviteter utenom egne møter så som Teaterringen, Kunstringen og Frivillighetsentralen.

Inger J. Johansen sa fra seg vervet som kretsens internasjonale kontakt på Kretsens årsmøte i april etter å ha innehatt dette vervet i flere år. Kristin Hansen er prosjektleder for forbundets internasjonale utvalg. Hun har i år igjen vært i Afrika på prosjektbesøk. Hun sitter også i styret i FOKUS. Forbundet tilbød seminar den 4. og 5. juni i Litteraturhuset. Den 4. juni deltok Inge Lindberg Aanonsen, Kristin Hansen, Marit Johnsen, Inger Johanne Lunde, Sissel Sørensen, Kari Sætha og Inger J. Johansen på de to seminarer som ble avholdt den første dagen, og neste dag, den 5., deltok Inge og Kristin.

Medlemsmøtene har hatt variert program, fra "Nordens dag", via ACWW til "Bord dekk deg". K&F, Bekkelaget har også i år støttet internasjonalt arbeid med penger. Forbundets COWA prosjekt i Kenya ble støttet med kr. 2.000,- og Eco Mo Yo fikk kr. 1.000,-.

K&F, Hauketo-Prinsdal Laget har avholdt 6 lagsmøter og 7 styremøter og de hadde 21 medlemmer i 2016.

Aktiviteter i 2016: Møtene har hatt variert program, fra "Healer/hypnoterapeut" via "Angels of Norway" til "Dalen og Lerdal gård". Laget er tilsluttet Fritidsrådet i Prinsdal. 19.5.2016 bevilget styret kr. 5000,- i støtte til driften av bladet Kongeveien. Laget eier sitt eget lokale og har hatt noe utleie i løpet av året. Kiwanis leier lokalet fast til sine møter. Vi har også hatt fast utleie for Grete-Roede-kurs en gang i uken.

K&F, Holmen Laget hadde 4 møter i 2016 og de hadde 12 medlemmer. Det er blitt avholdt 4 lagsmøter. Kinoringen har fortsatt, i 2016 med 6 deltagere. Yoga: 9 deltagere.

K&F, Røa Laget har hatt 9 lagsmøter og 11 styremøter i 2016. Laget hadde 95 medlemmer i 2016. Styret sender ut to info. brev i året, vår og høst. Program for turer og seminar blir sendt ut i god tid. Medlemmene får i tillegg mail/brev om alle lagsmøter med utfyllende program en uke før oppsatt dato. Plakat henges opp på Seniorsenteret. Lagsmøtene er gratis for medlemmer.

Aktiviteter i 2016: Møtene har hatt programmer så som "Psykisk helse", "Bydel Vestre Aker", "Diakonhjemmet" og "Bokmøtet". De vil stabilisere økonomien i laget. Men Mølleplassen spesialbarnehage fikk likevel kr. 13.626, og inntil kr. 20.000 gikk til turer i laget. Tradisjonen har vært å gi noe til TV-aksjonen. I år fikk Røde Kors kr. 10 000.

K&F, Simensbråten/Ekeberg Laget har hatt 9 møter i 2016 og hadde 29. Aktiviteter i 2016: Møteprogrammene har bl.a. vært "Oslo Krisesenter", "Mannekengoppvisning" og "K&Fs fremtid". Laget er medlem av Østensjøvannets Venner.

Liv Aasa Holm Kretsleder

Rogaland krets

Styret har i 2016 bestått av:

Kretsleder – Ingebjørg Rasmussen, K&F,Stavanger
Nestleder – Ingunn Thorsen, K&F, Stavanger
Sekretær – Edel Mikkelsen, K&F, Grinde og Årek
Kasserer – Rigmor Tveit, K&F, Kopervik
Soneleder Haugaland – Gunnvor Saue, K&F, Kopervik
Soneleder Jærsonen – Ingunn Kvelland, K&F,Stavanger
Vara Soneleder Haugaland – Eli Kjøllmoen, K&F,Kopervik
Vara Soneleder Jærsonen – Sissel Haga, K&F,Ganddal
Pressekontakt i Rogaland – Ingunn Thorsen, K&F,Stavanger
Revisorer: Gunnvor Saue og Ingjerd Jelsa Johnsen, K&F,Kopervik

I Rogaland krets er det pr. 31/12-16 202 aktive medlemmer og 8 aktive lag.

Ingebjørg Rasmussen

Virksomhet i kretsen

Kretsstyret har i 2016 hatt 3 styremøter og behandlet 22 saker. Møtene har vært vekselvis i Haugalandssonen og i Jærsonen. Økonomien i kretsen er omtrent uendret de siste årene.

I 2016 ble årsmøtet holdt i regi av Jærsonen og arrangert på Tysværtunet Kulturhus i Aksdal, den 2. april. Det var 26 deltaker på årsmøtet som var en dag. Tema for årsmøtet var «Fremtiden – et felles ansvar». Årsmøtet ble avholdt i «Bestastova» hvor alle sakene ble gjennomgått. Årsmeldinger, regnskap, innkomne forslag, budsjett og valg. Det er innkommet et forslag om å legge ned kretsen og det var flertall for å gjøre det. Varm lunsj ble servert i kafeteriaen. Tysværtunet Kulturhus er en grei plass å ha årsmøte når det skal avvikles på én dag.

Gunnvor Saue har deltatt på forbundets konferanse i Oslo i juni 2016.

INTERNASJONALT ARBEID - det har ikke vært aktivitet siste året

PRESSEKONTAKT

Ingunn Thorsen har vært aktiv og fått flere innlegg i avisene som omhandler forbundets arbeid.

STUDIEARBEID - kretsen har ikke hatt studiearbeid i 2016.

Rogaland Krets har ikke grupper

Virksomhet i lagene:

K&F,Tananger

Styret har i 2016 bestått av:

Lagleder/kontaktperson: Synnøve Myklebust
Nestleder: Reidun Håland
Kasserer: Elly Due-Olsen
Studieleder: Berit Lie
Sekretær: Anne Sofie Nilsen
Styremedlem: Lillian Mæland
K&F,Tananger har 7 medlemmer.

Det ble avholdt 9 lagsmøter og 2 styremøter. De fleste møtene har vært på Tananger Bo og servicenter (TABO). Her var det årsmøte, fastelavnsmøte, julemøte med utlodning og medlemsmøter med sosialt samvær, samt vår avslutning på hotell.

Et av medlemmene er frivillig hjelp på TABO.

K&F,Ganddal

Styret i K&F,Ganddal har i 2016 bestått av

Lagleder: Susanne Røsholmen Roalkvam
Nestleder: Møyfrid Andreassen
Sekretær: Brit Gjersdal
Studieleder: Åse Andreassen
Kasserer: Helen Pollestad
Styremedlem: Monica Olsen
Laget har en representant i kretsens styre: Sissel Haga
K&F,Ganddal har pr. 31/12-16 24 medlemmer. Dette er en økning med fire fra året før. Laget har hatt 4 medlemsmøter og 4 styremøter. Styremøtene avholdes hos medlemmene etter tur. Årsmøte ble gjennomført på Pizzerian Al Forno i Sandnes. Her ble det valgt nytt styre for 2016.

På kretsens årsmøte var det tre medlemmer til stede og på Forbundets Landsmøte i Oslo 21. -23. oktober var det et medlem fra K&F, Ganddal som deltok.

På Ganddalsdagen i august sto laget på stand og mange var interessert i hva laget driver med.

På medlemsmøte i november var det innleid instruktør fra HLR/DHLR som hadde kurs om stabilt sideleie og hjerte/lunge redning.

Barnefamilier ble oppfordret om å bli med UT PÅ TUR hvor det var tre nuter som skulle besøkes.

Det har også vært juleverksted og laget arrangerer «Jul i Ganddal» hvor overskuddet blir gitt til Røde Kors – Ferie for alle.

Laget har hatt kurs i kransbinding.

Det var fire stykker tilstede på Øyane Bydelshus i september da forbundsleder Elisabeth Rusdal besøkte Rogaland Krets.

K&F, Grinde og Årek

Styret har i 2016 bestått av:

Kontaktperson og sekretær: Sylvia S Larssen

Kasserer: Lilly Krunenes

Studieleder: Edith Dvergsnes

Styremedlem: Edel Mikkelsen

Varamedlem: Olaug Igland og Ingelev Andersson

K&F, Grinde og Årek har 21 medlemmer, en økning på ett medlem. De har hatt 6 medlemsmøter og 2 styremøter i 2016. Lagets aktiviteter: 6 lagsmøter og 2 styremøter. Laget har bunadskurs (60 timer) vår og høst med 24 deltakere.

Det har i løpet av året vært tur til Fjørsilkebris, hyttetur til Skjoldastraumen, kaffe besøk og utlodning på Akسدalstunet og servering av kaffe i Akسدal kirke. Program for møtene har vært besøk fra Frivillighetssentralen i Tysvær, lysbildekåseri om dyr og natur og lysbildekåseri om Nepal. Visesang med Anne Kjersti Århus, referat fra Landsmøte og opplesninger har vært hva medlemmene har opplevd i 2016.

På et arrangement i Tysværvalg Sanitetsforening deltok 10 medlemmer fra laget og de presenterte aktivitetene som laget holder på med. Det var fire medlemmer tilstede på Øyane Bydelshus i september da forbundsleder Elisabeth Rusdal besøkte Rogaland Krets. På K&F, Koperviks basar/mannekengoppvisning deltok fire medlemmer. På Julelunsj/konsert i Akسدalstunet i desember var det 3 medlemmer tilstede.

På kretsens årsmøte deltok 4 medlemmer. Edel Mikkelsen deltok på Forbundets Landsmøte. Her ble hun valgt inn som sentralstyremedlem. Hun er også leder av Prinsipp-programkomiteen og nyvalgt sekretær i Rogaland krets.

K&F, Kopervik

Styret i 2016 har bestått av:

Lagleder: Gunnvor Saue

Nestleder: Eli Kjølmoen

Kasserer: Rigmor Tveit

Styremedlem: Liv Jorunn Welde

Styremedlem: Reidun Håland

Styremedlem: Aud Vikane

Varamedlem: Eline Gjertsen Bratland og Johanne S Berge

K&F, Kopervik hadde 86 medlemmer pr. 31/12-16. Det er en økning på 5 fra året før. Det var vært gjennomført 7 medlemsmøter og 11 styremøter i 2016.

Aktiviteter i forbindelse med K&F sine satsningsområder: Røde Kors sitt arbeid for vanskeligstilte familier.

Møteaktiviteter i 2016: Årsmøte, besøk fra Garnhuset, en person fra Røde Kors som fortalte om det frivillige arbeidet som blir gjort der, besøk fra Apotek 1 og en representant fra Reiseexperten som presenterte aktuelle turer til Danmark. Fra Futura Blomster var det en representant som lagde dekorasjoner.

I oktober var det som vanlig mannekengoppvisning med basar. Det ble vist klær fra Karmøy Motesalong og MX sport. Musikk fra gruppa Erlings gjorde dette til en vellykket kveld. Laget har også solgt lodd i to uker og all inntekt går til nytt flygel i Kopervik kirke. Laget er støttemedlem i Kreftomsorg Rogaland.

Flere fra laget var med på busstur til Bergen hvor de besøkte Oleannafabrikken og Arboreet, samt hadde et besøk i teateret. Det ble også satt opp en buss som tok med egne medlemmer og flere fra K&F, Vea og K&F, Grinde og Årek til en samling i K&F, Stavanger hvor forbundsleder Elisabeth Rusdal var tilstede. De fleste møtene ble holdt på Anna Eegs treffsted. Styremøtene var for det meste på en skole i nærmiljøet. På årsmøtet ble styret for 2016 valgt.

Representasjon i 2016: Gunnvor Saue og Liv Jorunn Welde var lagets utsendinger til kretsens årsmøte i Akسدal. Rigmor Tveit deltok som kretskasserer. I tillegg var Reidun Haaland, Aud Vikane, Johanne S. Berge og Eline Gjertsen Bratland med som observatører. Gunnvor Saue og Rigmor Tveit var lagets utsendinger til Landsmøtet på Gardermoen i 2016. I Rogaland Krets er Gunnvor Saue sonekontakt for Haugealandssonen og Rigmor Tveit er kasserer. Gunnvor Saue har deltatt på infomøte for brukerne på Kopervik Kulturhus.

K&F, Stavanger

Styret i 2016 har bestått av

Lagleder: Ingunn Thorsen

Nestleder: Ingebjørg Rasmussen

Kasserer: Jorunn Elmblad

Sekretær: Marie Kleppa

Studieleder: Dagny Pedersen Welle

Styremedlem: Anette Johannessen

Styremedlem: Torunn J Aarrestad

Valgkomite: Evelyn Sunde og Ingunn Kvelland

Revisor: Einar Halvorsen

K&F, Stavanger har 39 medlemmer, dette er en økning fra fjoråret med 4. Det har vært avholdt 7 lagsmøter, de fleste på Øyane Bydelshus og 3 styremøter på samme sted.

Laget har flere medlemmer som sitter i kretsstyret. Det er kretsleder, nestleder, soneleder for Jærsonen og pressekontakt. Ett medlem har også vært med i forbundets sentralstyre.

Flere av medlemmene er med i forskjellige utvalg. En er styreleder på et sykehjem og vararepresentant i Stavanger bystyre, og Nestleder i funksjonshemmedes råd. På dette sykehjemmet er tre andre medlemmer med i stiftelsen på samme sykehjem. Et annet medlem er styreleder på et annet sykehjem. Det var to delegater fra laget med på kretsårsmøtet i Aksdal, i tillegg til styremedlemmene. Lagleder var med i 8. mars komitéen. Flere fra laget har stått på stand i sentrum og i nærområdet. Til den Nordiske sommerkonferansen på Island var det 7 deltakere fra laget. To medlemmer deltok på Forbundets juni-seminar og en delegat og en observatør deltok på Landsmøtet på Gardermoen i oktober. Lagleder representerte forbundet på konferansen «Måltidsglede – sundt for alle» i regi av Måltidets Hus, Rogaland Fylkeskommune og forskjellige departementer.

Det ble gitt en del pengegaver i 2016: K&F landslotteri kr. 1500,-, 8. marskomitéen kr. 1000,-, TV-aksjonen kr. 1500,-. S.O.S barnebyer kr. 4800.

I løpet av året har lagsmøtene hatt forskjellig tema: Besøk fra Frisklivssentralen, Fremtiden i Våre Hender, besøk av forbundsleder Elisabeth Rusdal hvor alle lag i kretsen var invitert. Siste møte før jul var adventsfest på Mitt Mekka hvor vi fikk herlig mat og drikke.

Aktiviteter i forbindelse med K&F satsningsområder: Besøk av forbundsleder og en møtekveld med repr. fra Fremtiden i våre hender. Laget fjernadopterer en SOS-barneby i Nigeria og gir 4800,- til den. Det ble også gitt penger til TV-aksjonen.

K&F, Torvastad

Styret i 2016 har bestått av:

Lagleder: Aud Wold

Kasserer: Gunhild Grønningen

Styremedlem: Anita Schjønning

Styremedlem: Anne Floen Stange

K&F, Torvastad har i 2016 hatt 9 medlemmer. Laget eier et hus som leies ut til en privat barnehage. Laget har avholdt 3 lagsmøter og 2 styremøter. De hadde én delegat til kretsårsmøte i Aksdal. Laget støtter 2 SOS barnebyer, - i Palestina og i Zambia med til sammen 6.600,- kr.

K&F, Veavågen

Styret i 2016 har bestått av:

Lagleder: Marit Bakke

Kasserer: Bjørg Sund

Styremedlem: Else Østevik

Styremedlem: Annemor Helgesen

K&F, Veavågen har i 2016 hatt 12 medlemmer. Det har vært avholdt 8 møter med forskjellig innhold. På kretsens årsmøte i Aksdal deltok 2 medlemmer. Medlemmene har vært på en sommertur til Stord med middag på Fjellstova. Flere var med til Øyane bydelshus og deltok på fellesmøte der, og på moteoppvisning med klær for voksne damer. Julemøtet ble holdt sammen med K&F, Kopervik. Hele laget har stelt i stand hyggestund for beboerne på Veavågen omsorgssenter.

K&F, Ognå

Styret som ble valgt i 2016 besto av følgende:

Lagleder og studieleder: Sigrun Kleven

Kasserer: Magne Kleven

Styremedlem: Brit Eggen Kleven

K&F, Ognå har 4 medlemmer. På årsmøtet i 2016 ble styret satt sammen slik som forrige år, men dessverre døde et av styremedlemmene i løpet av året. Styret for 2. halvdel av 2016 besto av lagleder Sigrun Kleven og styremedlem Brit Eggen Kleven.

Tradisjon på Jæren er at laget arrangerer pensjonistfest i januar, med over 100 personer til stede. Her blir det servert middag og kaffe/kake.

Laget støtter flere fadderbarn og penger er sendt til Fire and Harvest, Filippinene og Misjonsalliansen. Årlig blir det gitt pengegave på kr. 500,- til 4H. Til sammen har laget gitt kr. 10.350,- til forskjellige formål. Laget har ukentlige kurs for eldre i nabokommunene og der har en tema som kommunalpolitikk, erindringstimer, historiefortellinger og aktivt medborgerskap. Disse samlet rundt 20 personer 10 ganger i året men på grunn av kasserer Magne Klevens bortgang i juli, har det ikke vært aktivitet i løpet av høsten 2016.

Sogn og Fjordane krins

Krinsstyrets samansetting:

Krinsleiar: Aina Alfredsen Førde, K&F, Kjelkenes

Nestleiar/sekretær: Gunnvor Sunde, K&F, Breim

Kasserar: Kjersti M. Årberg, K&F, Florø

Styremedlem: Bjørg Meek, K&F, Florø

Styremedlem: Rita Holsen, K&F, Florø

Vara: Oddbjørg Veum, K&F, Øvre Årdal

Vara: Kårhild Melheim Rinde, K&F, Vik

Internasjonalt kontakt: Eva Vatle Skeie, K&F, Vik

Revisorar: Agnes Lidal og Ingebjørg Kongslie, K&F, Vik

Valnemnd 2016: K&F, Våge og K&F, Kyrkjebø

Arbeid i krinsen

Krinsen har 18 lag og 184 medlemmer i 2016.

Krinsstyret var arrangør for krinsårsmøtet. Årsmøte var på Gloppen Hotell, Sandane. Tema for årsmøte var Internasjonalt arbeid, Anne Marit Hovstad deltok frå internasjonalt utval.

Det var eit flott årsmøte med mange engasjerte damer. Vi hadde omvisning på Låven med det rare i, ein brukt butikk i tre etasjer der dei òg serverte vaflar og kaffi.

Krinsen har hatt 4 styremøter, det har vore handsama 15 saker. Saker som har vore handsama: Årsmøte- konstituert styret, orienteringssaker, klargjering og oversending av resolusjonane frå krinsårsmøte, post frå forbundet, planlegging av nytt årsmøte, delteke på landsmøtet osv.

Aina A. Førde

Arbeid i laga

Aurland Kvinne og familielag har lagt ned i 2016.

11 lag har sendt inn sine årsmeldingar. Desse laga har oppgitt følgjande:

Lagas egenkapital pr. 31.12.2016 vart den nette sum pålydande kr.882 952,91.

Det har vore avhalde 49 møter i laga(som vi har fått innmeldt til styret).

I krinsen har det i 2016 vært 184 registrerte medlemmer fordelt på 18 lag. Det ser ut som at det er beta-lande medlemmer i lag som vi har fått beskjed om at er lagt ned.

Noko av det laga arbeider med er: Veglys, yoga, strikke kafear, blomsterauksjon, jonsokfeiring, basar, 1-2-3 klubb, loppemarked, stryking/bringing av konfirmasjonskapper, babysokkar til nyfødde, medlemspleie, blomsterhelsingar, feiring av kvinnedagen, julebord, TV-aksjonen, studieringer, internasjonal mat og strikking, bli kjend kveldar, gamalostfestival, blomsterplanting ved kyrkja, besøk på sjukeheimen, vakt på ungdomsklubben, bingo, bakemøte, 8.mars feiring, julebord for nye flyktningar, gamalostseminar, Olsokfeiring, handverkstad for born og unge, juletreff, julemesse, krabbefestival, busstur med medlemmer, støtte til bygdehus, strikkekafé, ned vask av kulturhus, søndagskafé, seniordans, grautfest, hobbykveld, førjulstreff, lefsekurs, samla inn og levert kle til flyktningmottak, trimrom, blåtur, pengegåve til nytt omsorgssenter, kufte og genserutstilling, multikulturfestival, vaffelsteiking under NM i rullekiskyting.

1 lag driv barnehage med 115 born.

Kunne heilt sikkert skreive meir detaljert, men dette er noko av det vi arbeider med rundt om i laga.

Takk til alle lag for innsatsen i frivillig arbeid – stå på –det er bruk for oss! Lykke til!

Aina Alfredsen Førde Krinsleiar

Sunnmøre og Romsdal krets

Kretsstyret har bestått av:

Krinsleiar: Oddlaug Hovdenak, K&F, Vågane, til 08.11.2016

Ingrid Sandøy, fungerande leiar, Sandøy frå 8.11. ut året.

Nestleiar: Anita J. Kvalsund, K&F, Kvalsvik.

Skrivar: Ingrid Sandøy, K&F, Sandøy.

Kasserar: Aud Marit Davik, direkte- medlem i kretsen.

Nestleiar i Romsdal gruppe: Aase Tøndel, K&F Molde.

Kontakt for laga på Nordre Sunnmøre, Aud Marit Davik, direkte-medlem i kretsen.

Gruppeleiar i Søre Sunnmøre Gruppe: Anita J. Kvalsund.

Kretskontaktar:

Kontakt for internasjonalt arbeid: Gjertrud Vik, K&F, Haugsbygda.

Kontakt for KFB: Ingrid Sandøy, K&F, Sandøy.

Revisorar: Borgny Fjørtoft og Synnøve Fjørtoft, K&F, Fjørtoft.

Valgkomité: K&F, Sandøy og K&F, Vågane.

Arbeid i krinsen:

Kretsstyret har hatt to fysiske styremøter i tillegg til årsmøtet. E-post og telefon vart flittig brukt. På årsmøte i krinsen 9.4.2016 møtte i alt 17 deltakarar. Dei kom frå 9 av kretsen sine 17 lag. Av deltakarane hadde 15 medlemmar stemmerett. Kretsen har støtta landslotteriet i K&F med gevinst på kr. 1000,-. Tre medlemmar frå kretsen deltok på landsmøtet i K&F i oktober.

Medlemsutvikling:

2013: Utbetalt kontingent frå K&F:

194 medlemmar+10 juniorar (K&F, Kleive)

2014: Utbetalt kontingent frå K&F:

175 medlemmar+14 juniorar (K&F, Kleive)

2015: Utbetalt kontingent frå K&F:

146 medlemmar+11 juniorar (K&F, Kleive)

2016: Utbetalt kontingent frå K&F:

135 medlemmar+12 juniorar (K&F, Kleive)

Innmeldt medlemstal frå gruppene sine årsmeldingar for 2016 er 137.

Romsdal gruppe, 47 medlemmar, 7 lag,

Søre Sunnmøre gruppe, 76 medlemmar, 7 lag,

Nordre Sunnmøre, 14 medlemmar, 3 lag,

To lag i Romsdal gruppe, K&F, Løset/ Håset og K&F, Molde vart lagt ned 31.12.2016.

Antal medlemmar som forsett som medlemmar i andre lag, eller vil forsette som direkte medlemmar i kretsen eller vere direkte medlemmar i forbundet, kjenner ikkje kretsstyret til. Men alle medlemmar i nedlagte lag får tilbod om å vere medlem i nabolag eller vere direkte-medlem.

Arbeid i gruppene:

Romsdal gruppe: 1 styremøte, 1 årsmøte og gruppetur/ stemne.

Søre Sunnmøre gruppe: 3 styremøte og 1 årsmøte.

Arbeid i laga:

Årsmeldingane viser stor aktivitet i mange lag, sjølv om gjennomsnittsalderen på medlemmane er svært høg. 96 medlemsmøte med organisasjonssaker og møteprogram om K&F sine satsingsområde, og eitt lag har tema frå prinsipp-programmet som studietiltak på alle medlemsmøta.

Fleire deltok i medlemsundersøkinga i forbundet.

Laga har selt lodd for landslotteriet i K&F. Lag har også sendt gevinst til lotteriet.

To gevinstar gjekk til vår krets: K&F, Tresfjord og Aase Tøndel, K&F, Molde.

Gåver frå laga til: TV-aksjonen, fadderbarn i ulike land, SOS - barnebyer, COWA, Sibiu, Strømmestiftelsen, kirkenes SOS, Frelsesarmeen Varmestua.

Gåver frå laga til nærmiljøa: skule/ barnehage, korps, bedehus og kyrkje. Betalt husleie for handverkstad for-eldring. Blomsterhelsingar til omsorgssenter, gåver til eldresenter.

Blomar ved krigsminestein 8. mai.

Takk for medlemmane og andre i bygd og by: Hjelp på handverkstad for barn og unge, organisert museums- besøk, stell av blomsterbed ved kyrkje, administrert ryddeaksjon i bygda, laga møteplassar med benkar og

bord, stell og utleige av konfirmantkapper, utdeling av beredskapsbrosjyrer, studie-turar som avslutning på kurs, andre turar, utleige av eige hus, kompostkvern, dåpskjole og servise. Nyttårskaffi, dugnader, hyggekveldar på sjukeheimar, frukost, haustfest, juleverkstad, bokmøte, Nordens Dag- møte med Det Nordiske brevet, besøk på eldresenter, pensjonistkaffe kvar tysdag.

Eitt lag legg til rette for søndagsskule og barnekor på bedehus.

Eitt lag melder om tilskot frå Grasrotmidlar.

Ellers er inntektene skaffa ved: tombola, basarar, rømmegrautsal, utlodningar, drossal, adventskafé, jonsoktstilling med matsal, strikkekafé og mykje meir.

Sluttord:

Mange lokalmiljø har glede og nytte av tiltaka som laga i kretsen organiserer og driv.

Og medlemmane i laga har gode og lærerike stunder og møteplassar gjennom lagsarbeidet.

Lagsarbeid og arbeid med K&F sine forbundssakar/satsingsområde har gjeve oss meir kunnskap om mange emne. Dette har stor verdi for svært mange av oss.

Det sosiale me får gjennom å vere medlem i K&F, - det å ta vare på kvarandre-, i livet sine skiftande fasar, har mykje å seie for trivsel og tryggleik både for unge og eldre.

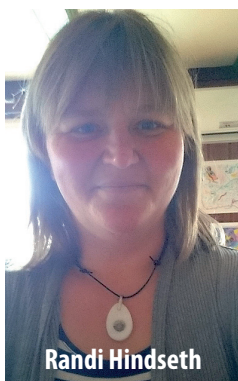
Oddlaug Hovdenak krinsleiar til 08.11.2016

Ingrid Sandøy fungerande Krinsleiar

Sør-Trøndelag krets

Kretsstyret har bestått av:

Kretsleder/ KFB/ Beredskapskontakt: Randi H. Hindseth, K&F, Oppdal
Nestleder: Herdis Kval, K&F, Brekken
Kasserer: Marit Valseth Evavold, K&F, Brekken
Medlem: Guri Punde Moen, K&F, Brekken

Randi Hindseth

Virksomhet i kretsen og lagene:

Årsmøtet for kretsen ble avholdt på Støren, med representanter fra K&F, Brekken og K&F, Oppdal. Ellers har vi hatt korrespondanse via e-post og telefon.

Under Landsmøtet 2016 deltok kretsleder, som eneste representant for Trøndelagskretsene. Kretsen består av tre lag: K&F, Linesøya K&F, Brekken og K&F, Oppdal. Vi er ca. 40 medlemmer og har til sammen hatt 15-20 lagsmøter.

Sør-Trøndelag skilter med ett aktivt lag; K&F, Brekken. De har hatt jevnlig lagsmøter og deltatt sterkt i lokalmiljøet i Brekken/ Røros-distriktet. Det være seg alt fra kaffe besøk på det lokale sykehjemmet til stor deltakelse ved Rørosmartnan. K&F, Linesøya og K&F, Oppdal møttes to – seks ganger dette året til hyggelige lagsmøter.

Randi H Hindseth Kretsleder

Vest-Agder krets

Kretsstyret har bestått av:

Kretskontakt: Eva Ousbey
Kasserer: Monica Martinsen
Medlem: Linda Berentsen
Medlem: Gerd Kari Eikeland
Medlem: Grete Gabrielsen
Medlem: Bjørg Håland
Medlem: Snefrid Haddeland

Eva Ousbey

Virksomhet i kretsen/lagene

Kretsen ble stiftet i 1923, den har 5 lag som i 2016 holdt 4 lagsmøter.

Vest-Agder krets består av lagene: K&F, Flekkerøy, K&F, Lyngdal, K&F, Mandal, K&F, Vennesla og K&F, Vågsbygd. K&F, Vennesla er desidert størst med over halvparten av kretsens samlede medlemstall og er dessuten stadig økende. Aktiviteten gjenspeiler medlemsmassen i lagene, selv om K&F, Lyngdal har holdt et høyt aktivitetsnivå helt til det siste året, hvor alderen har satt begrensninger. Lagene fortsetter ellers i samme mønster som tidligere år og har hatt en hyggelig samling på årsmøtet i Mandal. Vår lille kretsavis, Kontakt, blir sendt til alle medlemmene i kretsen, samt til forbundet sentralt hvorfra den blir lagt ut på hjemmesiden. Slik blir medlemmene holdt ajour med hva som skjer i kretsen to ganger i året.

Eksempler på aktiviteter i lagene er svømmetrening i K&F, Mandal, vevstue i K&F, Vågsbygd og utflukter i K&F, Vennesla og K&F, Flekkerøy.

Eva Ousbey Kretskontakt

Vestfold krets

Kretsstyret har bestått av:

Leder/kontakt: Anne-Lene J. Spanthus
Sekretær: Anne-Lene J. Spanthus
Kasserer: Else Andersen
Styremedlemmer: Kari Hvalby og Frøydis Edh
Vara til styret: Eva Sæther (og Marvel Gundersen til mai/juni)
KFB kontakt: Frøydis Edh
Revisorer: Astrid Thoresen og Reidun Sundal

Anne-Lene J. Spanthus

Vestfold krets ble stiftet den 11.6.1926 og hadde pr. 31.12.2016: 79 medlemmer/76 betalt (jfr. tall juni måned fra forbundet) - fordelt på 5 lag:

Vestskogen og Teie Kvinne- og familielag
Bergan Kvinne- og familielag
Søndre Slagen Kvinne- og familielag
Sandar Kvinne- og familielag
Torød Kvinne- og familielag

Virksomhet i kretsen

Kretsen har holdt 5 styremøter og 1 årsmøte. Vertskap for årsmøte den 5. april 2016 var Søndre Slagen Kvinne- og familielag.

I juni feiret kretsen sine 90 år med jubileumsfeiring på Breidablikk, det ble en hyggelig formiddagsfest. Kretsen var også representert med Anne-Lene J. Spanthus, Kari Hvalby og Astrid Thoresen på forbundets landsmøte i oktober på Gardermoen.

90-års jubileum i K&F, Vestfold krets. Foto Anne-Lene Spanthus

Virksomhet i lagene:

K&F, Vestskogen og Teie

har hatt: 3 styremøter, 1 årsmøte + 1 ekstraordinært årsmøte, 1 felles ekstraordinært årsmøte, 2 lagsmøter, 1 våravslutning og 1 teaterbesøk.

–Februar: årsmøte ble holdt 26.2.2016 med 6 personer til stede.

–April: Deltok på kretsens årsmøte med 5 medlemmer. Lagsmøte hadde kåseri om brannsikring i hjemmet.

–Mai: 6 medlemmer var på busstur til Eggedal i regi av Søndre Slagen Kvinne- og familielag.

–Juni: 4 medlemmer deltok på Vestfold Krets' 90 års jubileum på Breidablikk.

–September: 7 medlemmer deltok på Bergan Kvinne- og familielags 40 års fest på Breidablikk.

–Oktober: 6 medlemmer deltok på ekstraordinært årsmøte. Felles ekstraordinært årsmøte med Bergan hvor 9 medlemmer deltok.

–November: høstens lagsmøte med 19 damer som deltok, tema her var Pasient- og brukerombudets arbeidsområder.

–Desember: 2 medlemmer deltok på Søndre Slagen kvinne- og familielag sitt 40 års jubileum.

Laget har støttet SOS barnebyer med kr. 1 200,-. Laget bistod også K&F, Bergan på deres juleverksted for barn. 5 medlemmer hjalp til på Teie kirkes julemesse.

K&F, Bergan har hatt 3 lagsmøter, 3 styremøter og 1 årsmøte + 1 ekstraordinært årsmøte. Årsmøtet ble holdt 2. februar og det ble besluttet der at laget slår seg sammen med K&F, Vestskogen og Teie.

Laget deltok på kretsens årsmøte 5. april 2016 med 3 medlemmer.

Laget har hatt 9 kaffe besøk i omsorgsboliger i Hjemsengv.15.

De deltok med flere medlemmer på kretsens 90 års jubileum i juni.

Laget feiret sitt 40 års jubileum på Breidablikk i september.

25. november ble det tradisjonelle juleverkstedet avholdt. Boller, kaker og saft ble servert, gevinster kjøpt inn som ble trukket på inngangsbilletten. Mange frivillige deltok og hjalp til, noe som ble satt stor pris på.

18. desember var det juleavslutning med julekonsert på

Nøtterøy kulturhus. Laget deltok også på K&F, Søndre Slagens 40 års jubileum.

K&F, Søndre Slagen har hatt 7 lagsmøter, 5 styremøter med stabilt og bra oppmøte.

–Februar: Årsmøte hvor biolog Erik Tunstad var gjest. Han fortalte om evolusjon – endring av arter over lang tid.

–Mars: Lagsmøte hadde besøk av Rune Huse fra

Vestfold Interkommunale brannvesen. Tema forebygging, informasjon, feiing og tilsyn for aldersgruppen 70 år +.

–April: Laget var vertskap for kretsens årsmøte hvor også forbundsleder Elisabeth Rusdal var tilstede som gjest.

–Mai: Den årlige planteauksjon på siste møte før sommerferien. Laget dro også på tur til kunstnerdalen Sigdal.

–Juni: Laget deltok på kretsens 90 års jubileum. Flere fra laget tok også turen til Berg fengsel hvor man fikk høre om fengselets historie.

–September: lagsmøte med hyggeprat. Laget deltok også på K&F, Bergans jubileum og de deltok på K&F, Vestskogen og Teie sitt lagsmøte.

–November: mange møtte opp for å høre Lan Bui fortelle fra sitt liv i Vietnam og flukten derfra.

–Desember: 25 medlemmer og gjester deltok på dette møtet hvor laget feiret sitt 40 års jubileum. Musikalsk vakker underholdning, rose til 5 veteraner i laget og Anne-Lene J. Spanthus informerte fra landsmøtet.

Laget har deltatt på andre lagsmøter. Det har vært avholdt studiesirkel med boken «Der sypressene hvisker».

Laget har gitt økonomisk støtte til kritesenteret i Sibiu og til dement forskning.

K&F, Sandar har 21 medlemmer. Årsmelding/beretning ikke mottatt.

K&F, Torød har hatt 16 medlemmer (ifølge forbundet 15/14 betalende)

–Februar: årsmøte

–April: bruktmarked

–Mai: 17. mai salg av kaker/kaffe

–November: 18.-20. november julesalgsmesse. 27. november nisse tog

Laget står også ansvarlig for trening i gymsalen på Torød skole 2 ganger pr. uke. Mensendieck tirsdager, aerobic torsdager.

Laget har fortsatt å støtte SOS barnebyer. De har også gitt/bidrag med penger til Torød barnehage og innkjøp av manuell feiemaskin. Torød skole har fått bidrag til innkjøp av nye lyslenser til julegran.

Anne Lene Spanthus Kretsleder

Flå Kvinne- og familielag

Postkontakt: Bjørg Kari Klinge
 Studieleder: Wenche Gandrud
 Kasserer: Kari Sandaker
 Styremedlem: Gunvor Hoen

Virksomhet i laget:

Laget har hatt 3 møter i 2016, de har holdt Juletreffest for beboerne på Flåheimen sykehjem og tre medlemmer deltok på kretsårsmøtet på Nesbyen den 23. april.

Gaver som laget har gitt:

Støtte til tur til Polen for 10. klassinger og gitt blomster til forskjellige anledninger.

Gaver til laget:

Laget har mottatt kulturmidler fra Flå kommune og gavemidler fra Skue sparebank.

Bjørg Kari Klinge Postkontakt

Geilo Kvinne- og familielag

Lagsstyret har bestått av:

Lagleder: Gunhild Lien
 Kasserer: Gunvor Fossgård

Virksomhet i laget

Laget har 9 medlemmer og har hatt 5 medlemsmøter i 2016 samt én julemiddag.

To medlemmer deltok på kretsens årsmøte i Nesbyen.

Gaver fra laget:

De har gitt kr. 1500 til fadderbarn i Thailand og K&F sentralt har fått kr. 500 til landslotteriet, laget kjøpte også lodd for kr. 500. Det er gitt lappeteppe til basar, der inntekten gikk til trivselstiltak på sykehjemmet. Det er også gitt blomsterhilsener til det lokale sykehjemmet.

Loddsalg på lagsmøtene og salg av et lappeteppe ga laget en inntekt på kr. 2990

Gave til laget:

Laget har mottatt kr. 2000 fra Skue sparebank.

Gunhild Lien Lagleder

Grålum Kvinne- og familielag

Arbeidsstyret har bestått av:

Kasserer: Kari Borgås Olsen
 Hjelpkasserer: Ann Karin Vestheim
 Sekretær: Inger Johanne Jarås
 Styremedlemmer: Kitt Elinor Håggblom, Karin Dalen og Kari Yven
 Styremedlem. vara: Eva Gretland og Berit Størseth
 Studieleder: Aud Odsbu

Laget ble stiftet 5. november 1968.

Virksomhet i laget

25. januar – Årsmøte med pizza på Lande Bosenter. Bikkube. 38 medl. til stede.

29. februar – Medlemsmøte på Lande Bosenter. Besøk fra "Enklere Liv" som fortalte om og viste oss div. produkter de selger. 46 medl. til stede.

14. mars – Mannekengoppvisning fra Triconella på Lande Bosenter. 115 til stede.

25. april – Medlemsmøte på Lande Bosenter. Spesialrådgiver Jon Gåsvatn viste bilder og fortalte om "Sykehuset Østfold Kalnes fra visjon til virkelighet." 44 medlemmer til stede.

2. juni – Sommertur til "Sørums godt bevarte hemmeligheter" med Charter-Tur AS i nydelig vær. Bra og variert program og nydelig lunsj og middag ble servert. 42 påmeldte (35 medlemmer).

29. august – Medlemsmøte på Lande Bosenter. Besøk av historiker Trond Svandal som fortalte om Sarpsborgs historie. 41 medlemmer til stede.

26. sept. – Mannekengoppvisning fra Madame klær på Lande Bosenter. 123 til stede.

31. okt. – Medlemsmøte på Lande Bosenter. Besøk fra Sarpsborg bibliotek. 37 medlemmer til stede.

28. nov. – Julemøte på Prestegården (Tune) med nydelig middag og dessert. Vi hadde besøk av 13 medlemmer fra Sarpsborg Sangforening som sang og underholdt i ca. 30 min. Vi var 38 medlemmer til stede.

Bevilgninger gjort i 2016: Romaniastøtte kr. 5000.-. Varmestua Sarpsborg kr. 5000.-Hannestadtunet kr. 2000.-. Våre gode hjelpere Odd og Cato har fått kr. 500.- hver. Marys venner: Vi har støttet Sulochana Sylvester født 25. juni 2003 med kr. 5040.-

Arbeidsstyret har i 2016 hatt 9 styremøter. Ved årsskifte hadde laget 67 medlemmer.

Larkollen Kvinne- og familielag

Lagets styre har bestått av:

Lagleder: Anne-Marthe Russ
 Kasserer: Kristin Pauss Jønsson
 Sekretær: Anne Mette Haulan Johansen
 Styremedlem: Eva Callander
 Styremedlem: Kari Veum (døde des. 2016)

Virksomhet i laget

Bingo i Larkolluka (Juli), 120 personer deltok på arrangementet.

Adventsfest for pensjonister i Larkollen (des.), 68 personer deltok på arrangementet.

Teattering, 30 personer deltar 4 ganger i året på dette arrangementet.

Chi gong på Nasle, 10 personer en gang i uken

Tur og Stav gruppe i samarbeid med Frivilligsentralen i Rygge, 25 personer deltar hver uke på dette arrangementet.

Styret ønsker å takke alle som har hjulpet oss gjennom de ulike arrangement i løpet av året.

Anne Marthe Russ Lagleder

Nesbyen Kvinne og familielag.

Lagets styre har bestått av:

Lagleder: Kristi Strawde Moen

Kasserer: Anne Lise Breie

Styremedlem: Anne Jervell Haraldseth

Styremedlem: Bodil Elisabet Lein

Virksomhet i laget

Laget har hatt 17 medlemmer, 5 styremøter og 8 lagsmøter i 2017.

Vi sto for kretsmøte i Øvre Buskerud Krets i år der det ble besluttet å legge ned kretsen fra 31.1.2017.

Vi har hatt strikkemøte for å lage sokker, luer etc til uteliggerne i Oslo, bokmøte på biblioteket med omtale av høstens nye bøker.

Vi har også vært med på å lage sammentreff med vaffelsteiking for kvinnelige flyktinger med barn, slik at kvinnene skal få til et sosialt fellesskap utenfor asylmottaket og kunne snakke norsk med oss.

Vi har støttet Midland Hope Project i Zimbabwe, som en lokal dame driver, med oppbygging av skole for barn der de kan få undervisning.

Vi støtter også Nesbyen Ungdomsskole som drar med de hvite bussene til konsentrasjonsleirene i Polen hvert år. Vi støtter også Svalene i Peru, hvor unge jenter får opplæring i søm etc. for å kunne tjene til livets opphold.

Vi har hatt grillmøte og julemiddag som sosiale tiltak for laget.

Kristi Strawde Moen Lagleder

Skien Kvinne- og familielag

Arbeidsstyret har bestått av:

Kontakt: Wenche Ingulstad

Sekretær: Torgunn Bolstad Jensen

Kasserer: Synnøve Reinholdt

Studieleder: Aud Sivetsen

Styremedlem: Astrid Oldrøy og Svanhild Haugen

Varamedlem: Ragnhild Haugen

Virksomhet i laget

Det er 13 medlemmer i laget. Vi har hatt årsmøte, 5 lagsmøter, vårtur, 1 styremøte og 90 – års – fest.

6. januar: Styremedlem Svanhild Haugen minnet oss om at det var 13. dag jul, en minnedag for de 3 vise menn. Hun leste både dikt og hadde betraktninger om juleevangeliet. Julen forteller oss om det nye fellesskapet blant mennesker. Innimellom sang vi julesanger og så hadde vi et godt julebord.

17. februar: Årsmøte. Gjenvalg av arbeidsstyret med Wenche Ingulstad som kontakt. Ledelsen av møtene fordeles på alle i styret. Lederne for arbeidsstua ble gjenvolgt, også valgkomitéen ble gjenvolgt. Det ble enighet om å markere lagets 90 år til høsten. Det ble

diskutert forslag om nedleggelse av laget. Det må gjøres i lovs form. Postkontakt Wenche tar kontakt med forbundet sentralt. Det ble vedtatt å gi en gave på kr. 3000, mottaker avgjøres på neste møte.

16. mars: Nordens dag ble markert med flagg, lystening og sanger. Det Nordiske brevet kom fra Finland og tok for seg flyktingestrømmen til Europa og hvordan vi håndterer denne. Noen ser det som en naturkatastrofe som skyller inn over våre land, andre tenker at det er vår menneskelige plikt å hjelpe. Spørsmålet om penge-gaven ble tatt opp igjen og det undersøkes hvilke tiltak Røde Kors har for å hjelpe flyktinger. Svanhild Haugen overrasket til slutt med Finland – quiz.

20. april: Laget ble enig om å gi de 3000 kr. til Røde Kors som kan bruke pengene etter behov. Deretter gikk vi igjennom reglene for å legge ned laget. Det må være enstemmig vedtak på årsmøtet og et siste vedtak på et ekstraordinært årsmøte siste halvår av samme år. Det ble diskusjon om forskjellige spørsmål ved eventuell nedleggelse, studiearbeid, arbeidsstua, arkiv bl.a. Vi avsluttet med Vår-quiz.

1. juni: Vårtur til Brekke parken. 7 medlemmer deltok på en fin rundtur i parken i god sommervarme. Etterpå hadde vi en hyggelig matstund ute i kaféen.

21. september: Wenche Ingulstad hadde hatt en samtale med forbundsleder, Elisabeth Rusdal, og fått mer informasjon vedrørende en eventuell nedleggelse av laget.

Vi tok opp situasjonen til arbeidsstua, vevkurset og litteraturringen. De var i gang eller på startstreken til høstens innsats. Det ble tatt opp forslag om 90 – årsfest på Høyer onsdag 16. november. Kasserer Synnøve Reinholdt fikk overrakt forsinket 70-års gave.

19. oktober: Det ble diskusjon om evt. pengeoverskudd ved nedleggelse av laget. Her må vedtektene følges. Fortsatt diskusjon om fremtiden til arbeidsstua, vevkurset og litteraturringen. Planlegging av 90 års jubileet.

16. november: 9 medlemmer møtte opp i peisestua kl. 18. Styremedlem Svanhild Haugen ønsket velkommen. Bitten Madsen kåserte og leste diktet «Lykkelege hender» av Haldis Moren Vesås. Sangheftet var flittig i bruk og Turid spilte gitar. Vi fikk servert en deilig tre-retters meny. Før desserten ga sekretæren oss en oversikt over de 90 årene laget har bestått. Randi Haugen takket for en trivelig kveld.

15. desember: Styremøte med planlegging av årsmøtet 1. februar.

På arbeidsstua har det deltatt 32 barn dette året. På litteraturringen har 12 personer deltatt, sammenlagt for vår og høst. På vevkurset har det til sammen deltatt 23 personer, stor vev 13 og billedvev 10.

Wenche Ingulstad Postkontakt
Torgunn Bolstad Jensen Sekretær

Spydeberg Kvinne- og familielag

Lagets styre har bestått av:

Lagleder: Grete Frogn Brænd

Kasserer: Tone T. Holene

Virksomhet i laget

Laget har 16 medlemmer hvorav ca. 10 medlemmer er aktive.

Vi har en hobbyklubb hvor vi lager forskjellige ting og har lagsmøter samtidig.

Teatteringen vår har 54 medlemmer.

På grunn av lavt medlemstall er aktiviteten ikke så stor.

Grete Forgn Brænd Lagleder

Trolldalen Kvinne-og familielag

Lagsstyret har bestått av:

Lagleder: Hanne Hansen

Studieleder: Ragnhild Kristiansen

Kasserer: Berit Julsen

Styremedlem: Solvor Løkkeberg

Styremedlem: Lisbeth Hermansen

Virksomhet i laget

Februar: Årsmøte.

Mars: Strikke kafé.

April: Besøk av Petter Skauen som fortalte om hjelpearbeidet i Guatemala.

Mai: Tur til Riisholmen.

Juni: Tur til Heikes hytte.

September: Besøk fra apoteket.

Oktober: Elisabeth Karlsen fortalte om Hørselsforeningen.

November: Gunn Skramstad fra Biblioteket

Desember: Adventfest.

Hanne Hansen Lagleder

Hyggelig juleselskap i Grålum Kvinne- og familielag

STATISTIKKER

Oversikt pr 31.12.16	Heldagsbarnehage	Halvdagsbarnehage	Tiltak for b/u under 26 år	Relatert til satsingsområde
Akershus**	5		1	14
Aust Agder				
Bergen Midthordland	6		2	5
Finnmark*				7
Hedmark				
Hordaland**				15
Hålogaland	1			
Nordmøre*				
Nord-Trøndelag	1			1
Oppland*				13
Oslo			7	16
Rogaland*			1	19
Sogn og Fjordane	1		4	30
Sunnmøre og Romsdal**				41
Sør-Trøndelag*				
Vest Agder*				2
Vestfold				
Lag uten krets				
Sum	14		15	163

* ikke levert årsmelding for 2015

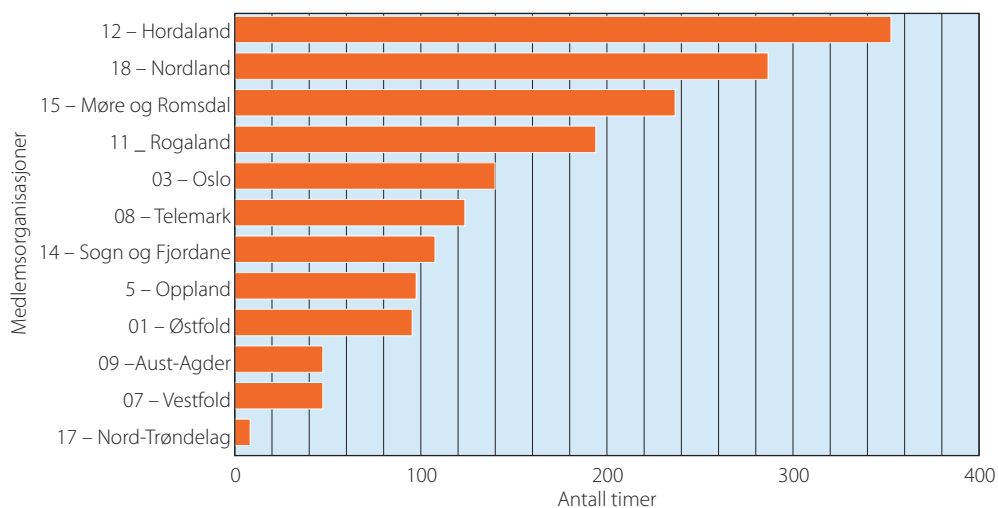
** manglende informasjon

Tall for 2016	Antall medlemmer	Antall grupper	Gruppemøter	Antall lag	Antall lagsmøter
Akershus**	368			17	
Aust Agder	55			7	34
Bergen Midthordland	351			12	21
Finnmark	33			4	17
Hedmark**	44			3	
Hordaland	815			46	265
Hålogaland	162			16	61
Nordmøre	52			3	20
Nord-Trøndelag	93			9	32
Oppland	50			6	25
Oslo	211			7	46
Rogaland	203			10	69
Sogn og Fjordane	179			18	49
Sunnmøre og Romsdal	150	3	6	15	79
Sør-Trøndelag	43			3	17
Vest Agder	67			5	4
Vestfold	77			5	25
Øvre Buskerud	41			5	
Lag uten krets**	128			8	
Direktemedlemmer	189				
Sum	3311	3	6	199	764

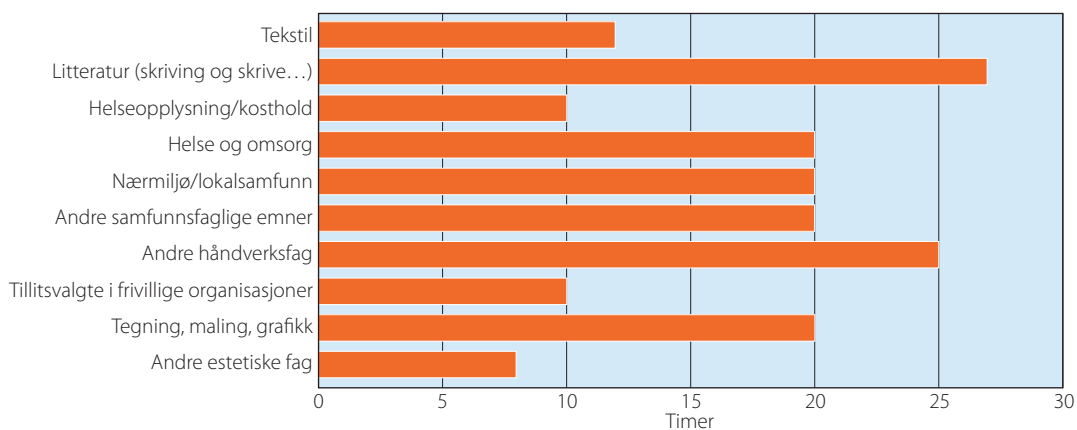
* ikke levert årsmeldingsskjema

** manglende informasjon

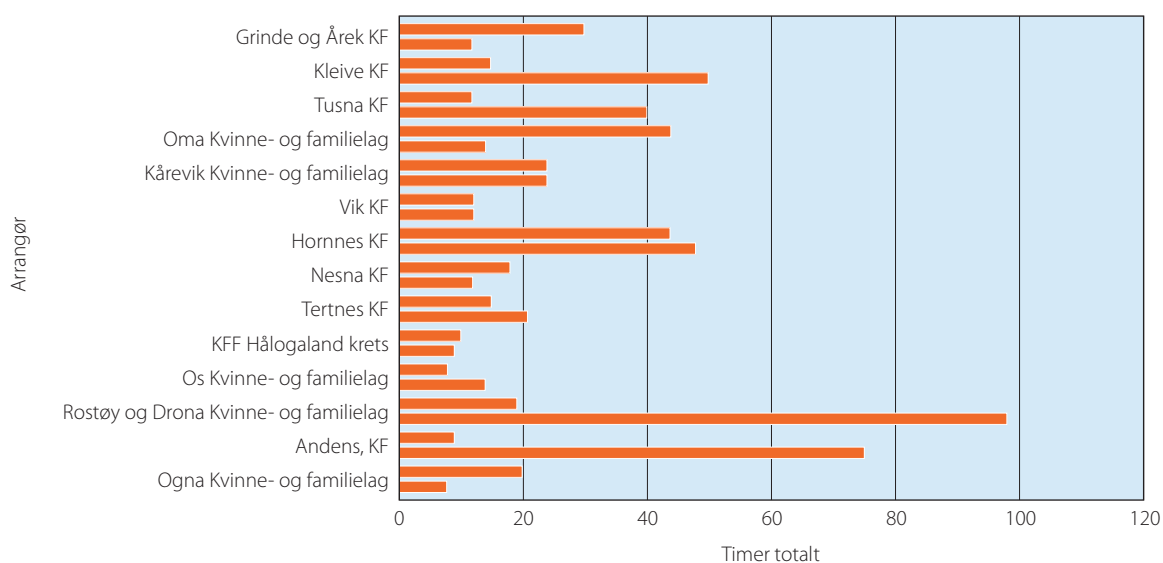
Studietimer 2016 Fylkesfordelt

Timer totalt per emne

Timer totalt per lag

Sentralstyret:

Forbundsleder	Elisabeth Rusdal
Nestleder	Sonja Kjølraug
Medlemmer	Olaug Tveit Pedersen, Christine Andreassen, Wenche Rolstad
Varamedlemmer	Liselotte Bjelke, Ann-Louis Nordstrand

Sentralstyret:

(medlemmer etter Landsmøtet 23.-25.10.2016)

Forbundsleder	Elisabeth Rusdal
Nestleder	Sonja Kjølraug
Nestleder	Wenche Rolstad
Medlemmer	Christine Andreassen, Edel Mikkelsen, Ann M. Eggestøl, Oddlaug Hovdenakk
Varamedlemmer	Elin Hvidsten, Inger Berger

Kretsledere:

Akershus	Solvor Larsen
Aust-Agder postkontakt	Else Marie Holm
Bergen/Midthordland	Solveig Thomassen
Finnmark postkontakt	Hedvig Hansen
Hedmark	Anne Lise Bryhn
Hordaland	Sigrunn Strøm
Hålogaland	Trine Engmark, Wenche Hoel fra 1.7.2016
Nordmøre	Anne-Lise Johnsen
Nord-Trøndelag postk.	Anne M. Eggestøl
Oppland postkontakt	Elin B. Hansebråten
Oslo	Liv Aasa Holm
Rogaland	Ingebjørg Rasmussen
Sogn- og Fjordane	Aina Alfredsen Førde
Sunnmøre og Romsdal	Oddlaug Hovdenak, Ingrid Sandøy fra 25.10.2016
Sør-Trøndelag	Randi H. Hindseth
Vest-Agder Kontakt	Eva Ousbey
Vestfold	Anne-Lene Spanthus

Ledere av komiteer og utvalg:

Valgkomiteen	Anne Enger
Prinsippprogramkomiteen	Edel Mikkelsen
Kontrollkomiteen	Kristin Hansen
Internasjonalt utvalg	Anne Marit Hovstad
Beredskapsutvalget	Bjarnhild Hodneland

K&Fs representanter i:

ACWW	Elisabeth Rusdal
Nordens Kvinneforbund	Sonja Kjølraug

Ansatte:

Organisasjonssekretær	Mette Gunnari
Sekretær	May-Britt Havnsund
Redaktør	Lene Gloslie

Hospitering:

Kontormedarbeider	Shandravatani Ratnesan fra 10.10.2016
-------------------	---------------------------------------

Norges Kvinne- og familieforbund
har vært tilsluttet følgende organisasjoner,
komitèer, institusjoner og råd i 2016.

Der vi har oppnevnt egne representanter er dette angitt
– også hvilken funksjon de har på våre vegne.

The Associated Country Women of the World (ACWW)	Elisabeth Rusdal Ann-Louis Nordstrand – vara 2. repr. Anne Marit Hovstad – leder av prosjektkomitèen
Debio	Torill Malmstrøm – medlem styret FN-sambandet
FOKUS	Kristin Hansen – medlem av valgkomitèen
Frivillighet Norge	Mette Gunnari
Helse-og Rehabilitering	Mette Gunnari
Kvinner Frivillige Beredskap (KFB)	Grete Nordbæk – styremedlem Liv Holst - varamedlem
Nordens Kvinneforbund (NKF)	Elisabeth Rusdal Sonja Kjørlaug - 2. representant Merethe B. Strømmen – vara 2. rep
Studieforbundet næring og samfunn	Anne Enger – medl. av styret Olaug Tveit Pedersen – medlem av valgkomiteen

Norges Kvinne- og familieforbund

Gode grunner til å velge Norges Kvinne- og familieforbund
En partipolitisk uavhengig organisasjon med ca. 200 lokallag over hele landet

Ditt medlemskap er viktig!

Våre satsingsområder i landsmøteperioden 2014 – 2016 er:

- Kvinner og pensjon
- Familien i sentrum
- Et varmere samfunn
- Inkluderende lokalmiljøer

Som medlem får du:

- Mulighet til å engasjere deg i nærmiljø, politisk påvirkningsarbeid, internasjonalt arbeid
  - Medlemsbladet Kvinner&Familie 3 ganger i året
- Tilbud om kurs, konferanser, reiser m.m. gjennom ditt lokallag/krets
  - Tilbud om advokatbistand
- Rabatt ved overnatting på Scandic, Thon og First hoteller

Norges Kvinne- og familieforbund

Stortingsgaten 12

0161 Oslo

Tlf.: 22 47 83 80

E-post: post@kvinnerogfamilie.no

Besøk oss på: www.kvinnerogfamilie.no